

Универзитет у Нишу

Универзитетска библиотека «Никола Тесла»

**НИШКА РОМОЛОШКА ШКОЛА
БИБЛИОГРАФИЈА
1996 - 2005**

Приредио
Драган Тодоровић

Ниш, 2007.

IBD BIB_00100

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА "НИКОЛА ТЕСЛА"

UNIVERSITY OF NIŠ
UNIVERSITY LIBRARY "NIKOLA TESLA"

НИШКА РОМОЛОШКА ШКОЛА
ROMOLOGY SCHOOL OF NIŠ

БИБЛИОГРАФИЈА
BIBLIOGRAPHY
1996 – 2005

Ниш 2006

¹ *Истоветан текст објављен је и као штампана публикација, 2006. године.*

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА “НИКОЛА ТЕСЛА”
UNIVERSITY OF NIŠ
UNIVERSITY LIBRARY “NIKOLA TESLA”

**НИШКА РОМОЛОШКА ШКОЛА
ROMOLOGY SCHOOL OF NIŠ**

**БИБЛИОГРАФИЈА
BIBLIOGRAPHY
1996 – 2005.**

ПРИРЕДИО
EDITED BY
ДРАГАН ТОДОРОВИЋ

Ниш, 2006.

САДРЖАЈ
CONTENTS

ПРЕДГОВОР	5
PREFACE	6
I	
КЊИГЕ	7
BOOKS	7
II	
ЗБОРНИЦИ РАДОВА	17
EDITED COLLECTIONS	17
III	
РАДОВИ У ЗБОРНИЦИМА И КЊИГАМА ДРУГИХ АУТОРА	27
ARTICLES IN EDITED COLLECTIONS AND IN WORKS BY OTHER AUTHORS	27
IV	
РАДОВИ У ЧАСОПИСИМА	79
JOURNAL ARTICLES	79
V	
ПРИКАЗИ КЊИГА И ТЕКСТОВА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ	97
REVIEWS OF BOOKS AND ARTICLES OF THE ROMOLOGY SCHOOL OF NIŠ	97
ПОГОВОР	103
EPILOGUE	127
АУТОРСКИ РЕГИСТАР	151
INDEX OD AUTHORS	151
ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР	157
INDEX OF TERMS	157
БЕЛЕШКА О ЧЛАНОВИМА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ	163
NOTE ON MEMBERS OF THE ROMOLOGY SCHOOL OF NIŠ	169
	3

**Монографија је припремљена у оквиру рада на
пројекту 149014Д**

**КУЛТУРА МИРА, ИДЕНТИТЕТИ И
МЕЂУЕТНИЧКИ ОДНОСИ У СРБИЈИ И НА БАЛКАНУ
У ПРОЦЕСУ ЕВРОИНТЕГРАЦИЈЕ**

**који подржава Министарство науке и заштите
животне средине Републике Србије, а изводи се на
Институту за социологију Филозофског факултета
Универзитета у Нишу**

ПРЕДГОВОР

Библиографија је замишљена као скроман допринос заокруживању досадашњих активности **Нишке ромолошке школе**. Она обухвата период рада Школе од 1996. до 2005. године и описује 165 јединица хронолошки сврстаних у четири целина: 1. *књиге*, 2. *зборници радова*, 3. *радови у зборницима и књигама других аутора* и 4. *радови у часописима*. Придодат је и пети део, који пописује 20 приказа књига и текстова Нишке ромолошке школе. На крају књижице су поговор проф. др Драгољуба Б. Ђорђевића, ауторски и предметни регистар, као и белешке о члановима Школе. Стандардна библиотечка обрада допуњена је упоредним преводима наслова прилога са српског на енглески језик и обрнуто, а сваки прилог прати резиме. Именски и предметни регистар сачињени су на основу редног броја библиографских јединица.

Ова је библиографија настала по тзв. *de visu* опису, дакле, непосредним увидом у садржај публикација и појединачних текстова, чиме је увелико побољшан њен квалитет. Захваљујем се колегама из Одељења набавке и обраде Универзитетске библиотеке у Нишу (Снежани Лазић, Александри Спасић и Божи Динићу) на бескрајном стрпљењу и разумевању напора једног социолога да проникне у “тајне” мукотрпног библиотекарског посла. За све евентуалне пропусте, пак, одговорам сâм.

Приређивач

PREFACE

The bibliography is conceived as a small contribution to the sum-up of the previous activities of ***the Romological School of Niš***. It comprises the period from 1996. to 2005. and describes 165 units chronologically divided into four groups: 1. *books*, 2. *collection of papers*, 3. *papers in collections of papers of other authors* and 4. *papers in journals*. The fifth, a collation of 20 book reviews and papers of the Romological School of Niš, is added. At the end of the book, there are Ph. D. Dragoljub Đorđević's conclusion, index and glossary, as well as notes on the School's authors. A standard librarian processing has been supplemented with comparative translations of contributive articles from Serbian into English and vice versa, and each contributive article is accompanied by a summary. Index and glossary are composed on account of ordinal numbers of bibliographical units.

This bibliography emerged as a result of the so called *de visu* description; in other words, through the immediate insight into the contents of publications and individual papers, which contributes to its quality. I extend my gratitude to the colleagues from the Department of Acquisition and Proccession of the Univeristy Library in Niš (Mrs. Snežana Lazić, Aleksandra Spasić and Boža Dinić) for their infinite patience and understanding foa a sociologist who strives to get to the bottom of the secret of a laborious librarian work. However, I bear full responsibility for all possible omissions.

Editor

**I
КЊИГЕ
BOOKS**

1. ИГРА И ВРЕМЕ / Лука Прошић. - Ниш: Градина, 1972.
- 110 стр. ; 17,5 см.
Насл. на енгл. јез. : Game And Time.

*У форми лирске прозе, аутор нам приповеда о свакодневном животу, обичајима и навикама Рома из Скопља, у време тамошњег великог земљотреса 1963. године, када је овај град служио за град са највећом концентрацијом Рома у Европи.

UDK 394(=214.58)“1963”
2. СКИНХЕДИ: момци из нашег краја / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш: Друштво за заштиту и унапређење менталног здравља деце и омладине : ОГИ, 1998. - 32 стр. ; 20 см.
Насл. на енгл. јез. : Skinheads: Boys from the Hood.

*У првој српско-црногорској књизи о скинхедима, аутор из социолошког угла разматра и оригинално дефинише феномен поткултуре, представља британске и домаће скинхедс и говори о односу српских скинхеда према Ромима. Социолошки есеј је и настао поводом трагичног убиства Душана Јовановића 1997. године, а на позив Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ.

UDK 316.723-058.53
3. ЈАВОР ИЗНАД ГЛАВЕ : Класична вера и ромско-православна сеоска гробља / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети, 1999. - 128 стр. ; 24 см.
Насл. на енгл. јез. : A Maple Tree Above the Head : Classical Faith and Romani Orthodox Country Cemeteries.

* У студији се отвара ново поље у ромолошкој литератури и постављају темељи за социоемпиријско истраживање феномена смрти, начина сахрањивања (погребних обичаја), култа гроба и типова гробаља у Рома. Прецизније, посвећује се пажња типовима ромско-православних сеоских гробаља на територији нишке општине.

UDK 316.347(=214.58)(497.11)

4. СКИНХЕДИ : момци из нашег краја / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Београд : АГЕНА, 1999. - 60 стр. ; 20 см.
Насл. на енгл. јез. : Skinheads: Boys from the Hood.
*У првој српско-црногорској књизи о скинхедима, аутор из социолошког угла разматра и оригинално дефинише феномен поткултуре, представља британске и домаће скинхедс и говори о односу српских скинхеда према Ромима. Социолошки есеј је и настао поводом трагичног убиства Душана Јовановића 1997. године, а на позив Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ.
UDK 316.723-058.53:323.14
5. РОМСКЕ ДУШЕ : кривудава друмове до ромских душа : интервјуи / разговарали Јован Живковић, Драган Тодоровић, Владимир Јовановић, Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Универзитет у Нишу, 2001. - 96 стр. ; 23 см.
Насл. на енгл. јез. : Romani Souls : The Winding Roads to Romani Souls.
*Књига доноси интервјуе са црквеним великодостојницима (православним, исламским, католичким и протестантским) и виђенијом ромском елитом о Ромима као верницима: да ли они могу бити "добри" црквени верници и да ли се њихово понашање у религијском пољу може третирати као добар пример интеркултуралистичке праксе у мултиетничким и вишеверским друштвима? Као посебан додатак, уврштен је и обимом невелики, али од значаја за унапређивање ромске религијске културе, ромско-српско-енглески речник религијских речи и израза.
UDK 316.347(=214.58)(497.11)(047.53)
6. РОМСКО-СРПСКО-ЕНГЛЕСКИ РЕЧНИК РЕЛИГИЈСКИХ РЕЧИ И ИЗРАЗА = Rromano-Gadžikano-Anglikano alivari katar e religijski svatura = Roma-Serbian-English Dictionary of Religious terms and Expressions / Владимир Јовановић. - Ниш : КСС, 2001. - 14 стр. ; 23 см.
Насл. на енгл. јез. : Roma-Serbian-English Dictionary of Religious Terms and Expressions.

*Рад представља малу социолингвистичко-лексиколошку студију, намењену, првенствено, ромима, ради њиховог бољег упознавања са основним карактеристикама ромског језика. Настала је на основу аналитичког проучавања литературе о ромском језику, као и доступног лексикографског рада на централно-балканском простору, али и непосредног истраживања терминологије и вокабулара везаног за религијски искуствени живот Рома у Србији на основу језичке интуиције и компетенције матичних говорника ромског језика.

UDK 21(038)=214.58=861=20

7. STARI NIŠKI ROMI / Nenad Jašić. - Niš : Komrenski sociološki susreti, 2001. - 118 str. ; 24 cm.
Nasl. na engl. jez. : The Old Romanies of Niš.

*Инспирисан идејом да се први корак у разбијању предрасуда према Ромима састоји у темељном упознавању њихове прошлости и садашњости, културе и религије, обичаја и свакодневнице, аутор нам документом и фотографијом, описом и сведочењем, стилским, али и информативним пасажима, пружа поглед на нишке Роме.

UDK 39(=214.58)(497.11)

8. ГРЕЈАЧКИ РОМИ / Светозар Стајић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети, 2001. - 29 стр. ; 24 cm.
Насл. на енгл. јез. : Roma from Grejač.

*У маниру искусних завичајних истраживача, тзв. научника-аматера, аутор скрупулозно обрађује грејачке Роме, прецизније: записе о њиховом досељавању у Грејачку микрорегију, податке о занимањима и становању, демографским трендовима и школским приликама, као и обичајима и веровањима грејачких Рома. Омалена књижица садржи и исцрпан родослов Рома Грејачке микрорегије, ужи попис књижевности и албум са ромским фотографијама.

UDK 39(=214.58)(497.11)

9. SOCIOLOGIJA ROMSKOG IDENTITETA = Sociology of Romani Identity = Sociologija Taro Romano Identiteti : dva izborna kursa = two optional courses = duj elekcijake kursija / Dragoljub B. Đorđević, Marijana Filipović i studenti. - Niš : Komrenski sociološki susreti : Smyk, 2002. - 387 str. ; 24 cm. Nasl. na engl. jez. : Sociology of Romani Identity : Two Optional Courses.

*У књизу су објављени завршни радови студената Машинског факултета у Нишу и Алтернативне академске образовне мреже у Београду са изборних додипломских и специјалистичких курсева: *Социологија ромског идентитета и Роми у интеркултуралном окружењу*. Оба курса јесу уопште први курсеви посвећени Ромима на универзитетском нивоу у бившој Југославији и у садашњој Србији и Црној Гори.

UDK 323.334 52/.54(=214.58)

316.347(=214.58)

316.723(=214.58)

342.728(=214.58)

ISBN 86-84065-00-x

10. ЕСЕЈ О СКИНХЕДИМА: момци из нашег краја / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш: ЈУНИР : Свен, 2003. - 32 стр. ; 21 cm. Nasl. na engl. jez. : Essay about Skinheads : Boys from the Hood.

*У првој српско-црногорској књизи о скинхедима, аутор из социолошког угла разматра и оригинално дефинише феномен поткултуре, представља британске и домаће скинхеде и говори о односу српских скинхеда према Ромима. Социолошки есеј је и настао поводом трагичног убиства Душана Јовановића 1997. године, а на позив Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ.

UDK 316.723-058.53

11. SA MARGINA : Romi i zanimanja / Vladimir Cvetković. - Niš : Punta, 2003. - 296 str. ; 20 cm. Nasl. na engl. jez. : From the Margins : Roma and Vocations.

*Монографија је резултат рада на пројекту “Предрасуде и економска култура Рома”, који се бавио истраживањем економске културе код Рома у три града југоисточне Србије, Нишу, Пироту и Прокупљу, са циљем да се утврди шта је то што карактерише однос Рома према раду и у каквој је вези са њиховим социо-економским положајем. Студија је штампана на српском, енглеском и ромском језику.

UDK 316.662(=214.58)(497.11-12)

ISBN 86-83119-73-4

12. STANOVNICI SEVERNOG KOSMETA O UČINKU MEĐUNARODNE POMOĆI I ODNOSU PREMA GRAĐANSKIM VREDNOSTIMA / Jovan Živković. - Kosovska Mitrovica : Filozofski fakultet, 2003. - 100 str. ; 24 cm. Nasl. na engl. jez. : Citizens from North Kosmet about International Aid and Attitudes towards Civil Society Values.

*Међу осталим становништвом у избегличком статусу, након ратних дејстава НАТО алијансе на Косову из 1999. године, испитивани су ставови ромске популације о ангажовању међународних организација на побољшању положаја избеглица, о доприносу законских прописа унапређивању статуса националних мањина и о питањима интеграције ромске заједнице у српском друштву.

UDK 32.019.52(497.115-17)"2003"

ISBN 86-80273-23-6

13. ROMAS AND OTHERS - OTHERS AND ROMAS : Social Distance / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Lela Milošević. - Sofia : Institute for Social Values and Structures "Ivan Hadjiyski", 2004. - 129 str. ; 24 cm. Nasl. na srp. jez. : Romi i drugi - Drugi i Romi : Socijalna distanca.

*Аутори резимирају део емпиријских налаза из богатог истраживачког опуса са балканских простора, посвећених променама у социјално-економском положају Рома, њиховом етничком и верском идентитету, као и етничкој дистанци већинског окружења према њима.

UDK 316.66(=214.58)+316.647.8

ISBN 954-91428-2-5

14. РОМСКИ ЕСЕЈИ / Лука Прошић. - Ниш: Друштво Ром Сайт Балић, 2005. - 208 стр. ; 20 см.
Насл. на енгл. јез. : Roma Essays.
- *У форми кратких есеја, аутор излаже сопствено филозофско становиште о прошлости, савремености и будућности. Иако се у њима не говори непосредно о Ромима, есејистичка форма искоришћена је да се на један специфичан начин проникне у суштину ромског погледа на свет.
- UDK 821.163.41-1
821.163.41-1:398
ISBN 86-7746-060-8
15. ROMANI NARRATIVES ABOUT PRE-DEATH, DEATH AND AFTER-DEATH CUSTOMS = Romano Vakeriba kotar Anglunomeribasere, Meribasere thay Palomeribasere Adetya / edited by Dragan Todorović. - Niš : YSSSR : Sven, 2005. - 335 str. ; 24 cm.
Nasl. na srp. jez. : Romska kazivanja o predsmrtnim, smrtnim i posmrtnim običajima.
- *У реферату се помоћу емпиријског материјала обрађују обичаји у вези са смрћу православних и Рома поштоваоца ислама. Предузете активности део су свеобухватног трогодишњег искуственог истраживања (2002-2005) "Romani Places of Cult and Culture of Death", који је финансирао Open Society Institute (*Program Roma Culture in Central&Eastern Europe* – Budapest). Од 28 казивања старијих Рома и Ромкиња (по једно у свакој од 28 општина у 6 округа југоисточне Србије) избор је редукован на 11 најрепрезентативнијих, а публикована су на енглеском и ромском језику.
- UDK 393 (=214.58)(497.11)
ISBN 86-7746-062-4
16. ROMANI CULT PLACES AND CULTURE OF DEATH = Romane Kultna Thana Thay I Kultura Meribasiri / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : Sven, 2005. - 426 str. ; 24 cm.
Nasl. na srp. jez. : Romska kultna mesta i kultura smrti.

*У књизи се износе извештаји теренског рада тима истраживача (Драгољуб Б. Ђорђевић, Баја Саитовић-Лукин, Драган Тодоровић, Ибрахим Османи и Раде Вучковић – стручни консултант био је Петер Берта из Печуја, Мађарска) на географско-културном простору југоисточне Србије. Прикупљен је богат и обиман емпиријски материјал о *ромским култним местима и гробљима*, који ће тек бити предмет пажљиве анализе надлазећих социолога религије и ромолога. Истраживање је обављено у оквиру трогодишњег пројекта (2002-2005) “Romani Places of Cult and Culture of Death”, који је финансирао Open Society Institute (*Program Roma Culture in Cent-ral&Eastern Europe* – Budapest). Издање је двојезично – на енглеском и ромском језику.

UDK 316.74:2(=214.58)(497.11)

316.347(=214.58)(497.11)

398.32(=214.58)(497.11)

393(=214.58)(497.11)

ISBN 86-7746-063-2

II
ЗБОРНИЦИ РАДОВА
EDITED COLLECTIONS

17. РОМИ, НАШЕ КОМШИЈЕ : Доњокомренски Роми /
редактор Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски
социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. - 88 стр. ; 23
cm.
Насл. на енгл. јез. : The Roma, Our Neighbors : Roma From
Donji Komren.
*Социолошко-етнолошка студији Рома Доњег Комре-
на, негдашњег села а сада нишког приградског насеља, у
којој се интерпретирају подаци сакупљени разноврсним
поступцима и техникама. Истраживачи су користили кла-
сичну сондажу јавног мњења, анкетни упитник, статисти-
чку анализу, извештај информатора (казивача), историј-
ску и фотографску методу.
UDK 316.728(=214.58)(082)
397(082)
18. РОМИ = The Romanies : социолошки увид = Sociological
Insight : [Зборник радова са прве годишње конференције
Комренских социолошких сусрета "Социолошки увид у
судбину Рома", одржане у Доњем Комрену (Ниш) од 05. до
07. маја 2000. године] / уредник Драгољуб Б. Ђорђевић. -
Ниш : Комренски социолошки сусрети : Пеликан принт,
2000. - 170 стр. ; 24 cm.
Насл. на енгл. јез. : The Romanies : Sociological Insight.
*Врсни познаваоци ромског живота износе сопствена
гlediшта о: општим карактеристикама ромске популаци-
је, правно-политичком положају Рома, специфичностима
начина живота Рома, судбини Рома Косова, етничким
стереотипима о Ромима, написима о Ромима у дневној
штампи, ромској култури смрти итд.
UDK 316.728(=214.58)(082)
19. "ROMSKA" ANKETA = Gypsy Questionnaire : iskustva,
izveštaji, preporuke = experiences, reports, recommendations
/ priredio Dragoljub B. Đorđević. - Niš, Komrenski sociološki
susreti, 2001. - 54 str. ; 24 cm.
Nasl. na engl. jez. : Gypsy Questionnaire : Experience,
Reports, Recommendations.

*На основу, до тада највећег, социолошког истраживања Рома у Србији, аутор приказује све његове фазе: формулацију теме, формирање узорка, анкетни упитник, извештаје анкетара итд. Књига је намењена млађим истраживачима, посебно ромолозима.

UDK 316.728(=214.58)(497.11)

20. VERE MANJINA I MANJINSKE VERE : [Zbornik radova sa osme godišnje konferencije Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Vere manjina i manjinske vere", održane u Nišu od 29. juna do 01. jula 2001. godine] / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović i Jovan Živković. Niš : JUNIR : Zograf, 2001. 278 str. ; 24 cm. Nasl. na engl. jez. : Religions of Minorities and Minority Religions.

*Заснован на тези да нема друштвене стабилности и напретка без хармонизовања верских односа у мултиетничким и вишеверским заједницама, односно анулирања дискриминације и стигматизације вера мањина и мањинских вера, зборник доноси тридесет прилога еминентних стручњака посвећених проблемима: међуетничких односа, положаја мањина и идентитарних сукоба у савременој Европи, нових религиозних покрета, медија мањина, улоге државе у остваривању верских слобода и међурелигијске толеранције, обнове религиозности и различитих аспеката религиозности Рома, интеркултурализму као моделу саживота у вишеверским друштвима итд.

UDK 316.75:2(082)

21. ROMI NA RASKRŠĆU : prava manjina i manjinskih zajednica / priredili Dragoljub B. Đorđević i J. Živković. - Niš : Puntla : DDA : KSS : Bahtalo drom, 2002. - 242 str. ; 21 cm. Nasl. na engl. jez. : The Roma at the Crossroads : Minority Rights and Rights of Minority Communities.

*У књизи су штампани транскрипти емисија са Радио Нишаве, посвећених правима мањина. Посебно се разматра проблем Рома и њихово настојање да добију статус националне мањине. Објављени су текстови наших најпознатијих теоретичара мањина и Рома.

UDK 323.15(082)
316.347(082)
316.662(=214.58)(082)
342.7(=214.58)(082)
397(082)
ISBN 86-83119-33-5

22. KULTURA ROMA [Temat u časopisu "Kultura", broj 103-104 za 2002. godinu] / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Beograd : Zavod za proučavanje kulturnog razvitka, 2002. - 224 str. ; 26 cm.
Nasl. na engl. jez. : Roma Culture.

*На позив главног и одговорног уредника часописа *Култура*, приређен је темат од петнаест текстова – оригиналних научних радова и превода стране литературе – посвећен култури и обичајима Рома. Придружујући свој труд укупним напорима за боље разумевање њихове "другост", приређивач наглашава да понуђени темат представља важну позадинску карику за хуману интеграцију Рома у српско друштво.

UDK 323.15(082)
316.347(082)
316.662(=214.58) (082)
342.7(=214.58) (082)
397(082)
ISSN 0023-5164

23. ROMA RELIGIOUS CULTURE : [Zbornik radova sa desete godišnje konferencije Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Religija i verski običaji Roma", održane u Nišu od 27. do 29. juna 2003. godine] / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - 190 str. ; 24 cm.
Nasl. na srp. jez. : Religijska kultura Roma.

*У првом у нас зборнику посвећеном религијској култури Рома, припремљеном на основу реферата са десете конференције ЈУНИП-а, разматрају се четири тематске целине: религија и религиозност Рома, њихови верски обичаји, култна места и процес протестантизације.

UDK 316.347(=214.58)(082)
2-5(=214.58)(082)
398.3(=214.58)(082)
ISBN 86-83119-60-2

24. РЕЛИГИЈА И ВЕРСКИ ОБИЧАЈИ РОМА : [Зборник дискусија са десете годишње конференције Југословенског удружења за научно истраживање религије “Религија и верски обичаји Рома”, одржане у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године] / предговор написали и приредили за штампу Драгољуб Б. Ђорђевић и Драган Тодоровић. - Ниш : ЈУНИР : Свен, 2003. - 216 стр. ; 21 cm.
Насл. на енгл. јез. : Religion and Religious Customs of Roma People.

*Уводећи ромску религијску културу у ред истраживачких тема савремене социологије религије и ромологије, приређивачи отварају за расправу мноштво скрајнутих питања о религији, религиозности и верском животу Рома кроз пет тематских целина: Роми, религије, религиозност и цркве; Традиционална култура и ромски идентитет; Ромски обичаји; Ромска култна места и култура смрти и Ромске протестантске заједнице.

UDK 316.347(=214.58)(082)
398.3(=214.58)(082)
2-5(=214.58)(082)
ISBN 86-7178-065-1

25. МАЧКЕ ПЕРУ ВЕШ: бајке Рома југоисточне Србије / приредио Драгољуб Б. Ђорђевић. Ниш : Italian Consortium of Solidarity : Свен, 2003. - 95 стр. ; 21 cm.
Насл. на енгл. јез. : Cats are Doing the Laundry : Fairytales of the Romanies from Southeastern Serbia.

*Са приређивачевим предговором, у књизи су штампане бајке Рома из Прокупља, Ниша, Сврљига, Пирота, Лесковца и Прешева. Сет бајки показује да Роми имају шта придодати култури овога тла.

UDK 821.214.58(497.11)-344:398
ISBN 86-7746-003-9

26. EVANGELIZATION, CONVERSION, PROSELYTISM :
[Zbornik radova sa jedanaeste godišnje konferencije
Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije
“Evangelizacija, preobraćenje, prozelitizam”, održane u Nišu
od 24. do 26. juna 2004. godine] / edited by Dragan
Todorović. - Niš : YSSSR / KSE / Punta, 2004. - 106 str. ; 24
cm.
Nasl. na srp. jez. : Evangelizacija, preobraćenje, prozelitizam.

*Уз констатацију да су у досадашњим истраживањима прошлости и културе, свесно или несвесно, обично избегаваани, у зборнику се са различитих аспеката анализирају феномени евангелизације, преобраћења и прозелитизма, као неизоставни елементи процеса етнокултурног удаљавања и приближавања различитих верских и етничких заједница на балканским просторима. Посебна пажња је усмерена на Роме.

UDK 316.74:2(082)
2-67(082)
ISBN 86-83119-99-8

27. О МИСИОНАРЕЊУ, ПРЕОБРАЋЕЊУ И
ПРОЗЕЛИТИЗМУ : [Зборник дискусија са једанаесте
годишње конференције Југословенског удружења за
научно истраживање религије “Евангелизација,
преобраћење, прозелитизам”, одржане у Нишу од 24. до
26. јуна 2004. године] / предговор написали и приредили
за штампу Драган Тодоровић и Драгољуб Б. Ђорђевић. -
Ниш : ЈУНИР : Свен, 2004. - 84 стр. ; 21 cm.
Насл. на енгл. јез. : On Missionary Work, Conversion and
Proselytism.

*Недоумице у социологији религије о томе шта се данас подразумева под мисионарењем (евангелизацијом), преобраћењем (конверзијом), односно прозелитизмом (преузимањем верника), као и различита тумачења ових појмова од стране представника већинских и мањинских религија, покушали су да дијалогском расправом разреше домаћи и инострани социолози религије и религиолози. Фокус је усмерен и на положај и понашање Рома у процесу мисионарења, преобраћења и прозелитизма.

UDK 316.74:2(082)
2-767(082)
ISBN 86-7746-028-4

28. ROMI: od zaboravljene do manjine u usponu / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Niš : OGI, 2004. - 203 str. ; 21 cm. Nasl. na engl. jez. : The Roma : From a Forgotten to a Rising Minority.

*Приређивач и аутори прилога тврде да су Роми на путу од заборављене према мањини у успону. Осим текстова А. Мирге, Г. Николаеа, Б. Ђуровића и Д. Б. Ђорђевића, штампани су изводи из готово свих домаћих стратегија за интеграцију Рома, адресар ромских невладиних организација, попис најновијих ромолошких књига и, по први пут у нас, ромски датумар. Кључни део књиге је, ипак, интелектуална размена мишљења социолога/ромолога Д. Б. Ђорђевића и ромског вође О. Балића.

UDK 323.15(=214.58)(497.11)(082)
316.728(=214.58)(497.11)(082)
341.234(=214.58)(497.11)(082)
342.724.726(=214.58)(497.11)(082)
316.662(=214.58)(497.11)(082)
ISBN 86-83561-08-9

29. IZAZOVI DEKADE ROMA / priredio Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - 97 str. ; 24 cm. Nasl. na engl. jez. : Challenges of Roma Decade.

*Публикација настала као резултат припреме оквирних текстова намењених појединим областима обрађених у ТВ серијалу “Шта, где, како?”, посвећеног почетку општеевропске стратешке акције о интеграцији Рома у друштвене процесе – “Декада укључења Рома 2005-2015”. Издање на српском језику.

UDK 316(095.8)
ISBN 86-7746-065-9

30. CHALLENGES OF ROMA DECADE = Dikhipe pi Dekada e Romengi / edited by Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - 190 str. ; 24 cm.
Nasl. na srp. jez. : Izazovi Dekade Roma.

*Публикација настала као резултат припреме оквирних текстова намењених појединим областима обрађених у ТВ серијалу “Шта, где, како?”, посвећеног почетку општевропске стратешке акције о интеграцији Рома у друштвене процесе – “Декада укључења Рома 2005-2015”. Издање на енглеском и ромском језику.

UDK 316(095.8)
ISBN 86-7746-065-9

III
РАДОВИ У ЗБОРНИЦИМА И
КЊИГАМА ДРУГИХ АУТОРА
ARTICLES IN EDITED
COLLECTIONS AND IN WORKS
BY OTHER AUTHORS

31. SOCIOLOŠKO ISTRAŽIVANJE DRUŠTVENIH ODNOSA I REGIONALNI RAZVOJ / Dragoljub B. Đorđević
U : Naučnoistraživački rad i njegova uloga u razvoju regiona Niš. - Niš : Regionalna privredna komora, 1985. - Str. 219-226
Nasl. na engl. jez. : Sociological Research of Social Relations and Regional Development.

*У програмаатском тексту, који је теоријски наговештај, будуће платформе *Нишке ромолошке школе*, вели се: “Да се не би еманципација искључиво задржала на фолклорном елементу, и да би се подстрекивала средствима саображеним духу Рома, неизбежна је диференциранија друштвена акција и на бази научне опсервације. Социолошка и социјал-антрополошка истраживања на терену, уважавајући одлике ромског хабитуса, понудила би изворнију панораму са репрезентацијом аутохтоних жеља и тежњи популације – откривала би богатство енергија и разноврсност продуктивних могућности учаурених у традицију етноса, а често непримерено подстицаних и коришћених. Због тога је потребно предузети интердисциплинарно сликање стила живота Рома и њихове културне самосвести, као и разрадити конкретне алтернативне програме националне еманципације (пример у економској еманципацији: професионализација музичког фолклора и легализација естрадне сцене, самозапошљавање у традиционалним занатима и услугама, кооперативно запошљавање и запошљавање у домаћој радиности – уз текуће, ‘нормалне’ видове).”

UDK 303.425(=214.58)+316.422.42

32. ОБИЧАЈИ СВРЉИШКИХ РОМА / Сретен Петровић
У : Митологија, магија и обичаји / Сретен Петровић. - Ниш : Просвета ; Сврљиг : Народни универзитет, 1992. - Стр. 339-352
Насл. на engl. jez. : Customs of Roma in Svrlijig.

*Аутор резимира ромске обичаје и веровања из антрополошког циклуса (рођење детета, суђенице, крштење и стрижење, женидба и свадба, трудница, смрт и погреб), као и из циклуса периодичних празника (Бадње вече и Божић, Василица, Јужице и Верижице, Ускрс, Тодорова субота, славе и култови).

UDK 39(497.11 Сврљиг)(=214.58)

33. РОМИ / Јован Ђирић
 У : Енциклопедија Ниша : Т. 1 : Природа, простор, становништво. - Ниш : Градина, 1995. - Стр. 183-186
 Насл. на енгл. јез. : The Roma.
 *У виду енциклопедијске белешке, аутор даје кратак историјат насељавања нишког краја ромским становништвом, као и приказ седам ромских насеља (Београд мала, Стамбол капија мала, Рабаџи мала, Чаир мала, Черга мала, мала Нишавско корито и Циглана мала).
 UDK 323.15(=214.58):271.2(497.11 Ниш)
34. ОБРЕДИ ПРИ ВЕЛИКИМ ВЕРСКИМ ПРАЗНИЦИМА КОД РОМА У НИШУ / Богдан Ђуровић и Драгољуб Б. Ђорђевић
 У : Етно-културолошки зборник : књ. 2 : [Реферат саопштен на другом међународном научном симпозијуму "Традиционална култура у годишњем циклусу обичаја", одржаном у Сврљигу од 22. до 25. августа 1996. године]. - Сврљиг : Етно-културолошка радионица, 1996. - Стр. 66-72
 Насл. на енгл. јез. : Rituals at Large Religious Festivals of the Romanies in Niš.
 *Роми у нишком региону – градски, који исповедају ислам и сеоски и приградски, којима је ближе хришћанство – обредно празнују најчешће два верско-етничка празника: Васуљицу (14. јануар, св. Василије) и Ђурђевдан (6. мај, св. Ђорђе). У раду се констатује да прослава ових празника има бледу религијску позадину, те да се пре ради о традиционално усвојеним светковинама које истичу патријархални ауторитет и значај очувања чврстих и стабилних веза у породици.
 UDK 394.21(=914.99):(497.11)
35. PROSJAČENJE I ROMI / Dragan Todorović i Dragoljub B. Dorđević
 У : Cigane moj : Romi u Vojvodini. - Novi Sad, Kikinda : KID Pčesa, 1997. - Str. 145-148
 Nasl. na engl. jez. : Begging and Roma.

*Анализиран је феномен просјачења код Рома, најчешће узрокован маргинализованим положајем који Роми заузимају у већини данашњих друштава. Реч је о необразованим, неписменим, сиромашним и, неретко, хендикепираним појединцима. Сачињена је типологија ромских просјака: деца просјаци, улични просјаци и просјаци по становима.

UDK 364.662-058.51(=214.58)

36. БИЉКЕ, ЖИВОТИЊЕ И НАТПРИРОДНА БИЋА У ОБИЧАЈИМА И ВЕРОВАЊИМА НИШКИХ РОМА / Ива Трајковић
У : Етно-културолошки зборник : књ. 3 : [Реферат саопштен на трећем међународном научном симпозијуму "Природа у обичајима и веровањима", одржаном у Сврљигу од 21. до 24. августа 1997. године]. - Сврљиг : Етно-културолошка радионица, 1997. - Стр. 227-232
Насл. на енгл. јез. : Plants, Animals and Supernatural Creatures in the Customs and Beliefs of the Gypsies from Niš.

*У раду је истраживан сегмент из обичајне и верске праксе нишких Рома, везан за биљке, животиње и натприродна бића. Многе биљке они користе у етномедицини, етноветерини, магијским верским и обредним радњама. Познато је да Роми и неке животиње користе у својим занимањима (коњ, крава, магарац, медвед), а поједине обредно жртвују о верским празницима (гуска, петао, јагње, ован). Њихов живот прате и многа натприродна бића (суђенице, вампири, сотоније, бапке, виле, сајбија, Бибијако гиве бабаларе, дервиш).

UDK 398.4(=914.99)

37. СКИНХЕДИ: момци из нашег краја / Драгољуб Б. Ђорђевић
У : Време скинхедса / Радомир Ђорђевић. - Ниш : Градина, 1998. - Стр. 145-162
Насл. на енгл. јез. : Skinheads : Boys from The Hood.

*Ауторов социолошки есеј о скинхедима, који је као самостална публикација доживео три издања, Р. Ђорђевић је у целовитом облику укључио у своју књигу.

UDK 316.723-058.53

38. INTERKULTURALNOST VERSUS GETOIZACIJA I DISKRIMINACIJA: slučaj Roma / Dragoljub B. Đorđević
U : Interkulturalnost versus rasizam i ksenofobija : [Referat saopšten na međunarodnoj naučnoj konferenciji "Interkulturalnost versus rasizam i ksenofobija", održanoj u Beogradu od 17. do 19. maja 1997. godine] / priredio Božidar Jakšić. - Beograd : Forum za etničke odnose, 1998. - Str. 335-342
Nasl. na engl. jez. : Interculturality versus Ghettoization and Discrimination : The Case Of Roma.

*Текст је колекција различитих погледа југословенских социолога на "проблем Рома". Неки од њих мисле да је кључ решења у промени економског статуса, други држе до пресудне улоге политичког поља, а трећи фаворизују социо-културни менталитет. Писац преферира интеркултурални приступ и узима га за основу свог дугорочног бављења Ромима.

UDK 323.15(=214.58):316.72

39. SRPSKO PRAVOSLAVLJE I ROMI : Klasična religioznost seoskih Roma / Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović
U : Hrišćanstvo-društvo-politika : [Referat saopšten na šestoj godišnjoj naučnoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Hrišćanstvo-društvo-politika", održanoj u Beogradu 15. decembra 1999. godine] / priredili Milan Vukomanović i Zorica Kuburić. - Niš : Jugoslovensko udruženje za naučno istraživanje religije, 1999. - Str. 89-109
Nasl. na engl. jez. : Serbian Orthodoxy and the Roma : Classical Religiosity of Rural Roma.

*У раду се презентују подаци о класичној религиозности сеоских Рома и ромско-православним сеоским гробљима из 66 села нишке општине, прикупљени током 1999. године "Процедуром за прикупљање података о Ромима и ромско-православним сеоским гробљима у православним крајевима".

UDK 271.2+323.15(=214.58)
316.74:2

40. ХИГИЈЕНСКО ЗДРАВСТВЕНЕ ПРИЛИКЕ И
НАРОДНА МЕДИЦИНА НИШКИХ РОМА / Ива
Трајковић
У : За здравље : Из историје народне медицине и
здравствене културе . - Зајечар : Народни музеј у Зајечару
: Завод за заштиту здравља у Зајечару, 1999. - Стр. 229-240
Насл. на енгл. јез. : Hygiene and Health Conditions and Folk
Medicine of Roma in Niš.

* Анализом богате теренске грађе и разговора вођених са старијим Ромима и Ромкињама аутор извештава о хигијенским приликама у насељима нишких Рома и традиционалним методама народне медицине за превенцију и лечење различитих болести из животног циклуса (заушке, богиње, дечји фрас, главобоља, жутица, болести срца).

UDK 613/614+615.89](=214.58)(497.11 Ниш)

41. РОМИ, НАШЕ КОМШИЈЕ / Драгољуб Б. Ђорђевић
У : Роми : социолошки увид : [Реферат саопштен на првој
годишњој конференцији Комренских социолошких
сусрета "Социолошки увид у судбину Рома", одржаној у
Доњем Комрену (Ниш) од 05. до 07. маја 2000. године] /
приредио Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски
социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. - Стр. 61-84
Насл. на енгл. јез. : Romanies, Our Neighbors.

*Изложени су резултати сондаже "Локално јавно мњење о локалним проблемима", обављене 31. јануара и 01. фебруара 2000. године. Показало се да постоји социјална дистанца према Ромима, као синтеза димензије "односа према другима": етничка и религијска дистанца, национализам, националне стереотипије и предрасуде, дискриминација и сегрегација, ксенофобија и расизам. Препорука је да се она, као и свеукупна одбојност према Ромима, може смањивати, пре свега, осмишљеном интеркултуралистичком акцијом државних институција, али и активизмом на локалном нивоу.

UDK 323.15(=214.58)+316.647.8(497.11)

42. СУДБИНА РОМА КОСОВА / Јован Живковић
У : Роми : социолошки увид : [Реферат саопштен на првој годишњој конференцији Комренских социолошких сусрета "Социолошки увид у судбину Рома", одржаној у Доњем Комрену (Ниш) од 05. до 07. маја 2000. године] / приредио Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. - Стр. 51-60
Насл. на енгл. јез. : The Destiny of Romanies From Kosovo.

*У раду се сагледава, под утицајем ратних дешавања на територији СР Југославије, несумњиво незавидан статус избеглих Рома са Косова. Највећу одговорност за поигравање њиховим судбинама аутор приписује државним службама и органима, а даље неприступање категоризацији страдалништва на Косову и збрињавању страдалника означава као наставак лицемерног понашања официјелних структура власти.

UDK 316.66-054.73(=214.58)(497.15)

43. САХРАЊИВАЊЕ УРБАНИХ РОМА : пример Ниша / Ива Трајковић
У : Роми : социолошки увид : [Реферат саопштен на првој годишњој конференцији Комренских социолошких сусрета "Социолошки увид у судбину Рома", одржаној у Доњем Комрену (Ниш) од 05. до 07. маја 2000. године] / приредио Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. - Стр. 123-126
Насл. на енгл. јез. : The Burial of Urban Romanies : The Example of Niš.

*На основу дугогодишњих личних истраживања, аутор износи детаље везане за традицију сахрањивања урбаних Рома у Нишу, који су махом исламске вере. Показало се да се они придржавају већине захтева које испоставља прихватање ислама, али да врло често има и одступања у погледу практиковања неких обреда из хришћанског посмртног циклуса (сахрањивање у оделу и у ковчегу, надгробни споменици итд.).

UDK 393(=214.58)(497.11 Ниш)

44. ДОЊОКОМРЕНСКО ЦИГАНСКО ГРОБЉЕ / Драган Тодоровић и Драгољуб Б. Ђорђевић
У : Роми : социолошки увид : [Реферат саопштен на првој годишњој конференцији Комренских социолошких сусрета "Социолошки увид у судбину Рома", одржаној у Доњем Комрену (Ниш) од 05. до 07. маја 2000. године] / приредио Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. - Стр. 127-139
Насл. на енгл. јез. : The Gypsy cemetery in Donji Komren.

*У раду се детаљно описује ромско гробље у Доњем Комрену, нишком приградском насељу. У складу са претходно конструисаном типологијом гробаља, утврђено је да оно припада тзв. *самосталном ромском гробљу*, физички одвојеном од српског. Гробље је чисто православно, са надгробним споменицима који се нимало не разликују од оних из српског гробља. Због тога не чуде и три случаја помешаног сахрањивања Рома са Србима из блиске прошлости, што само сведочи о толерантном одношењу већинског окружења спрема ромске мањине.

UDK 271.2:718(=214.58)(497.11 Ниш)

45. ROMSKO PRAVOSLAVNA SEOSKA GROBLJA : Problem, hipoteze, procedura i literatura / Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović
У : Seoske crkve i groblja u Vojvodini : knj. 15. - Novi Sad : KID Pčesa, 2000. - Str. 656-660
Насл. на енгл. јез. : Romani Orthodox Country Cemeteries : Problem, Hypothesis, Procedure, and Bibliography.

*Истакнут је значај изучавања феномена ромско-православних сеоских гробаља, као индикатора религиозног живота Рома. Изнесена је хипотеза да је место сахрањивања (положај гробља) православних Рома у руралним срединама јак индикатор њиховог верског, и не једино верског, статуса у целовитом религијско-црквеном комплексу који покрива српско православље и Српска православна црква.

UDK 271.2:718(=214.58)

46. ROMI I "IZLAZAK NA CRTU" / Dragoljub B. Đorđević
 U : Izlaz na crtu / priredio Jovan Živković. - Niš : DDA : JUNIR : KSS, 2000. - Str. 12-28
 Nasl. na engl. jez. : The Roma and the "Way Out".
 *Представљени су резултати испитивања ставова Рома према изласку на изборе одржане 24. 09. 2000. године за савезне и локалне органе власти, као и за председника СРЈ, а у оквиру кампање "Излаз 2000!".
 UDK 324"2000"(497.11)(=214.58)
47. KAKVI SU ROMI, NAŠE KOMŠIJE? / Dragoljub B. Đorđević
 U : Iskorak moći publike / priredili Jovan Živković i Dragoljub B. Đorđević. - Niš : DDA : JUNIR : KSS, 2000. - Str. 69-83
 Nasl. na engl. jez. : What are The Roma, Our Neighbours, Like?
 *Изложени су резултати сондаже "Локално јавно мњење о локалним проблемима", обављене 31. јануара и 01. фебруара 2000. године. Показало се да постоји социјална дистанца према Ромима, као синтеза димензије "односа према другима": етничка и религијска дистанца, национализам, националне стереотипије и предрасуде, дискриминација и сегрегација, ксенофобија и расизам. Препорука је да се она, као и свеукупна одбојност према Ромима, може смањивати, пре свега, осмишљеном интеркултуралистичком акцијом државних институција, али и активизмом на локалном нивоу.
 UDK 323.118+316.647.8]:323.15(=214.58)
48. ДРУШТВЕНА СЕГРЕГАЦИЈА И ГЕТОИЗИРАНА СВЕСТ РОМА / Богдан Ђуровић
 У : Цигани/Роми у прошлости и данас : [Реферат саопштен на научном скупу Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ "Цигани/Роми у прошлости и данас", одржаном у Београду 16. и 17. маја 1996. године] / уредио Милош Мацура. - Београд : САНУ, 2000. - Стр. 89-95
 Насл. на енгл. јез. : Social Segregation and Ghettoized Consciousness of the Roma.

*Роми на Балкану сусрећу се са два велика проблема. Један је асимилација у друге етносе и културе и, самим тим, губитак особеног етничког и културног идентитета а други, сегрегација и дискриминација у односу на већинско становништво других народа у свом окружењу. Услед тога, код Рома се развио посебан социо-културни менталитет – свест гета. Аутор нас упознаје са перцепцијом ових феномена на територији града Ниша и његове шире приградске и сеоске околине.

UDK 323.118+316.647.82]:323.15(=214.58)

49. RELIGIJSKA VEĆINA O RELIGIJSKOJ MANJINI : Stavovi Srba o Romima kao vernicima / Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović
U : Interreligijski dijalog kao vid pomirenja u Jugoistočnoj Evropi : [Referat saopšten na međunarodnom okruglom stolu "Interreligijski dijalog kao vid pomirenja u Jugoistočnoj Evropi", održanom u Beogradu od 22. do 24. septembra 2000. godine] / priredili Milan Vukomanović i Milan Vučinić. - Beograd : Beogradska otvorena škola, 2001. - Str. 153-178
Nasl. na engl. jez. : Religious Majority about Religious Minority : Opinions of Serbs about Roma as Believers.

*Следећи социолошки налог – да предузимање конкретних корака за стицање њихове равноправности у религијско-црквеној сфери није могуће без одговора на питања о односу већинског верског становништва према ромској верској мањини и верској дискриминацији према Ромима – аутори коментаришу резултате социо-емпиријског истраживања, спроведеног 1999. године, ставова становништва Србије (без Косова) – искључиво Срба – о Ромима као верницима.

UDK 316.64(=163.41):27-726.6(=214.58)

50. POGLEDI NA STARE NIŠKE ROME / Dragoljub B. Đorđević
U : Stari niški Romi / Nenad Jašić. - Niš : KSS, 2001. - Str. 192-193
Nasl. na engl. jez. : Views on the Old Roma of Niš.

*У поговору за вредну књигу о старим нишким Роми-ма, осим неколико пасажа о односу Нишлија и Рома, аутор излаже историју занимања за Рома нишког краја и поименце спомиње истраживаче који су себе уткали у темеље *Нишке ромолошке школе*.

UDK 323.1(=214.58) (497.11 Niš)(091)

51. УВОДНА БЕЛЕШКА / Драгољуб Б. Ђорђевић
У : Ромске душе / приредили Јован Живковић, Драган Тодоровић, Владимир Јовановић и Драгољуб Б. Ђорђевић.
- Ниш : Универзитет у Нишу, 2001. - Стр. 1-3
Насл. на енгл. јез. : Introductory Note.

*У уводној белешци за књигу са далекосежним поднасловом – *Кривудава путевима до ромских душа* – писац објашњава како је дошло до истраживања ромског верничког статуса и потребе да се спроведу дубински интервјуи, на једној страни, са челницима свих значајних верских заједница у Србији и, на другој, са водећим ромским интелектуалцима и политичким лидерима.

UDK 2-726.6(=214.58)

52. ДАР ГРЕЈАЧКИМ РОМИМА / Драгољуб Б. Ђорђевић
У : Грејачки Роми / Светозар Стајић. - Ниш : КСС, 2001. - Стр. 1-2
Насл. на енгл. јез. : The Gift to the Roma of Grejač.

*У предговору за књигу, писану у духу наше етнолошке традиције, аутор истиче добро обрађена поља и допринос истраживача проучавању историје и културе Рома нишког краја, посебно ранији живот, опис Ђурђевдана и попис ромских лоза.

UDK 316.728(=214.58)(497.11 Грејач)

53. VERE MANJINA I MANJINSKE VERE / Dragoljub B. Đorđević
U : Vere manjina i manjinske vere / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović i Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 7-9
Nasl. na engl. jez. : Religions Of Minorities And Minority Religions.

*У уводној белешци за зборник реферата са међународног научног скупа, аутор дефинише кључне појмове – “вера мањина” и “мањинска вера” – и у том контексту отвара питање положаја Рома као двоструке мањине: етничке и верске.

UDK 2-485+323.15(=214.58)

54. KLASIČNA RELIGIOZNOST ROMA / Dragoljub B.

Đorđević

U : Vere manjina i manjinske vere : [Referat saopšten na osmoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije “Vere manjina i manjinske vere”, održanoj u Nišu od 29. juna do 01. jula 2001. godine] / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović i Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 179-198
Nasl. na engl. jez. : Classic Religiosity of the Roma.

*Интерпретацијом емпиријске грађе потврђена је хипотеза по којој су Роми на путу да буду добри верници класичне хришћанске, православне религиозности, односно да се приближавају класичном моделу ромскоправославног верника, као и њихова српска сабраћа по вери: крштевају се, венчавају у цркви, славе славу и сахрањују уз опело.

UDK 271.2-726.6(=214.58)

316.74:2

55. UNAPREĐIVANJE RELIGIJSKE KULTURE ROMA :

romsko-srpsko-ingleski rečnik religijskih pojmova i izraza / Vladimir Jovanović

U : Vere manjina i manjinske vere : [Referat saopšten na osmoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije “Vere manjina i manjinske vere”, održanoj u Nišu od 29. juna do 01. jula 2001. godine] / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović i Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 199-220
Nasl. na engl. jez. : Enhancing Romani Religious Culture : Roma-Serbian-English Dictionary of Religious Terms and Expressions.

*Мала социолингвистичко-лексиколошка студија, намењена првенствено неромима, ради њиховог бољег упознавања са основним карактеристикама ромског језика. Настала је на основу аналитичког проучавања литературе о ромском језику, као и доступног досадашњег лексикографског рада на централно-балканском простору.

UDK 2(038)=214.58=163.41=111

56. SVET ROMA U IZABRANIM POJMOVIMA / Jovan Živković

U : Vere manjina i manjinske vere : [Referat saopšten na osmoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Vere manjina i manjinske vere", održanoj u Nišu od 29. juna do 01. jula 2001. godine] / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović i Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 221-229
Nasl. na engl. jez. : The World of Romanies in Selected Concepts.

*Увидом у студију Рада Ухлика "О деноминацијама код Цигана", аутор анализира четири кључна појма, на основу којих се може закључивати о ромском разумевању света, али и о одношењу већинских народа према њима самима.

UDK 323.11+316.64(=214.58)

57. OBIČAJI I VEROVANJA GREJAČKIH ROMA / Svetozar Stajić

U : Vere manjina i manjinske vere : [Referat saopšten na osmoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Vere manjina i manjinske vere", održanoj u Nišu od 29. juna do 01. jula 2001. godine] / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović i Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 246-250
Nasl. na engl. jez. : The Customs and Beliefs of Roma From Grejač.

*Аутор обрађује грејачке Роме, прецизније: записе о њиховом досељавању у Грејачку микрорегију и податке о њиховим обичајима и веровањима. Посебна се пажња поклања празновању Ђурђевдана и Василице.

UDK 398.3(=214.58)(497.11 Грејач)

58. RELIGIJA ROMA NA INTERNETU / Marijana Filipović
U : Vere manjina i manjinske vere : [Referat saopšten na osmoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Vere manjina i manjinske vere", održanoj u Nišu od 29. juna do 01. jula 2001. godine] / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović i Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 230-234
Nasl. na engl. jez. : Religion of Romanies on the Internet.

*У раду се разматрају предности коришћења Интернета као канала промоције културе уопште, а посебно религијске културе Рома. Закључује се да би представљање њихових религијских ставова и убеђења на Интернету могло да буде најмање двоструко корисно: због ширења ромских религијских традиција према споља, односно према неро-мима, али и због упознавања самих Рома са аутохтоним религијским идејама и обичајима.

UDK 2(=214.58)+004.738.5

59. ZAJDE BADŽA : Prikaz starijih i novijih zapisa o romskom kultnom mestu / Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović
U : Vere manjina i manjinske vere : [Referat saopšten na osmoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Vere manjina i manjinske vere", održanoj u Nišu od 29. juna do 01. jula 2001. godine] / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović i Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 251-260
Nasl. na engl. jez. : Zajde Badža : Survey of Old and Recent Writings on the Romanies' Cult Site.

*На једном месту сакупљени су и хронолошки поређани историјски, етнолошки и савремени публицистички написи о Зајде Баџи, личности из отоманске легенде чија је несрећна судбина искоришћена од стране нишких Рома за утемељење исламско-хришћанског ромског светилишта. Њима је придодат аудио запис са чуварем култног места и ходочасницима, као и фото-документација читавог комплекса. Тиме се желела оцртати сва конфесионална комплексност ромског бића.

UDK 398.32(=214.58)(497.11 Ниш)

60. ROMI : etnička i verska manjina / Dragan Todorović i Dragoljub B. Đorđević
U : U-put u građansko društvo / priredili Jovan Živković i Dragoljub B. Đorđević. - Niš : DDA : JUNIR : KSS, 2001. - Str. 35-39
Nasl. na engl. jez. : Romanies : An Ethnic and Religious Minority.
*Сажето су представљене основне информације о Ромима као етничкој и верској мањини у Еворпи и на Балкану.
UDK 323.15(=214.58)(497+4)
61. ESTABLISHING TV PROGRAMS IN THE ROMANY LANGUAGE / Marijana Filipović
U : Budapest : OSI : LGI ; dostupno na <http://lgi.osi.hu/ethnic/csdb/index.html>
Nasl. na srp. jez. : Zasnivanje televizijskog programa na romskom jeziku.
*Ауторка дискутује о потреби Рома из нишког региона да имају телевизијске или радио емисије на ромском језику, које би задовољиле њихово право да буду информисани на сопственом језику. Разматра се покретање такве телевизијске емисије на једној од локалних ТВ станица у Нишу, али и проблеми са којима су се Роми-новинари суочавали радећи са својим српским колегама.
UDK 342.725:316.774(=214.58)(497.11 Ниш)
62. ЗАЈДЕ БАЦА : култно место нишких Рома / Драгољуб Б. Ђорђевић и Драган Тодоровић
У : Етно-културолошки зборник : књ. 7 : [Реферат саопштен на седмом међународном научном симпозијуму "Митски и демонски свет, култна места и објекти у духовној и материјалној култури становништва Источне Србије и суседних области", одржаном у Сврљигу од 22. до 25. августа 2002. године]. Сврљиг : Етно-културолошка радионица, 2001/2002. - Стр. 127-139
Насл. на енгл. јез. : Zajde Badža : Cult Place of the Romanies of Niš.

*Текст се темељи на етнолошко-социолошкој обради отоманског предања о Захиде-баџи, вероватно историјске личности о којој пише Евлија Челебија још у XVII веку. Одласком Турака нишки Роми прихватају, прерађују и прилагођавају и предање и место поред тзв. Београдске капије на нишкој Тврђави, где се налазило тулбе, стварајући себи култно место које посећују једнако православни и Роми који исповедају ислам.

UDK 398.22(=214.58)(497.11-12)

63. РОМИ НА РАСКРШЋУ : поглед са стране / Драгољуб Б. Ђорђевић
У : Роми са Нишаве/ Тимоти Тревор-Бриско. - Ниш : Пунта : КСС, 2002. - Стр. 3-6
Насл. на енгл. јез. : Roma at the Crossroad : A View from the Outside.

*У кратком есеју за омалену студију "Роми са Нишаве" Т. Тревора-Брискоа, италијанског ромолога, у којој се излаже економска позиција и образовно стање нишких Рома, писац предговора указује на добре стране, али и мане, предузетог истраживања. То му је била и прилика да укаже на потребу систематског бављења ромолошким изучавањима и истакне доприносе *Нишке ромолошке школе*.

UDK 316.66(=214.58) (497.11 Ниш)(049.32)

64. PREMA MODELU INTEGRACIJE ROMA: promenimo život / Dragoljub B. Đorđević
У : Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević i Jovan Živković. - Niš : PUNTA : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 9-19
Насл. на енгл. јез. : Towards the Model of Integration of the Roma: Let Us Change Life.

*Аутор излаже основе модела интеграције Рома у српско друштво. Темељи га на двема теоријским парадигмама: идеји интеркултурализма и шеми социјалне стратификације Макса Вебера. Такође, полази се од претпоставке да Ромима одговара теорија и пракса интеркултурализма и безконфликтног напуштања положаја етно-класе.

UDK 316.4.063.3(=214.58)(497.11)

65. VERE MANJINA I MANJINSKE VERE / Dragoljub B. Đorđević
U : Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević i Jovan Živković. - Niš : PUNTA : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 72-82
Nasl. na engl. jez. : Religions Of Minorities And Minority Religions.
- *Након дефинисања појмова “вере мањина” и “мањинске вере” и анализе њихове распрострањености у српском друштву, аутор заговара религијску толеранцију као узор за трпељивост и интеркултуралистичку праксу у осталим подсистемима друштва. Усађивање идеје религијског саживота с мањинским истоверницима или иноверницима испоставља се као императив у делатности црквених великодостојника традиционалних цркава.
- UDK 2-485(497.11):316.647.5
66. ROMI KAO VERNICI / Dragoljub B. Đorđević
U : Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević i Jovan Živković. - Niš : PUNTA : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 117-129
Nasl. na engl. jez. : Roma as Believers.
- *Разматра се садржај конфесионалног и религијског бића Рома, религијска свест и религијска пракса Рома као верника, перцепција Рома као “добрих верника” од стране окружујућег верништва и свештенства, најчешће традиционалних цркава и новоуспостављени тренд протестантизације Рома југа Србије.
- UDK 2-726.6(=214.58)
316.74:2
67. ROMSKA KULTURA SMRTI / Dragan Todorović i Dragoljub B. Đorđević
U : Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević i Jovan Živković. - Niš : PUNTA : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 143-156
Nasl. na engl. jez. : Roma Culture of Death.

*После увода посвећеног феномену смрти у људској цивилизацији и његовог развоја у средњем веку, приступа се истраживању феномена смрти, начин сахрањивања, култа гроба и типова гробаља код Рома. Употребом у ту сврху конструисане процедуре, износе се подаци из искуственог истраживања ромско-православних сеоских гробаља у 66 села нишке општине.

UDK 393(=214.58)(497.11 Ниш)

68. AUTORITARNA I KONZERVATIVNA SVEST ROMA /

Bogdan Đurović

U : Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević i Jovan Živković. - Niš : PUNTA : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 157-163

Nasl. na engl. jez. : Authoritarian and Conservative Conscious of Roma.

*Ауторитарна и конзервативна свест Рома сагледавају се као специфични социокултурни модели, изграђени као одговор на вековни дискриминаторски однос према њима од стране већинског окружења. Неконфликтност и толеранција према окружујућим народима, заједно са породично подржаваном конзервативношћу, формирају особен одбрамбени механизам. Величају се, са једне стране, традиционални унутаргрупни социјални и културни односи а са друге, "линија мањег отпора" и мукотрпна адаптација у постојеће друштвене системе.

UDK 316.64(=214.58)

69. SKINHEDI I ROMI / Dragoljub B. Đorđević

U : Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević i Jovan Živković. - Niš : PUNTA : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 169-181

Nasl. na engl. jez. : Skinheads and the Roma.

*Након кратког прегледа историјата настанка скинхед покрета у свету, представљају се саставнице скинхед идеологије и поткултуре на српским просторима. Промишљају се разлози расистичког односа према другим етно-религијским групама, код нас првенствено према Ромима, уз навођење и осуду случајева физичког насиља.

UDK 316.723:323.14]:323.15(=214.58)

70. IDENTITET ROMA : budućnost i Romi / Dragoljub B. Đorđević, Osman Balić i Jovan Živković
U : Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević i Jovan Živković. - Niš : PUNTA : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 215-226
Nasl. na engl. jez. : Identity of Roma: The Future and Roma.

*Двојица универзитетских професора, заједно са истакнутим ромским лидером, износе сопствена гледишта о будућности Рома, тачније, неопходним процесима који морају да започну да се интензивно одвијају како би ромски народ могао да рачуна на лепшу и извеснију будућност. Наглашена је улога три друштвене сфере – социјално-економске, правно-политичке и културне – у подршци процесима еманципације и интеграције Рома у друштвене подсистеме.

UDK 316.66(=214.58)
71. ROMSKA RADIO ŠKOLA “PRAVA MANJINA I MANJINSKIH ZAJEDNICA” : jedan eksperiment / Dragoljub B. Đorđević i Jovan Živković
U : Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević i Jovan Živković. - Niš : PUNTA : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 227-231
Nasl. na engl. jez. : Romany Radio School “Minority and Minority Communities Rights” : One Experiment.

*Аутори образлажу мотиве за реализацију “Ромске радио школе” у виду 21-ог предавања на локалном ромском радију “Радио Нишава” на тему “Права мањина и мањинских заједница” у трајању од новембра 2001. до марта 2002. године.

UDK 341.234(=214.58):316.774
72. POLOŽAJ ROMA U JZ I JI SRBIJI : Društveno-kulturna pozadina / Jovan Živković
U : Kulturni i etnički identiteti u procesu globalizacije i regionalizacije Balkana : [Referat saopšten na devetoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije i prvoj godišnjoj konferenciji Centra za

balkanske studije "Kulturni i etnički identiteti u procesu globalizacije i regionalizacije Balkana", održanoj u Nišu od 28. do 30. juna 2002. godine] / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : CBS : JUNIR : Punta, 2002. - Str. 158-174
Nasl. na engl. jez. : Position of Roma in Southwest and Southeast Serbia : Socio-cultural Background.

*О досегнутом степену самосвести Рома закључује се анализом ромских одговора на сет питања из емпиријске евиденције: ставови Рома према односу хомогеност-напредак државе; питање права мањина – основ мењања праксе; питање верске партиципације; Роми о њиховој заступљености у медијима и аспекти културне позадине живота Рома (степен писмености, модалитет религијске основе и модалитети предрелигиозног веровања).

UDK 316.662(=214.58)(497.11-12)(497.11-14)

73. ON THE PHENOMENON OF ROMA CONVERSION : An Empirical Experience / Dragan Todorović
U : Kulturni i etnički identiteti u procesu globalizacije i regionalizacije Balkana : [Referat saopšten na devetoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije i prvoj godišnjoj konferenciji Centra za balkanske studije "Kulturni i etnički identiteti u procesu globalizacije i regionalizacije Balkana", održanoj u Nišu od 28. do 30. juna 2002. godine] / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : CBS : JUNIR : Punta, 2002. - Str. 175-186
Nasl. na srp. jez. : O fenomenu protestantizacije Roma : Jedno empirijsko iskustvo.

*У раду су презентовани подаци из емпиријског истраживања "Верски живот Рома православаца и муслимана у југоисточној и југозападној Србији", спроведеног јула и августа 2001. године, са посебним освртом на процес преверавања тј. конверзије српских Рома у разне протестантске верске заједнице.

UDK 2-767(=214.58)(497.11-12)(497.11-14)
316.74:2

74. BURYING OF ROMA : A Test of Ethnic and Religious Tolerance / Dragoljub B. Đorđević
U : Kulturni i etnički identiteti u procesu globalizacije i regionalizacije Balkana : [Referat saopšten na devetoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije i prvoj godišnjoj konferenciji Centra za balkanske studije "Kulturni i etnički identiteti u procesu globalizacije i regionalizacije Balkana", održanoj u Nišu od 28. do 30. juna 2002. godine] / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : CBS : JUNIR : Punta, 2002. - Str. 209-217
Nasl. na srp. jez. : Sahranjivanje Roma : test etničke i religijske tolerancije.

*Аутор тврди да је *место сахрањивања Рома својеврстан тест етничке и религијске толеранције*. Тврдњу поткрепљује подацима из неколико социо-емпиријских истраживања Рома у Србији, којима је руководио и која су спроведена у временском распону од 1999. до 2002. године. У истраживањима су коришћене ауторове "Процедуре" за прикупљање података о Ромима, ромско-православним и ромско-муслиманским гробљима, као и оригинална *типологија ромских гробаља*.

UDK 393(=214.58)

75. ROMA AS A TRANS-BORDER ETHNIC AND CULTURAL GROUP / Dragoljub B. Đorđević
U : Globalizacija, akulturacija i identiteti na Balkanu / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Punta, 2002. - Str. 67-78
Nasl. na srp. jez. : Romi kao transgranična etnička i kulturna grupa.

*Аутор Роме представља као трансграничну балканску и европску етничку и културну групу без чије су интеграције у домицилним земљама слабе шансе регионалне и европске интеграције балканских народа, друштава и држава. Кључна препрека изградњи модела интеграције Рома у балканским друштвима јесте негативно расположење већинских народа и других националних мањина, изражено у високој етничко-религијској дистанци.

UDK 316.4.063.3(=214.58)(497)

76. ETHNIC AUTOSTEREOTYPES AND HETEROSTEREOTYPES AND ETHNIC DISTANCE AT THE BALKANS / Lela Milošević i Dragan Todorović
U : Globalizacija, akulturacija i identiteti na Balkanu / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Punta, 2002. - Str. 79-90
Nasl. na srp. jez. : Etnički autostereotipi i heterostereotipi i etnička distanca na Balkanu.
- *Представљена је скица потпројекта посвећеног истраживању етничких стереотипа и етничке дистанце. Сврха потпројекта је да праћењем промена етничких стереотипија и довођењем у везу тих промена са ширим друштвено-историјским контекстом омогући конципирање свеобухватне кампање за смањивање јаза између већинског и суседних народа, националних мањина и етничких група.
- UDK 323.1+316.647.8(497)

77. SOCIAL, ETHNIC AND RELIGIOUS DISTANCE TOWARDS ROMA OF SERBIA : Empirical Report for 1999-2002 / Dragoljub B. Đorđević
U : Globalizacija, akulturacija i identiteti na Balkanu / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Punta, 2002. - Str. 257-266
Nasl. na srp. jez. : Socijalna, etnička i religijska distanca prema Romima Srbije : Empirijski izveštaj 1999-2002.
- *Аутор заступа став да су Роми, као трансгранична етничка и културна група лакмус папир стања социјалних, етничких и религијских односа на широком европском простору. Приметне варијације – изражен раст или опадање – етничке дистанце према њима прецизно демонстрирају пораст или опадање ксенофобичног расположења, излива национализма и шовинизма и расистичких поступака. Да ставови становништва у Србији не одступају од назначене законитости сведоче емпиријски подаци о етничкој дистанци према Ромима из неколико емпиријских истраживања.
- UDK 316.647.8+316.64](497.11):323.15(=214.58)

78. SOCIAL DISTANCE OF ROMAS OF SOUTHEASTERN AND SOUTHWESTERN SERBIA TOWARDS MEMBERS OF OTHER NATIONS AND NATIONAL MINORITIES / Dragan Todorović, Lela Milošević i Dragoljub B. Đorđević
U : Globalizacija, akulturacija i identiteti na Balkanu / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Punta, 2002. - Str. 267-273
Nasl. na srp. jez. : Etnička distanca Roma jugoistočne i jugozapadne Srbije prema pripadnicima drugih nacija i nacionalnih manjina.

*Радам се настоји доћи до одговора на питање да ли су Роми, неспорно маргинализована етничка група, интеретнички толерантнији од припадника других нација и националних мањина? Иако код других народа влада стереотип да јесу, показује се да ни Роми нису имуни на испољавање релативно високог степена социјалне дистанце према другим нацијама. У тексту се излаже део резултата трогодишњег социоемпиријског истраживања класичне религије Рома, које је, под насловом *Religious Life of Orthodox and Muslim Romanies in Western-southeast Serbia* (2000-2002), спроведено за *Research Support Scheme* (Праг, Чешка Република).

UDK 316.647(=214.58)(497.11-12)(497.11-14)

79. PUT KOJIM SE DALJE STIŽE... / Marijana Filipović
U : Sociologija romskog identiteta / priredili Dragoljub B. Đorđević, Marijana Filipović i studenti. - Niš : Komrenski sociološki susreti : Smyk, 2002. - Str. 8-12
Nasl. na engl. jez. : A Path that Takes You Further....

*Предговор за књигу *Социологија ромског идентитета*, у којем се објашњавају мотиви за реализацију једногодишњег курса "Социологија ромског идентитета" на Машинском факултету у Нишу у току школске 2001/2. године, из којег је књига и произашла. Наглашено је да важност објављене књиге лежи и у томе што се њоме постављају основе за утемељење ромологије као дисциплине и њено увођење на српске универзитете.

UDK 323.15(=214.58)

80. BIBLIOGRAFIJA ROMOLOŠKIH RADOVA : 1991-2002 /
Dragan Todorović
U : Sociologija romskog identiteta / priredili Dragoljub B. Đorđević, Marijana Filipović i studenti. - Niš : Komrenski sociološki susreti : Smyk, 2002. - Str. 383-387
Nasl. na engl. jez. : Bibliography of Romalogist Papers : 1991-2002.
*Библиографија радова из област ромологије објављених у Југославији у периоду од 1991. до 2002. године.
UDK 016:323.15(=214.58)
81. ROMI NA TRAČNICAMA : sociološke crtice o železnici i Romima na njoj / Dragoljub B. Đorđević
U : Pruge i vozovi u Vojvodini : knj. 17. - Novi Sad : KID Pčesa, 2002. - Str. 92-94
Nasl. na engl. jez. : The Roma on Rails: Sociological Contemplations on Railway and the Roma in it.
*Аутор полази од социолошког увида у занимање “кондуктер” као оличење железнице и проглашава Роме оличењем путника на железници. Даје својеврсну типологију Рома запослених на железници и железничких путника.
UDK 656.2+323.15(=214.58)
82. MIMIKRIJA ROMA - poslednje utočište / Đokica Jovanović
U : Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije Balkana : [Referat saopšten na naučnoj konferenciji sa međunarodnim učešćem “Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije Balkana”, održanoj na Filozofskom fakultetu u Nišu 15. i 16. oktobra 2003. godine] / priredio Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Sven, 2003. - Str. 345-349
Nasl. na engl. jez. : Roma Mimicry - The Last Resort.
*У трагању за одговором на недоумицу да ли се ромско неизјашњавање у статистичким пописима становништва може објаснити само бегом од лошег групног и социјалног положаја, аутор износи и сопствено гледиште: ради се о рационалном одговору проистеклом из вишевековних тешких и трагичних искустава. Роми се одлучују на кет-

манско понашање како би себе и породицу заштитили од неповерења других према њима; најбољи начин да се то постигне јесте понашање саобразно већинским очекивањима.

UDK 316.344.8(=214.58)(497.11)

83. SERBIAN ROMA SUFFERINGS IN THE SECOND WORLD WAR : Religiological Indications and Smaller Romological Precious Contribution / Dragoljub B. Đorđević
U : Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije Balkana : [Referat saopšten na naučnoj konferenciji sa međunarodnim učešćem "Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije Balkana", održanoj na Filozofskom fakultetu u Nišu 15. i 16. oktobra 2003. godine] / priredio Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Sven, 2003. - Str. 351-362
Nasl. na srp. jez. : Stradanje srpskih Roma u Drugom svetskom ratu : Religiološki nagoveštaj i omanji romološki dragulj.

*У тексту се износе опис и основни подаци о страдању Рома у Нишу, Крагујевцу и Лесковцу током Другог светског рата. Ауторов допринос је и веродостојно разрешавање детаља о кратком боравку непознате групе иностраних Рома у нишком концентрационом логору "Црвени крст".

UDK 341.485+2-767](=214.58)(497.11)"1939/1945"

84. INTERNALLY DISPLACED ROMA : Cultural Shock and Adaptation / Vladimir Cvetković
U : Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije Balkana : [Referat saopšten na naučnoj konferenciji sa međunarodnim učešćem "Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije Balkana", održanoj na Filozofskom fakultetu u Nišu 15. i 16. oktobra 2003. godine] / priredio Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Sven, 2003. - Str. 363-366
Nasl. na srp. jez. : Interno raseljeni Romi : Kulturni šok i prilagođavanje.

*О избеглим Ромима са Косова говори се као о најдепривиранијој социјалној групи у Србији. Већи шок од губитка економских добара представљао је контакт са новим културним окружењем. У раду се разматрају културне разлике између нишких Рома и придошлица са Косова, посебно у аспекту везаном за рад и економију.

UDK 325.254(497.115)(=214.58):316.752.4(497.11)

85. ROMANI PLACES OF CULT : Some Preliminary Questions and Inquiries / Dragan Todorović

U : Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije Balkana : [Referat saopšten na naučnoj konferenciji sa međunarodnim učešćem "Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije Balkana", održanoj na Filozofskom fakultetu u Nišu 15. i 16. oktobra 2003. godine] / priredio Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Sven, 2003. - Str. 373-378
Nasl. na srp. jez. : Romska kulna mesta : Nekolika preliminarana razmatranja i mogućnosti.

*Анализом неколицине култних места из књажевачког краја желело се показати како Роми нису само пасивна културна заједница, већ да су, нарочито у религијском пољу, пример другима како треба бити спреман и на давање и на примање, а не само на наметање сопственог културног модела.

UDK 2-522(=214.58)

86. THE ROMA OF SERBIA : Past - Present - Future / Dragoljub B. Đorđević

U : Roma Religious Culture : [Referat saopšten na desetoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Religija i verski običaji Roma", održanoj u Nišu od 27. do 29. juna 2003. godine] / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - Str. 7-19
Nasl. na srp. jez. : Romi Srbije : Prošlost - sadašnjost - budućnost.

*Резимирајући положај Рома на Балкану у прошлости, аутор закључује да не може доћи до укупног побољшања положаја Рома без стицања равноправности и у религијско-црквеном пољу. Како се испоставља да је још много тога непознаница у верском животу Рома, будућа истраживања упућују се на настављање промишљања положаја Рома унутар традиционалних, признатих религија, али и њихово све масовније потпадање под утицај разних малих протестантских верских заједница, које обогаћују религијску панораму балканских друштава.

UDK 2:323.15(=214.58)(497.11)
316.74:2

87. ETHNIC MINORITIES ABOUT RELIGIOUS MINORITY :

Hungarians and Muslims about Romas as Believers /

Marijana Filipović

U : Roma Religious Culture : [Referat saopšten na desetoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Religija i verski običaji Roma", održanoj u Nišu od 27. do 29. juna 2003. godine] / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - Str. 31-36

Nasl. na srp. jez. : Etničke manjine o religijskoj manjini : Mađari i Muslimani o Romima kao vernicima.

*У раду се приказују и коментаришу ставови Мађара и Муслимана – етничких мањина и, истовремено, религијских већина – о Ромима као конвенционалним верницима. До података се дошло анализом добијених одговора на пет питања: Је ли Роми могу бити 'добри' верници – римокатолици, муслимани, протестанти, православци?; Да ли бисте с Ромом истоверником заједничарили у религијским обредима и прославама?; Јесте ли за службу и превод богослужбених списа на ромски?; Како видите Роме у смислу религијске трпеливости и нетолеранције? и За коју сте варијанту сахрањивања Рома?

UDK 323.15:2-485(=214.58)(497.11)

88. RELIGION OR RELIGIOUSNESS OF THE ROMA /

Bogdan Đurović

U : Roma Religious Culture : [Referat saopšten na desetoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Religija i verski običaji Roma", održanoj u Nišu od 27. do 29. juna 2003. godine] / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - Str. 23-26

Nasl. na srp. jez. : Religija ili religioznost Roma.

*Полазећи од стручних и научних расправа о постојању или непостојању посебне религије Рома, аутор образлаже специфичности ромског поимања религиозног живота, уз констатацију да је он у значајној мери условљен традиционалним нормама и обрасцима, као и чињеницом да Роми немају аутохтону религију већ да је то мешавина више њих, са елементима паганских култова и религијских архетипова из прапостојбине.

UDK 316.644:2(=214.58)

316.74:2

89. BELIEFS AND VIEWS OF THE KLINČARI (KOVAČI), THAT IS, NAIL-MAKERS (BLACKSMITHS) ROMAS AS THEY ARE REFLECTED IN FOLK TALES / Nedeljko

Bogdanović

U : Roma Religious Culture : [Referat saopšten na desetoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Religija i verski običaji Roma", održanoj u Nišu od 27. do 29. juna 2003. godine] / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - Str. 107-113

Nasl. na srp. jez. : Odras verovanja i shvatanja Roma Klinčara (Kovača) u narodnim pripovetkama.

*Аутор трага за елементима веровања и схватања Рома клинчара (ковача) из Алексинца у народним приповеткама записаним на почетку XX века. Истраживање је допуњено увидом у предања Египћана, сличне етничке групе која се бавим истим занатом у западној Македонији.

UDK 398.3(=214.58):398.21

90. ROMA CULT PLACES : Sociological Analysis, Typology, Examples / Dragoljub B. Đorđević
U : Roma Religious Culture : [Referat saopšten na desetoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Religija i verski običaji Roma", održanoj u Nišu od 27. do 29. juna 2003. godine] / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - Str. 117-124
Nasl. na srp. jez. : Romska kulna mesta : Sociološka analiza, tipologija, primeri.

*Осликавајући теоријски значај изучавања култних места као важног чиниоца верског испољавања једног народа, аутор јавности на увид излаже сопствене налазе прикупљене теренским радом, као и две оригиналне типологије ромских култних места. Према првој типологији постоје: *жива ромска култна места, она која су у функцији и угашена ромска култна места, она коју су ван функције*. Према другој разликују се: *култна места која посећују искључиво Роми, култна места која Роми посећују заједно са осталим народима и сакрални храмови, као култна места окупљања Рома*.

UDK 398.32(=214.58)

91. ROMA CULT PLACES IN THE TOPLICA COUNTY / Baja Saitović-Lukin
U : Roma Religious Culture : [Referat saopšten na desetoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Religija i verski običaji Roma", održanoj u Nišu od 27. do 29. juna 2003. godine] / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - Str. 125-130
Nasl. na srp. jez. : Romska kulna mesta u Topličkom okrugu.

*На основу разговора са старијим Ромима и сопствених прелиминарних истраживања на терену, према унапред припремљеним методолошким упутствима, аутор детаљно обрађује два функционална култна места из топличког краја – *Савићевац* и *Орљански камен*.

UDK 398.32(=214.58)(497.11 Топлица)

92. ROMA CULT PLACES: The Roman Catholic Church in Niš
/ Dragan Todorović

U : Roma Religious Culture : [Referat saopšten na desetoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Religija i verski običaji Roma", održanoj u Nišu od 27. do 29. juna 2003. godine] / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - Str. 131-140

Nasl. na srp. jez. : Romsko kultno mesto : Rimokatolička crkva u Nišu.

*Наводећи је као пример сакралног храма као култног места окупљања Рома, аутор описује посећивање Римокатоличке цркве у Нишу на велики католички празник, Малу Госпу, када велики број Рома православне и муслиманске вере, заједно са осталим верницима, кип Девице Марије дарују пригодним поклонима.

UDK 398.32(=214.58)(497.11 Ниш)

93. DEATH-RELATED CUSTOMS OF MUSLIM ROMAS /
Ibrahim Osmani

U : Roma Religious Culture : [Referat saopšten na desetoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Religija i verski običaji Roma", održanoj u Nišu od 27. do 29. juna 2003. godine] / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - Str. 141-149

Nasl. na srp. jez. : Običaji u vezi sa smrću kod muslimanskih Roma.

*У реферату се потанко расправљају и описују обичаји Рома муслимана из Прешева пред смрт, непосредно иза смрти, око припреме укопа и сам чин сахране, као и понашање после опроштаја од покојника на гробљу. Обичаји се излажу компаративно: онако како су се практиковали раније и онако како их Роми данас врше, делом одступајући од строгих муслиманских правила.

UDK 393.28(=214.58)

94. DEATH-RELATED CUSTOMS OF ORTHODOX ROMAS /
Rade Vučković
U : Roma Religious Culture : [Referat saopšten na desetoj
godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno
istraživanje religije "Religija i verski običaji Roma", održanoj u
Nišu od 27. do 29. juna 2003. godine] / edited by Dragoljub B.
Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - Str.
150-160
Nasl. na srp. jez. : Običaji u vezi sa smrću kod pravoslavnih
Roma.
*Обрадом емпиријског материјала, прикупљеног уна-
пред припремљеном "Процедуром", описују се обичаји у
вези са смрћу православних Рома југоисточне Србије. По-
себно се анализирају подаци до којих се дошло интер-
вјуисањем троје старијих Рома и Ромкиња у општинама
Бела Паланка, Бабушница и Гаџин Хан.
UDK 393:271.2(=214.58)
95. PROTESTANT EVANGELICAL CHURCH "COMMUNITY
OF ROMA" IN LESKOVAC / Tane Kurtić
U : Roma Religious Culture : [Referat saopšten na desetoj
godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno
istraživanje religije "Religija i verski običaji Roma", održanoj u
Nišu od 27. do 29. juna 2003. godine] / edited by Dragoljub B.
Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - Str.
177-184
Nasl. na srp. jez. : Protestantska Evanđeoska crkva "Zajednica
Roma" u Leskovcu.
*Износе се подаци о "Заједници Рома", ромској еванђе-
оској заједници која се, бројчаним нарастањем, одвојила
од матичне Цркве Духовни Центар "Светло" из Лесковца.
Радам се потврђује све израженији утицај протестантских
верских заједница – највише пентекосталаца – међу Ро-
мима југа Србије.
UDK 274(=214.58)(497.11 Лесковац)
316.74:2

96. MANJINSKE VERE I VERE MANJINA NA BALKANU /
Dragoljub B. Đorđević
U : Demokracija i multikulturalnost u jugoistočnoj Evropi =
Democracy and Multiculturalism in South East Europe /
[uredio Goran Bašić]. - Beograd : Centar za istraživanje
etniciteta = Ethnicity Research Center, 2003. - Str. 209-219
Nasl. na engl. jez. : Minority Religions and Religions of
Minorities in the Balkans.
- *У раду се расправља о односу међу религијама, између
њихових вероисповести и стања мањинских вера и вера
мањина у Србији и Црној Гори и на Балкану. У Србији се
пример Рома наводи као најбољи показатељ положаја
вера мањина.
- UDK 2-485(497.11)
316.74:2
97. SERBS ABOUT OTHERS : Social Distance of the Serbs
from the Members of Other Nations, National Minorities and
Ethnic Groups in Southeastern Serbia / Lela Milošević
U : Kvalitet međuetničkih odnosa, svest o regionalnom
identitetu i mogućnosti saradnje i integracije na Balkanu :
Preliminarni rezultati empirijskog istraživanja u jugoistočnoj
Srbiji : [Referat saopšten na okruglom stolu "Kvalitet
međuetničkih odnosa, svest o regionalnom identitetu i
mogućnosti saradnje i integracije na Balkanu (Preliminarni
rezultati empirijskog istraživanja u jugoistočnoj Srbiji)",
održanom na Filozofskom fakultetu u Nišu 17. decembra
2003. godine] / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B.
Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju
Filozofskog fakulteta : Sven, 2004. - Str. 95-112
Nasl. na srp. jez. : Srbi o drugima : Etnička distanca Srba
prema pripadnicima drugih naroda, nacionalnih manjina i
etničkih grupa u jugoistočnoj Srbiji.

*Анализа искуствених података показала је да су у Ср-
бији стереотипи према Ромима и Албанцима најнегатив-
нији. Албанци су за Србе нецивилизовани, нису мирољуби-
виви, не воле друге народе, нису културни и нису чисти;
Роми нису чисти, нису културни, нецивилизовани су, нису
храбри, непоштени су, нису вредни и нису искрени.

Насупрот овако великом броју негативних особина Албанцима се приписују особине да су вредни, поносни и гостољубиви, а Ромима да су осећајни, мирољубиви и гостољубиви. Дакле, приписују им се и позитивне и негативне особине, мада негативне преовлађују.

UDK 323.11(497.11)-054.4(=163.41)+316.47(497.11)

98. ROMAS ABOUT OTHER : Social Distance of the Romas from Southeast Serbia from Serbs, Bulgarians and Albanians / Dragan Todorović

U : Kvalitet međuetničkih odnosa, svest o regionalnom identitetu i mogućnosti saradnje i integracije na Balkanu : Preliminarni rezultati empirijskog istraživanja u jugoistočnoj Srbiji : [Referat saopšten na okruglom stolu "Kvalitet međuetničkih odnosa, svest o regionalnom identitetu i mogućnosti saradnje i integracije na Balkanu (Preliminarni rezultati empirijskog istraživanja u jugoistočnoj Srbiji)", održanom na Filozofskom fakultetu u Nišu 17. decembra 2003. godine] / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Sven, 2004. - Str. 113-126
Nasl. na srp. jez. : Romi o drugima : Etnička disanca Roma jugoistočne Srbije prema Srbima, Bugarima i Albancima.

*Обрада одговора ромских испитаника на питања из Богардусове и Ликертове скале показала је да о Србима, већинском народу који их најчешће окружује у југоисточној Србији, Роми имају изразито позитивно мишљење. Читавих 68,6% испитаних пристаје на брачну заједницу са комшијом српске националности, а више од 4/5 Рома за Србе сматра да су вредни, храбри, паметни, културни, чисти, гостољубиви и поносни. Највиши степен социјалне дистанце и стереотипа о другом народу Роми су изразили према Албанцима, по чему се не разликују у одговорима од самих Срба из неких досадашњих истраживања.

UDK 323.15(497.11)-054.4(=214.58)+316.47(497.11)

99. THE ROMA FROM THE SOUTHEASTERN SERBIA AND
"THE OTHERS" / Dragoljub B. Đorđević

U : Kvalitet međuetničkih odnosa, svest o regionalnom identitetu i mogućnosti saradnje i integracije na Balkanu : Preliminarni rezultati empirijskog istraživanja u jugoistočnoj Srbiji : [Referat saopšten na okruglom stolu "Kvalitet međuetničkih odnosa, svest o regionalnom identitetu i mogućnosti saradnje i integracije na Balkanu (Preliminarni rezultati empirijskog istraživanja u jugoistočnoj Srbiji)", održanom na Filozofskom fakultetu u Nišu 17. decembra 2003. godine] / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Sven, 2004. - Str. 127-138
Nasl. na srp. jez. : Romi jugoistočne Srbije i "Drugi".

*У раду се, на основу искуственог истраживања спроведеног 2003. године у југоисточној Србији, интерпретирају резултати који се односе на ромску религијско-конфесионалну панораму, социјално-религијску дистанцу према неромима и на општи однос Рома и нерома. Показало се да су јужносрбијански Роми веома религијски толерантни и спремни на скупно спровођење обреда и славарење са неромом истоверником. Такође, убедљива већина јужносрбијанских Рома држи до тога да су односи са неромима врло добри или задовољавајући.

UDK 323.15(497.11-12) (=214.58)

100. THE BALKAN NON-ROMA ABOUT THE BALKAN ROMA
: Serbia, Macedonia, Bulgaria / Dragoljub B. Đorđević

U : Regionalni razvoj i integracija Balkana u strukture EU - balkanska raskršća i alternative : [Referat saopšten na naučnoj konferenciji sa međunarodnim učešćem "Regionalni razvoj i integracija Balkana u strukture EU - balkanska raskršća i alternative", održanoj na Filozofskom fakultetu u Nišu 18. i 19. juna 2004. godine] / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Sandra Kostić i Snežana Spasić. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Sven, 2004. - Str. 587-602

Nasl. na srp. jez. : Neromi Balkana o balkanskim Romima : Srbija, Makedonija, Bugarska.

*Нероми Балкана – Срби, Македонци, Бугари, Албанци, Турци и Власи у Србији, Бугарској и Македонији – исказују ставове према Ромима одговарањем на питања о: принудном исељавању и сахрањивању Рома, прихватљивости понашања скинхеда, спремности да се Ромима заједничари у вери, од њих прима крв и према њима примени афирмативна акција, те праведно сагледа њихов статус етно-класе, чиме се изнова тестира већина важних позадинских претпоставки модела интеграције Рома.

UDK 316.647.8:323.15(=214.58)(497)

101. FROM MISSIONARING TO PROSELYTISM : Conceptual Differentiation, Historical Survey and Indications of Future Perspectives / Dragan Todorović
U : Evangelization, Conversion, Proselytism : [Referat saopšten na jedanaestoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Evangelizacija, preobraćenje, prozelitizam", održanoj u Nišu od 24. do 26. juna 2004. godine] / edited by Dragan Todorović. - Niš : YSSSR : KSE : Punta, 2004. - Str. 5-27
Nasl. na srp. jez. : Od misionarenja do prozelitizma : pojmovno razgraničenje, istorijski pregled i nagoveštaj perspektive.

*У раду се најпре извештава о разумевању појмова "мисионарење", "преобраћање" и "прозелитизам" у домаћој и преведеној, лаичкој и богословској литератури. Затим се прати историјски развој и међусобни односи традиционалних вера, као и хронологија разноликости верског погледа на свет у балканским друштвима од средњовековља до пред крај двадесетог века, са посебним освртом на просторе "друге" Југославије. Следи омеђивање множине разлога, који су погодовали ширењу мањинских и нових вера у балканско религијско поље, до тада махом настављено традиционалним, националним црквама. Текст се завршава анализом карактера верског ангажмана малих верских заједница и нових религиозних покрета на Балкану у првој деценији новог хиљадугодишта.

UDK 316:2

161.14:2-76/-767

2-67(497)(091)

102. EVANGELIZATION, CONVERSION, PROSELYTISM :
Example of Roma's Protestantization / Dragoljub B. Đorđević
U : Evangelization, Conversion, Proselytism : [Referat
saopšten na jedanaestoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog
udruženja za naučno istraživanje religije "Evangelizacija,
preobraćenje, prozelitizam", održanoj u Nišu od 24. do 26.
juna 2004. godine] / edited by Dragan Todorović. - Niš :
YSSSR : KSE : Punta, 2004. - Str. 75-82
Nasl. na srp. jez. : Evangelizacija, preobraćenje, prozelitizam :
Primer protestantizacije Roma.

*У сажетом облику разматра се појам и феномен евангелизације, преобраћавања и прозелитизма, и то на примеру протестантизације Рома у југоисточној Србији. Аутор заступа тезу да ће протестантизација Рома довести до њихове еманципације, јер искуствена истраживања већ показују да је дошло до промена у понашању Рома који су прешли на протестантизам: смањују се елементи ситног криминала, алкохолизам, наркоманија, подиже се ниво хигијенских навика. Такође, упозорава се да ће протестантизација Рома имати утицаја и на измену ромског идентитета, пре свега, културног.

UDK 274-766/-767::2-485.5(=214.58)

103. ROMANIPEN : osnova kulturne politike i saradnje
balkanskih Roma / Dragoljub B. Đorđević
U : Modeli kulturne politike u uslovima multikulturnih
društava na Balkanu i evrointegracionih procesa : [Referat
saopšten na naučnoj konferenciji sa međunarodnim učešćem
"Modeli kulturne politike u uslovima multikulturnih društava
na Balkanu i evrointegracionih procesa", održanoj na
Filozofskom fakultetu u Nišu 22. i 23. oktobra 2004. godine] /
priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan
Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta :
Sven, 2004. - Str. 125-133
Nasl. na engl. jez. : Romanipen : The Foundation of the
Cultural Policy and Cooperation of the Balkan Roma.

*Позивајући се на поједина одређења угледних европских ромолога, аутор прихвата одређење ромског културног идентитета помоћу седам вредности: 1. *Потпуна*

ромска породица, а не мешани бракови – “чистота крви”. 2. *Групна солидарност*, дихотомија “Ми, Роми” – “Гаџе, нероми”; “Наш свет” – “Њихов свет”. 3. *Језик*, који се користи у унутаргрупном саобраћају. 4. *Групни ауторитет*, заснован на принципу старости – однос према старим људима. 5. “*Експлоатација нерома*” – облици рада који не контролишу Гаџе. 6. *Просторна покретљивост* – Роми могу бити само насељени, никако седелачки народ. 7. *Категорија прљања* – одвајање чистог од нечистог што им омогућава осећање надмоћи над другима. Констатује се да су за *Романипен* најбитнији прљање, покретљивост и искоришћавање нерома, док су остале вредности универзалне, делимично ромски зачињене.

UDK 316.722(=214.58)(497)

104. ROMI I ETNOKULTURNA PRAVDA : k modelu integracije / Dragoljub B. Đorđević i Marijana Filipović
U : Društvene promene, kulturni i etnički odnosi i evrointegracijski procesi na Balkanu : [Referat saopšten na naučnoj konferenciji sa međunarodnim učešćem “Društvene promene, kulturni i etnički odnosi i evrointegracijski procesi na Balkanu”, održanoj na Filozofskom fakultetu u Nišu 16. i 17. decembra 2004. godine] / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Sven, 2004. - Str. 201-223
Nasl. na engl. jez. : Roma and Ethno-cultural Justice : Towards the Model of Integration.

*Полазећи од чињенице да је већина данашњих држава вишенационална, мултиетничка, вишеконфесионална и мултикултурна, у раду се разматрају основе могућег уређења једне мултикултурне државе. Као пример, узима се конкретна мањина – Роми – и проблеми које она има у три земље: Србији, Македонији и Бугарској. За теоријску основу узет је Кимликин концепт *етнокултурне правде*, базиран на критици политике етнокултурне неутралности и модела изграђивања нације.

UDK 316.752.4(=214.58)(497)

105. DRUŠTVENA UDALJENOST VEĆINSKOG STANOVNIŠTVA OD ROMSKE MANJINE : Srbija, Makedonija, Bugarska / Dragan Todorović i Lela Milošević
U : Društvene promene, kulturni i etnički odnosi i evrointegracijski procesi na Balkanu : [Referat saopšten na naučnoj konferenciji sa međunarodnim učešćem "Društvene promene, kulturni i etnički odnosi i evrointegracijski procesi na Balkanu", održanoj na Filozofskom fakultetu u Nišu 16. i 17. decembra 2004. godine] / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović. - Niš : Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta : Sven, 2004. - Str. 225-245
Nasl. na engl. jez. : Social Distance of the Majority Population from the Roma Minority : Serbia, Macedonia and Bulgaria.

*Полазећи од налаза већине досадашњих емпиријских истраживања о постојању веће етничке дистанца према Ромима него према другим националним мањинама, што додатно усложњава и отежава њихов положај, аутори за предмет свог рада одређују анализу друштвене удаљености већинског становништва Србије, Македоније и Бугарске од припадника ромске мањине. Коришћени су подаци из истраживања реализованог 2003. године од стране Института за социологију Филозофског факултета у Нишу, али и компарација са до сада спроведеним истраживањима у Македонији и Бугарској, суседним балканским земљама.

UDK 323.118(=214.58)(497.11) (497.7) (497.2)

106. МЕТОДОЛОШКЕ НЕДОУМИЦЕ ПРОУЧАВАЊА РОМСКЕ КУЛТУРЕ / Драгољуб Б. Ђорђевић
У : Етно-културолошки зборник : књ. 9 : [Реферат саопштен на осмом међународном научном симпозијуму "Методолошки проблеми проучавања традиционалне и савремене културе", одржаном у Сврљигу од 20. до 22. августа 2004. године]. - Сврљиг : Етно-културолошка радионица, 2004. - Стр. 103-107
Насл. на енгл. јез. : Studying of Culture and Language: Methodological Issues.

*Из корпуса методолошких недоумица проучавања ромске културе, издвајају се и дискутују следеће: Имају ли Роми културу? Која се наука бави ромском културом? Да ли нероми могу проучавати ромску културу? Због чега је политичка коректност неопходна у истраживању ромске културе? Је ли реконструкција ромске културе кључни задатак? Темељан ауторов текст којим заокружује теоријско-методолошку позицију у схватању ромологије.

UDK 398.25(=214.58)

107. SERBIAN AND ALBANIAN YOUTH FROM "PREŠEVO VALLEY" ON THE ROMA PEOPLE / Dragoljub B. Đorđević i Marijana Filipović
U : Towards Non-violence & Dialogue Culture in South East Europe : [Referat saopšten na međunarodnoj naučnoj konferenciji "Non-violence and Dialogue Culture among the Younger Generations -Pathway to Ethnic Peace in Southeast Europe", održanoj u Sofiji 21. i 22. septembra 2002. godine] / edited by Petar-Emil Mitev and James Riordan. - Sofia : Institute for Social Values and Structures "Ivan Hadjysky", 2004. - Str. 183-210
Nasl. na srp. jez. : Mladi Srbi i Albanci iz "Preševske doline" o Romima.

*Интерпретација резултата емпиријског истраживања у тзв. Прешевској долини. Анализирају се ставови младих (18-27 година) Срба и Албанаца према Ромима, посебно њихови ставови о могућностима заједничког живота са Ромима, страдању Рома, гетоизацији у махалама, исељавањима, употреби матерњег језика, сахрањивању, религији, као и ставови према уласку у брак са Ромима, увек у поређењу са ставовима целокупне испитиване популације. Показало се да су млади Срби и Албанци неочекивано удаљени од Рома, да у неким видовима те удаљености воде Албанци а у другим Срби.

UDK 316.64-053.81(497.11 Прешево):323.15(=214.58)

108. A STORY OF COOPERATION: Improving Living Conditions for Roma in Niš / Marijana Filipović
 U : Managing hatred and distrust: The Prognosis for Post-Conflict Settlement in Multicultural Communities in the Former Yugoslavia / edited by Nenad Dimitrijević and Petra Kovács. - Budapest : OSI & LGI Books, 2004. - Str. 271-283
 Nasl. na srp. jez. : Priča o kooperaciji : poboljšanje životnih uslova niških Roma.
- *Ауторка се фокусира на анализу живота у ромској махали “Јеврејска гробља” и на пројекат “Побољшање услова живота у ромској махали *Јеврејска гробља*”. Пројекат је резултат залагања представника тадашње локалне власти и имао је следеће аспекте: формирање тима унутар локалне владе за рад на проблемима Рома и управљање пројектом; електрификација махале; изградња канализационе мреже; увођење једног броја телефонских линија и бројева за махалу.
- UDK 316.662(=214.58)(497.11 Ниш)
109. DISKRIMINACIJA I SOCIJALNO-ETNIČKA DISTANCA : slučaja Roma u Srbiji / Bogdan Đurović
 U : Romi: od zaboravljene do manjine u usponu / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Odbor za građansku inicijativu, 2004. - Str. 79-101
 Nasl. na engl. jez. : Discrimination and Social-ethnic Distance : The Case of Roma in Serbia.
- *У тексту се скрупулозно тумаче емпиријски подаци о етничкој дистанци и испољавању дискриминације према Ромима у Србији и Црној Гори.
- UDK 316.647.82(=214.58)(497.11+497.16)
110. ROMI OD ZABORAVLJENE DO MANJINE U USPONU / Dragoljub B. Đorđević i Osman Balić
 U : Romi: od zaboravljene do manjine u usponu / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Odbor za građansku inicijativu, 2004. - Str. 41-69
 Nasl. na engl. jez. : The Roma From a Forgotten to a Rising Minority.

*Текст представља занимљив покушај да се у дијалошкој форми и сучељавањем ставова ромолога и ромског вође размотре чворишне тачке некада југословенског а сада српско-црногорског покрета за еманципацију и интеграцију Рома, да се ослика њихов актуелни положај и укаже на перспективу. Распон обухваћених тема креће се од дискусије о почецима стварања ромске интелигенције у бившој заједничкој држави и њеног предводништва у међународним оквирима до расправе о одредницама ромског културног идентитета и отварања ромолошке катедре ради његове заштите.

UDK 316.66:323.15(=214.58)

111. POZADINSKE PRETPOSTAVKE INTEGRACIJE ROMA /
Dragoljub B. Đorđević.
U : Romi: od zaboravljene do manjine u usponu / priredio
Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Odbor za građansku inicijativu,
2004. - Str. 103-121
Nasl. na engl. jez. : Background Assumptions for Roma
Integration.

*Представљени су подаци тестирања расположења грађана јужне и источне Србије спрам интеграције Рома. Прецизније, проверено је њихово мишљење о следећим темама: поимање Рома као етно-класе, дефинисање кључних актера за измену ромског неповољног положаја, одређење подручја у којима најпре треба подузети радикалне промене и пристајање уз мере позитивне дискриминације.

UDK 001.891.5:316.4.063.3(=214.58)

112. SOCIAL DISTANCE OF THE BULGARIANS IN
BULGARIA TOWARDS ROMAS, TURKS AND POMATSI /
Dragan Todorović
U : The Balkans as Reality : [Referat saopšten na
međunarodnoj naučnoj konferenciji "Religious Culture,
National Security and Ethnic Peace on the Balkans", održanoj
u Sofiji 30. juna 2004. godine] / compilers Bogdana
Todorova... (et al.). - Sofia : IPhR-BAS, 2004. - Str. 97-102
Nasl. na srp. jez. : Etnička distanca Bugara u Bugarskoj prema
Romima, Turcima i Pomacima.

*У раду се анализира део података из емпиријског истраживања, спроведеног лета 2003. године на територији Бугарске (Шумен и Велико Трново), на узорку од 600 испитаника (Бугари су у узорку учествовали са 353 испитаника), стратификованом према полу, узрасту и школској спреми, а у оквиру реализације трогодишњег (2002-2004) пројекта “Културни и етнички односи на Балкану – могућности регионалне и европске интеграције” Института за социологију Филозофског факултета у Нишу. Анализирани су одговори већинског бугарског становништва на Богардусовој и Ликертовој скали.

UDK 316.647.8(=163.2):323.15(497.2)

113. ЦЫГАНЕ О ДРУГИХ : Обществeнная дистанция болгарских Цыган по отношению к Болгарам, Туркам и Армянам / Драган Тодорович
U : Challenges Facing Philosophy in United Europe : [Referat saopšten na XXIII међународној филозофској школи “Challenges Facing Philosophy in United Europe”, одржаној у Варни од 03. до 06. јуна 2004. године]. - Sofia : Institute for Philosophical Research at the Bulgarian Academy of Sciences, 2004. - Str. 327-341
Nasl. na srp. jez. : Romi o drugima : Društvena udaljenost bugarskih Roma od Bugara, Turaka i Jermena.

*У прилозима о социјалној и етничкој дистанци према Ромима углавном су се резултати емпиријских пропитивања кретали око оцене да што је већа претпостављена социјална близина, то је већа социјална дистанца према овом народу. Но, неминовним се наметао и обрнут процес, тј. формирање извесних ставова припадника ромске националне мањине према припадницима других народа. Назначених проблема дотиче се аутор у свом раду, анализирајући одговоре ромских испитаника на питања из Богардусове и Ликертове скале, који пројектују ромску “слику о другима”, конкретно, Бугарима, Турцима и Јерменима у Бугарској.

UDK 316.644(=214.58):316.347(497.2)

114.   VERSKO MANJINSTVO: vrste i razjašnjenja / Dragoljub B. Đorđević
U : Prava manjina / priredio Dragan Žunić. - Niš : Odbor za građansku inicijativu, 2005. - Str. 161-178
Nasl. na engl. jez. : Religious Minorities : Types and Clasifications.

*У раду нас аутор најпре упознаје са чињеницама верско-конфесионалне различитости и неспоразумима који проишходе из њих, а потом дефинише најважније појмове из назначеног корпуса. У питању су следећи појмови: религија, конфесија, конфесионална припадност, моноконфесионални менталитет, религија избора, мањинска вера, мањинска верска заједница, вера мањина и појам протестангизације Рома, који означава пример мисионарске активности протестантских верских заједница.

UDK 2-485
316.74:2

115.   GLOBALIZATION OF RELIGION : Evangelistic Pentecostalism / Dragoljub B. Đorđević
U : Religion and Globalization : [Referat saopšten na dvanaestoj godišnjoj konferenciji Jugoslovenskog udruženja za naučno istraživanje religije "Religija i globalizacija", održanoj u Sirogojnu od 24. do 26. juna 2005. godine] / edited by Danijela Gavrilović. - Niš : YSSSR : Sven, 2005. - Str. 85-97
Nasl. na srp. jez. : Globalizacija religije : jevanđeoski pentekostalizam.

*У вези са распрострањањем протестантизма на Балкану, износи се тврдња о три друма протестангизације: саморепродукција верништва, преобраћавање и преузимање верника из већинских религија и мисионарење, преобраћавање и преузимање из резервоара етничких и верских мањина. У складу са оваквим прогнозама, на Роме се гледа као на *религијско-конфесионални резервоар* протестангизације, јер су ови подложни: мисионарењу тј. евангелизацији, преобраћавању тј. конверзији и преузимању тј. прозелитизму.

UDK 279.15(497.11)

116. РОМИТЕ ЗА ИСЛЯМСКИЯ ФУНДАМЕНТАЛИЗЪМ НА БАЛКАНИТЕ: “Не, благодаря!” / Драган Тодоровић и Драгољуб Б. Ђорђевић

У : Рискове за България од ислямски фундаментализъм и тероризъм : [Реферат саопштен на округлом столу “Има ли рискове за България от ислямски фундаментализъм и тероризъм (възможни сценарии и превенции)?”, одржаном у Софији 28. фебруара 2005. године] / [съставители Васил Проданов и Богдана Тодорова]. - София : ИК ИФИ-БАН, 2005. - Стр. 160-172
Насл. на срп. јез. : Роми и исламски фундаментализам на Балкану: “Не, хвала!”.

*Аутори заступају мишљење да, упркос високој етничкој дистанци према њима од стране домицилног становништва и постојећем религијском и професионалном раслојавању ромског бића, неће доћи до разбуктавања верског фундаментализма међу Ромима на Балкану.

UDK 329.3:28[:323.15(=214.58)(497)

117. INTERETNIČKA DISTANCA U JUŽNOJ I ISTOČNOJ SRBIJI / Bogdan Đurović

У : Друштвена свест, људска права и активизам грађана у јужној и источној Србији / приредио Nenad Popović. - Ниш : Odbor за грађанску иницијативу, 2005. - Стр. 45-56
Насл. на енгл. јез. : Interethnic Distance in South and East Serbia.

*Интеретнички односи између становника јужне и источне Србије мерени су степеном присутности етнонационализма и (потенцијалне) нетолеранције према другим етничким заједницама, као и исказаном етничком дистанцом. Компарирани су подаци из 2002. и 2004. године, у оквиру реализације обимног емпиријског истраживања “Друштвена свест, људска права и активизам грађана у јужној и источној Србији”, спроведеног од стране нишког Одбора за грађанску иницијативу.

UDK 323.1(497.11-11)(497.11-13)

118. POZADINSKE PRETPOSTAVKE INTEGRACIJE ROMA :
tri godine posle / Dragoljub B. Đorđević
U : Društvena svest, ljudska prava i aktivizam građana u
južnoj i istočnoj Srbiji / priredio Nenad Popović. - Niš : Odbor
za građansku inicijativu, 2005. - Str. 57-69
Nasl. na engl. jez. : Background Prerequisites of Roma
Integration : Three Years After.

*При крају 2002. године, а водећи деоницу о Ромима у оквиру обимног емпиријског истраживања “Друштвена свест, људска права и активизам грађана у јужној и источној Србији”, које се спроводило у нишком Одбору за грађанску иницијативу (ОГИ) зарад пројекта “Јачање невладиног сектора у јужној и источној Србији”, аутору се пружила прилика да провери мишљење грађана јужне и источне Србије о томе да ли поимају Роме као етно-класу, који су актери по њима кључни у измени неповољног положаја Рома, у којем подручју најпре треба предузети радикалне промене и да ли пристају уз позитивну дискриминацију. Компарирани су подаци из два истраживачка циклуса, 2002. и 2004. године.

UDK 001.891.5:316.4.063.3(=214.58)

119. PREFACE / Dragan Todorović
U : Romani Narratives about Pre-death, Death and After-death Customs = Romano Vakeriba kotar Anglunomeribasere, Meribasere thay Palomeribasere Adetya / edited by = kerdabuti Dragan Todorović. - Niš : YSSSR : Sven, 2005. - Str. 7-28
Nasl. na srp. jez. : Predgovor.

*У предговору аутор сажима резултате до којих је дошла група истраживача *Нишке ромолошке школе* спроведећи интервјуе са старијим Ромима и Ромкињама православне и муслиманске вере о обичајима у вези са смрћу. Намеће се закључак да ће Роми постати истински верници тек када их свештенство и остали верници православља и ислама буду третирали једнако равним самима себи.

UDK 393(=214.58)
2-726.6(=214.58)

120. TOWARDS THE SOCIOLOGY OF RELIGION OF ROMA
RELIGIOUS LIFE / Dragoljub B. Đorđević
U : Romani Cult Place and Culture of Death = Romane Kultna
Thana Thay I Kultura Meribasiri / edited by = kerdabuti
Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : Sven, 2005. - Str. 5-29
Nasl. na srp. jez. : K sociologiji religije verskog života Roma.

*У предговору се резимирају сазнања о верској култури
Рома на основу обављених теоријских и искуствених истраживања
групе истраживача *Нишке ромолошке школе*. Закључује се да је она,
у критичкој расправи са досадашњим етнолошким увидима,
промовисала модернији приступ ромским религијским обичајима.
Прелазећи са традиционалног на савремено стање ствари и поштујући
узусе изградње социологије религије верског живота Рома,
аутор се залаже за редовно емпиријско снимање ромске
класичне религиозности, посебно за продубљење изучавање
тзв. протестантизације.

UDK 316.74:2(=214.58)
121. ROMI I OBRAZOVANJE / Tane Kurtić
U : Izazovi dekade Roma / priredio Jovan Živković. - Niš :
Bahtalo drom, 2005. - Str. 9-20
Nasl. na engl. jez. : Roma and Education

*Препоручује се остваривање следећих циљева у току
трајања *Декате Рома 2005-2015.*: што већи обухват ромске
деце предшколским образовним програмима и редовним
образовним школовањем, укључивање што већег броја
младих у средње и високо образовање и одраслих у формалне
и неформалне облике образовања, подршка образовању ромског
просветног кадра, интегрисање ромске културе у образовне
програме и садржаје итд.

UDK 37(=214.58)
122. ROMI : siromaštvo, nezaposlenost i zapošljavanje /
Dragoljub B. Đorđević
U : Izazovi dekade Roma / priredio Jovan Živković. - Niš :
Bahtalo drom, 2005. - Str. 28-35
Nasl. na engl. jez. : The Roma : Poverty, Unemployment and
Employment Strategies.

*Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005-2015.*: повећање капацитета понуде радне снаге ромске популације кроз легално тржиште рада; запосленост и samozapošљавање Рома кроз стицање нових производних знања, стручности и радног искуства; увећање запослености Рома у радном контингенту; структурисање нових занимања Рома; интензивирање економске активности Ромкиња; смањење броја ангажованих у “сивој економији”; заустављање изражене економске емиграције Рома; сузбијање деликвенције и криминалних престапа и враћање етничког угледа Рома као радне популације итд.

UDK 316.66(=214.58)+331.56(=214.58)

123. KAKO DO KVALITATIVNE PROMENE USLOVA STANOVANJA ROMA? / Đokica Jovanović
U : Izazovi dekade Roma / priredio Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 44-49
Nasl. na engl. jez. : How to Achieve Qualitative Changes of Housing Conditions Roma Have?

*Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005-2015.*: решавање питања која се тичу власништва над земљиштем и стамбеним објектима; поједностављивање процедуре за добијање грађевинских дозвола; идентификовање механизма за покривање ромских насеља комуналним и јавним услугама; предузимање акција у оквиру јавних радова за поправљање базичне инфраструктуре у ромским заједницама; активирање Фонда солидарности за изградњу станова итд.

UDK 351.778.52(=214.58)

124. ROMI : prema odstranjivanju diskriminacije / Marijana Filipović i Dragoljub B. Đorđević
U : Izazovi dekade Roma / priredio Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 64-70
Nasl. na engl. jez. : Roma : Eliminating Discrimination.

*Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005-2015.*: развијање осетљивости шире друштвене заједнице за образовне потребе Рома; спречавање сегрегације и десеградације; конституисање антидискриминационе политике према Ромима на општем и локалном нивоу, као и у функционисању јавних служби и сервиса; развијање својеврсних стратегија смањивања социјалне дистанце и одстрањивања дискриминације; омогућавање приступа службама јавног реда и правне помоћи итд.

UDK 342.724:316.647.82(=214.58)

125. POLITIČKA PARTICIPACIJA KAO USLOV INTEGRACIJE SVAKE MANJINSKE, TE I ROMSKE ZAJEDNICE / Jovan Živković

U : Izazovi dekade Roma / priredio Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 89-93

Nasl. na engl. jez. : Political Participation as a Condition for Integration of any Community, including Roma.

*Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005-2015.*: подстицање већег политичког ангажовања Рома у ромским партијама, чиме би се обезбедило промовисање колективних права ромске заједнице у оквиру локалне самоуправе и шире друштвене заједнице; сугерисање образаца за укључивање ромске заједнице у решавање проблема од конкретне и непосредне важности у друштву; истицање улоге медија у стварању амбијента за равноправну партиципацију Рома у свим друштвеним сегментима итд.

UDK 342.571(=214.58):321.022

126. UVOD: Metodološke nedoumice proučavanja romske kulture / Dragoljub B. Đorđević

U : Rromanipe(n) : O kulturnom identitetu Roma / uredila Barbara Davis. - Beograd : CARE International u Srbiji i Crnoj Gori, 2005. - Str. 13-20

Nasl. na engl. jez. : Introduction: Methodological Vagueness of Studying Roma Culture.

*Из корпуса методолошких недоумица проучавања ромске културе, издвајају се и дискутују следеће: Имају ли Роми културу? Која се наука бави ромском културом? Да ли нероми могу проучавати ромску културу? Због чега је политичка коректност неопходна у истраживању ромске културе? Је ли реконструкција ромске културе кључни задатак? Темељан ауторов текст којим заокружује теоријско-методолошку позицију у схватању ромологије.

UDK 316.7(=214.58)

127. ROMI I RELIGIJA : I deo / Dragoljub B. Đorđević
U : Rromanipe(n) : O kulturnom identitetu Roma / uredila
Barbara Davis. - Beograd : CARE International u Srbiji i Crnoj
Gori, 2005. - Str. 125-128
Nasl. na engl. jez. : Roma and Religion : Part One.

*Из оквира отворених питања социологије верског живота Рома, издвајају се и дискутују следећа: Може ли се реконструисати првобитна религија Рома? Какав је однос у религијском пољу већинског становништва и Рома? Је ли постоји верска нетрпељивост међу самим Ромима? Докле је одмакао процес тзв. протестантизације Рома?

UDK 316.74:2(=214.58)

128. ROMI I RELIGIJA : II deo / Dragoljub B. Đorđević
U : Rromanipe(n) : O kulturnom identitetu Roma / uredila
Barbara Davis. - Beograd : CARE International u Srbiji i Crnoj
Gori, 2005. - Str. 129-131
Nasl. na engl. jez. : Roma and Religion : Part Two.

*Из оквира отворених питања социологије верског живота Рома, издвајају се и дискутују следећа: Да ли је религија важан канал интеграције Рома? Које је место Ђурђевдана и Василице у верском животу Рома православаца и муслимана? Шта се збива са традиционалним празником Бибија? Да ли је могућа аутентична ромска црква?

UDK 316.74:2(=214.58)

129. РОМСКА ИМЕНА У ПИРОТУ И ОКОЛИНИ У 19. ВЕКУ
/ Недељко Богдановић
У : Србистички прилози : [Зборник у част професора
Славка Вукомановића]. - Београд : Филолошки факултет
Универзитета у Београду, 2005. - Стр. 45-49
Насл. на енгл. јез. : Roma Names in Pirot and the Region in
the 19th Century.

*На основу оскудних извора региструју се ромска имена из Пирота и околине у 19. веку и указује на тешкоће реконструкције ромског антропонимског фонда, уз истицање потребе минуциозног пописивања и проучавања језичких података о постојању и животу Рома на просторима Балкана.

UDK 811.214.58'373.231(497.11 Пирот)“18”

IV
РАДОВИ У ЧАСОПИСИМА
JOURNAL ARTICLES

130. НАСЕЉА РОМА КАО ОБЕЛЕЖЈЕ ГРАДСКЕ ПЕРИФЕРИЈЕ / Јован Ђирић
 У : Лесковачки зборник. - Год. 19(1979), стр. 219-224
 Насл. на енгл. јез. : Romani Settlements as Characteristic of City Suburbs.
 *На основу урбанистичке историје Ниша, аутор прегнантно показује како су ромска насеља, тј. мале, увек била на ободу градског језгра и имала обележја градске периферије. Нека од њих су данас нестала, а нека су уткана у градски центар.
 УДК 316.334.54/.56(=214.58)
131. СТРАДАЊЕ ЈЕВРЕЈА И ЦИГАНА У НИШУ 1941-1943 / Јован Златић
 У : Nissa. - Год. 19, бр. 1-2(1990), стр. 87-94
 Насл. на енгл. јез. : Sufferings of Jews and Gypsies in Niš from 1941 to 1943.
 *На основу прикупљених статистичких и квалитативних података, аутор обелодањује мере које су за време трајања Другог светског рата окупационе снаге нацистичке Немачке, у сарадњи са квислинзима, предузимале према Јеврејима и Ромима у Нишу.
 УДК 341.485(=924)+(=214.58)
132. ROMI - CIGANI NIŠA I / Iva Trajković
 У : Zbornik Narodnog muzeja u Nišu. - Br. 6-7(1991), str. 89-116
 Nasl. на енгл. јез. : Roma/Gypsies of Niš I.
 *У раду је изложена грађа о нишким Ромима прикупљана крајем осамдесетих година двадесетог века и обухвата записе о: изгледу ромских махала, куће и покућства; здравственим проблемима и исхрани; породици, дому и схватању живота; ношњи; просветним приликама; спортском и забавном животу; социјалним питањима; обичајима из животног циклуса; религиозном животу итд.
 УДК 316.728(=214.58)(497.11 Ниш)

133. ПРИЛОГ ПОРЕКЛУ И ПРОШЛОСТИ РОМА У НИШУ
И НИШКОМ КРАЈУ / Јован Ђирић
У : Nissa. - Год. 20, бр. 3-4(1991), стр. 467-473
Насл. на енгл. јез. : Supplement to the Origin and Past of
Gipsies in Niš and Niš Region.

*Аутор описује насељавања нишког краја ромским ста-
новништвом, као и приказ седам ромских насеља (Београд
мала, Стамбол капија мала, Рабаџи мала, Чаир мала, Чер-
га мала, мала Нишавско корито и Циглана мала).

UDK 949.711(=214.58)
134. ФРАГМЕНТИ ИЗ ИСТОРИЈЕ И ОБИЧАЈА РОМА ИЗ
ЛЕСКОВЦА / Тане Куртић
У : Лесковачки зборник. - Бр. 36(1996), стр. 119-126
Насл. на енгл. јез. : Fragments of the History and Customs of
Roma in Leskovac.

*Аутор у раду сажима важније датуме из историје лес-
ковачких Рома, од првих помена о досељавању из XVI ве-
ка, преко описа еманципаторског покрета из друге поло-
вине XX века, до детаља из свакодневног живота у трима
ромским махалама пред крај другог миленијума.

UDK 94(=214.58)(497.11 Лесковац)
135. AN OPPORTUNITY FOR THE ROMA:
INTERCULTURALISM IN EDUCATION / Dragoljub B.
Đorđević i Dragana Mašović
У : Facta Universitatis : series Philosophy and Sociology. -
Vol. 6, No. 2(1999), str. 285-292
Насл. на срп. јез. : Jedna šansa Roma: interkulturalizam u
obrazovanju.

*Аутори конципирају интеркултурално образовање као
форму превазилажења незавидног положаја Рома у обра-
зовној сфери, наглашавајући да такво образовање подра-
зумева корените промене у институционалном школству.
То значи критичко преиспитивање постојећег образовно-
васпитног процеса и планирање будућег институционал-
ног система на новим, европски усмереним тенденцијама.

UDK 316.35:316.723:37.015.04

136. ROMI - CIGANI NIŠA II / Iva Trajković
 У : Zbornik Narodnog muzeja u Nišu. - Br. 9(2000), str. 117-162
 Nasl. na engl. jez. : Roma/Gypsies of Niš II.
 *У раду се излаже преостала грађа о нишким Ромима из истраживања обављених крајем осамдесетих година минулог века. Подаци се односе на: изглед ромских махала, куће и покућства; здравствене проблеме и исхрану; породицу, дом и схватање живота; ношњу; просветне прилике; спортски и забавни живот; социјална питања; обичаје из животног циклуса; религиозни живот итд.
 UDK 316.727(=214.58)(497.11 Ниш)
137. О ГРУПАМА, ЗАНИМАЊИМА, ОБИЧАЈИМА И ВЕРИ РОМА У ДЕЛУ ТИХОМИРА ЂОРЂЕВИЋА / Драган Тодоровић и Драгољуб Б. Ђорђевић
 У : Теме. - Год. 24, бр. 3-4(2000), стр. 313-373
 Насл. на енгл. јез. : On groups, Professions, Customs and Religion of Roma in the Works of Tihomir Đorđević.
 *Тихомир је Ђорђевић у својим студијама превасходно проучавао живот и обичаје Срба. Међутим, истакнуто место и особен значај имају радови из области посебне етнологије, у којима је исцрпно изучавао живот, обичаје и стваралаштво народа и етничких група Балкана. Међу њима најистакнутије место заузимају списи посвећени Ромима. Из богатог штива, посебно оног о Ромима, у тексту се издвајају и потцртавају сва његова важнија гледања на порекло, групе и занимања, обичаје и веру ромског народа.
 UDK 39(=214.58)+2(=214.58)
138. КРИВУДАВИ ДРУМОВИ ДО РОМСКИХ ДУША : Црквени великодостојници о Ромима као верницима / Драгољуб Б. Ђорђевић и Драган Тодоровић
 У : Зборник Матице српске за друштвене науке. - Бр. 109(2000), стр. 205-238
 Насл. на енгл. јез. : Winding Roads to the Roma Souls : Ecclesiastical Dignitaries about the Roma as Believers.

*У овом раду приказани су ставови црквених великодо-стојника (православних, исламских, католичких и протестантских) о Ромима као верницима. Методом продубљених интервјуа аутори су прикупили занимљиве ставове релевантних саговорника. У позадини провејава став да Роми откривене религије прихватају, најпре, из нужде – формално и мимикријски – присећајући се прапостојбинске вере, а кад се то догоди, онда мешају хришћанство и ислам, што често завршава у њиховом необичном преплитању. Са културолошког аспекта, то преплитање не представља ману већ богатство по себи, нарочито ако се гледа из угла интеркултуралистичке праксе у мултиетничким и мултиверским друштвима.

UDK 291.3(=214.58)
262.1(047.53)

139. ŽIVETI SA ROMIMA / Dragoljub B. Đorđević
U : Republika. - Br. 12(2000), str. 21-28
Nasl. na engl. jez. : To Live with the Roma.

*Аутор на сажет начин приказује резултате емпиријског истраживања односа становништва Ниша према Ромима, тражећи основу за тврдњу о могућем саживоту.

UDK 316.64(497.11 Ниш):323.15(=214.58)

140. THE DESTINY OF ROMANIES FROM KOSOVO / Jovan Živković
U : Facta Universitatis : series Philosophy and Sociology. - Vol. 2, No. 8(2001), str. 527-538
Nasl. na srp. jez. : Sudbina Roma na Kosovu.

*У раду се сагледава, под утицајем ратних дешавања на територији СР Југославије, несумњиво незавидан статус избеглих Рома са Косова. Највећу одговорност за поигравање њиховим судбинама аутор приписује државним службама и органима. Неприступање категоризацији страдалиштва на Косову и збрињавању страдалника означавало би наставак лицемерног понашања официјелних структура власти.

UDK 314.745.22/.24:323.15(=214.58)(497.115)

141. ROMANIES, OUR NEIGHBORS / Dragoljub B. Đorđević
U : Facta Universitatis : series Philosophy and Sociology. -
Vol. 2, No. 8(2001), str. 409-431
Nasl. na srp. jez. : Romi, naše komšije.

*У раду се говори о Нишу, као “ромском граду”, у коме живи више од тридесет хиљада Рома: по удаљеним селима, у приградским насељима, на ободима града, по издвојеним малама или дубоко уткани у урбано језгро; етнички и културно разнолики, вероисповедно православни и муслимани, имућни и бедни, школовани и неписмени, познати и анонимни, врсни музиканти и обични сакупљачи старе хартије, упошљени у тешкој индустрији и наполичари, радници за траком и ситни препродавци, мирни грађани и бучни хулигани. Нишлија их среће на сваком кораку, имајући икакве или никакве непосредне додире, али их довољно не познаје: одакле су и када се овде настанише, где и како живе, како се и коме богу моле, куда то журе и шта раде, зашто су “овакви” а не “онакви”... Од непознавања до предрасуда – само корак дели.

UDK 316.334.52 (=214.58)+316.723(=214.58)

142. THE GYPSY CEMETERY IN DONJI KOMREN / Dragan Todorović i Dragoljub B. Đorđević
U : Facta Universitatis : series Philosophy and Sociology. -
Vol. 2, No. 8(2001), str. 445-455
Nasl. na srp. jez. : Donjekomrensko cigansko groblje.

*Роми су се одувек сахрањивали на одвојеном и од бравашта удаљеном терену из најмање три разлога: а) оштре сегрегације и стигматизације већинског окружења, б) унутрашњих одлика сопствене културе и културе смрти, и в) бурних друштвено-историјских дешавања. Можда је, тако, и први умрли доњокомренски Ром сахрањен, тамо негде између два светска рата, на северозападној страни брдашца “Гробљишта” из инхерентних побуда, својствених ромској култури смрти, можда је одлучивала чиста случајност, а можда је у игри било и жигосање од стране житеља села. О томе се једино да нагађати, с обзиром да нема писаних трагова и поузданог памћења сељана.

UDK 316.723:236(=214.58)+393(=214.58)

143. ROMANIES AT FLEA MARKETS : Mirror of Serbian Economy / Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković i Dragan Todorović
У : Теме. - Год. 26, бр. 1(2002), стр. 121-142
Насл. на срп. јез. : Роми на бувљацима : Огледало српске економије.

*Поред “гостију” из Бугарске, Румуније и Кине, Срби и Роми су најприсутнији на бувљацима. Роми се у тако општој конкуренцији сматрају “највреднијим” продавцима: одувек на маргинама, окружујућим народима су сопствени, проказани стил живота са улица наметнули као образац успешности ван легалних токова привређивања. Они су оличење бувљака – он је “огледало српске економије”. Специјално припремљеном “Процедуром за прикупљање информација непосредним посматрањем бувљака – ДБЂ/ДТ, 2001” анализирани су бувљаци у Врању, Лесковцу и Бујановцу.

UDK 331.102.12+331.102.325(=214.58)

144. UNEMPLOYED ROMAS : Poll Research / Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković i Dragan Todorović
У : Теме. - Год. 26, бр. 4(2002), стр. 569-595
Насл. на срп. јез. : Роми безработници : Анкетно истраживање.

*Предузетнички програм краткорочних и дугорочних резултата подразумева припрему, којој су Роми тако несклони, али и усађивање идеје помоћи свакоме, чему су они много наклоњенији. “Како је нама, колико скромно, неко изашао у сусрет, тако и ми треба да будемо дарежљиви када станемо 'на своје ноге'.” У тексту се саопштава шта на све то кажу Роми безработници (Бујановца, Врања и Лесковца – јужне Србије).

UDK 331.102.12(=214.58)

145. ZAJDE BADŽA / Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović
У : Kultura. - Br. 103/104(2002), str. 166-183
Nasl. na engl. jez. : Zajde Badža.

*У богатој и дугој повести Ниша ексклузиван положај заузима Зајде Баца – култно место нишких Рома, интересна појава, са којом ни већина Нишлија није добро упозната. Представљена је трансформација отоманске легенде у својеврстан вид уверења нишких Рома, преточен у сакрализовање конкретног простора – сада кулног и извршена синтетизација резултата обављених истраживања.

UDK 398.32(=214.58)(497.11 Ниш)

146. SELEKTIVNA BIBLIOGRAFIJA NOVIJIH ROMOLOŠKIH RADOVA : 1991-2002 / Dragan Todorović
U : Kultura. - Br. 103/104(2002), str. 213-219
Nasl. na engl. jez. : Selective Bibliography of Recent Romalogist Papers : 1991-2002.

*Библиографија радова из област ромологије објављених у Југославији у периоду од 1991. до 2002. године.

UDK 016:323.15(=214.58)

147. РОМСКА ДЕЦА У ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ / Тане Куртић
У : Лесковачки зборник. - Бр. 42(2002), стр. 263-269
Насл. на енгл. јез. : Roma Children and Elementary Education.

*У раду се износе подаци о учествовању и успеху ромске деце у основношколском образовању (просечно 5-10% ученика ромске националности једне генерације завршава основну школу), указује на узроке постојећих лоших резултата (непознавање српског језика, образовни ниво ромске породице, неуважавање специфичности ромске културе и ромске филозофије живота од стране већинског окружења) и трага за облицима унапређивања актуелне ситуације (штампање уџбеника на ромском језику, образовање ромског наставног кадра, отварање припремних одељења, боља сарадња са ромских удружењима).

UDK 373.3-053.5(=214.58)(497.11)

148. RELIGIJSKA SVEST ROMA MUSLIMANA (I PRAVOSLAVACA) / Dragoljub B. Đorđević i Dragan Todorović
U : Habitus. - Br. 8(2002), str. 147-167
Nasl. na engl. jez. : Religious Consciousness of Muslim (and Orthodox) Roma.

*Аутори презентују резултате емпиријског истраживања о класичној религиозности Рома, обављеног 2001. године у четири округа југозападне и шест округа југоисточне Србије. Описано је стање религиозне свести Рома муслимана, увек у поређењу са православнима, на основу квантитативне и квалитативне присутности/одсутности уобичајених елемената религијског догматског склопа.
UDK 316.644:2(=214.58)
149. SOCIAL AND ETHNIC DISTANCE TOWARDS ROMA IN SERBIA / Bogdan Đurović
U : Facta Universitatis : series Philosophy and Sociology. - Vol. 2, No. 9(2002), str. 667-681
Nasl. na srp. jez. : Društvena i etnička distanca prema Romima u Srbiji.

*Аутор потврђује генералну хипотезу да су Роми у процесима транзиције српског друштва дискриминисани и да су њихова социјална искљученост, сегрегација и (у мањој мери) асимилација евидентни. Добијени подаци недвосмислено воде закључку да је социјална, етничка и расна дистанца према Ромима евидентна и да је, у вези с тим, неопходно предузети енергичне мере кроз образовне, социјалне и политичке програме.
UDK 314.745.22/.24:323.15(=914.99)(497.115)
150. ROMA IN SERBIEN - VERGANGENHET, GEGENWART, ZAKUNFT / Dragoljub B. Đorđević
U : Ost-West. Europaeische Perspektiven. - Band 2(2003), str. 93-102
Nasl. na srp. jez. : Romi Srbije - prošlost, sadašnjost, budućnost.

*У тексту писаном за немачко говорно подручје дају се основне информације о прошлости, садашњости и будућности Рома Србије. Посебна пажња се поклања културним видима ромског живота и стању социјалне дистанце према њима.

UDK 304.3(=214.58)(497.11)(091)

151. PREDSTAVLJANJE NACIONALNIH MANJINA : analiza sadržaja tiskanih medija u Srbiji / Lela Milošević i Gordana Stojić-Atanasov
U : Međunarodne studije. - God. 3, br. 3(2003), str. 60-78
Nasl. na engl. jez. : Presentaton of National Minorities : Content Analysis of the Print Media in Serbia.

*У раду се презентују резултати квантитативне и квалитативне анализе садржаја једногодишњег писања два српска високотиражна дневна листа о животу националних мањина у Србији, између осталих и о Ромима. Овако формирана слика о мањинама утиче не само на ставове већинског према припадницима мањинских народа, већ и на формирање и одржавање идентитета мањина и њихово интегрисање у ширу заједницу.

UDK 323.15:05(497.11)
323.15:070(497.11)

152. РОМИ СРБИЈЕ : прошлост - садашњост - будућност / Драгољуб Б. Ђорђевић
У : Зборник радова Филозофског факултета у Косовској Митровици. - Бр. 33(2003), стр. 209-228
Насл. на енгл. јез. : The Roma of Serbia : Past - Present - Future.

*Роми су аутохтона етничка мањина у Србији и деле општу историјску судбину са већинским народом, али их Срби довољно не познају. А од непознавања је само корак до предрасуда, поентира аутор: бројни су припадници већинског народа искорачили у стереотипе поводом Рома, понеки у ксенофобију, а појединци, чак, у отворени расизам.

UDK 316.647.8+323.14]:323.15(=214.58)(091)

153. O PROTESTANTIZACIJI ROMA SRBIJE : uvodna rasprava / Dragoljub B. Đorđević
U : Religija i tolerancija. - God. 1, br. 1(2004), str. 103-112
Nasl. na engl. jez. : About the Protestantization of Romas in Serbia : Introductory Discussion.

*У раду се упућује на изучавање процеса протестантизације Рома од стране социолога у Србији, као сложеног и далекосежног процеса у настајању и одвијању, који у себи сабира све оно чиме би требало да се бави модерна социологија религије.
UDK 274(=214.58)(497.11)
316.74:2
154. SERBS, ALBANIANS AND THE FATE OF THE ROMAS / Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković i Vladimir Jovanović
U : Theoretical Perspectives. - No. 11(2004), str. 103-128
Nasl. na srp. jez. : Srbi, Albanci i sudbina Roma.

*Писци анализирају емпиријске податке из истраживања у тзв. Прешевској долини. Резултати показују да су Роми у “сендвичу” између Албанаца и Срба, премда је однос првих знатно удаљенији.
UDK 323.111(497.11-13)
155. CONVERSION OF ORTHODOX AND MUSLIM ROMA INTO PROTESTANTISM : On the Example of Southeast Serbia / Dragoljub B. Đorđević
U : GSC Quarterly. - No. 11(2004) [Dostupno u elektronskom obliku na <http://www.ssrc.org/programs/gsc/publications/quarterly11/djordjevic.pdf>].
Nasl. na srp. jez. : Prelazak Roma pravoslavaca i muslimana u protestantizam : primer jugoistočne Srbije.

*Текст је, заправо, методолошки пледоаје за истраживање протестантизације Рома у југоисточној Србији.
UDK 271.2(=214.58):274
28(=214.58):274

156. РИТУАЛИ У ВЕЗИ СА СМРЋУ КОД РОМА У НИШКОМ РЕГИОНУ : На примеру Ниша, Димитровграда и Пирота / Драган Тодоровић

У : Култура полиса. - Год. 1, бр. 1(2004), стр. 377-408
Насл. на енгл. јез. : Rituals Connected to Death of the Roma in the Region of Niš : On the Examples of Niš, Dimitrovgrad and Pirot.

*У тексту се помоћу емпиријског материјала обрађују обичаји у вези са смрћу Рома југоисточне Србије (нишки регион: Ниш, Димитровград и Пирот). Коришћена је “Процедура интервјуа са старијим Ромима/Ромкињама о предсмртним, смртним и посмртним обичајима”.

UDK 393(=214.58)(497.11 Ниш)
397(497.11 Ниш)

157. ПОЗАДИНСКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ РОМА / Драгољуб Б. Ђорђевић

У : Теме. - Год. 28, бр. 3(2004), стр. 189-202
Насл. на енгл. јез. : Background Prerequisites of Roma Integration.

*При крају 2002. године, а водећи деоницу о Ромима у оквиру обимног емпиријског истраживања “Друштвена свест, људска права и активизам грађана у јужној и источној Србији”, које се спроводило у нишком Одбору за грађанску иницијативу, аутору се пружила прилика да тестира расположење становништва спрема интеграције Рома.

UDK 316.4.052(=214.58)(497.11)

158. РОМИ У ЛЕСКОВАЧКОМ КРАЈУ - КУЛТУРА И НАЧИН ЖИВОТА / Тане Куртић

У : Лесковачки зборник. - Бр. 44(2004), стр. 245-252
Насл. на енгл. јез. : Roma in the Leskovac Region – Culture and Way of Life.

*У раду се осветљавају саставнице свакодневног живота лесковачких Рома, као што су: култура Рома, феномен етничког прилагођавања, занимања Рома, породични и брачни односи, обичаји из годишњег циклуса, погребни обичаји, веровања Рома, школовање Рома итд.

UDK 392(=214.58)(497.11 Лесковац)

159. САХРАНА У ЖИВОТУ И ОБИЧАЈИМА РОМА
СВРЉИГА / Гордана Ђорић
У : Бдење. - Год. 3, бр. 5-6(2004), стр. 157-165
Насл. на енгл. јез. : Burial in the Life and Customs of Roma
in Svrlijig.

*Ауторка, на основу разговора са Ромима и Ромкиња-
ма, сажима суштину смртних обичаја ромског становниш-
тва сврљишког краја, поредећи их са истим које практику-
ју комшије Срби.
UDK 393(=214.58)(497.11 Сврљиг)
160. GLOBALIZACIJA RELIGIJE : jevandeoski
pentekostalizam / Dragoljub B. Đorđević
У : Religija i tolerancija. - God. 2, br. 4(2005), str. 83-94
Nasl. na engl. jez. : Globalization of Religion : Evangelistic
Pentecostalism.

*Један од производа глобализације религије свакако је
и спектакуларно распрострањавање јеванђеоског пентекоста-
лизма. Он је, у складу са тенденцијом детериторија-
лизације религије, после успеха у матици, а потом још
грандиознијих резултата мисионарења, преобраћивања и
прозелитизма у Латинској Америци и Африци, и у балкан-
ским земљама на путу да постане респектабилна протес-
тантска струја и верска заједница. Најупадљивије се уко-
рењује у Србији, Македонији и Бугарској, и нарочито међу
групама које чине тзв. етничко и верско мањинство. У
тексту се, уз дотицање богословске позадине, анализирају
кључни социолошки разлози популарности јеванђеоског
пентекостализма у Србији, посебно међу Ромима иних
конфесија.
UDK 2-426:005.44](497.11)
161. ВЕРСКО МАЊИНСТВО : врсте и разјашњења /
Драгољуб Б. Ђорђевић
У : Теме. - Год. 29, бр. 1-2(2005), стр. 145-159
Насл. на енгл. јез. : Religious Minorities : Types and
Clasifications.

*Аутор у тексту, да би приказао и разјаснио верско мањинство, појмовно омеђује следеће феномене: религију, вероисповест, конфесионалну припадност, моноконфесионални менталитет, религију избора, веру мањина, мањинску веру, мањинску верску заједницу и протестантизацију Рома. Јасно је да верско мањинство – звали га ми мањинском вером, религиозном мањинском, верујућом групом, етно-религиозном групом или мањинском верском заједницом – итекако трпи притисак већине, то јест “службене” националне вере. А не би требало, јер се то коси са суштином саме религије као такве и наноси штету демократском развоју земље. Очигледно јесте да и поједино верско мањинство, нарочито протестантског порекла, неприлично мисионари, преобраћа и преузима већинске вернике, највише из “службене” националне вере.

UDK 2-485

162. ТЕКИЈА / Ибрахим Османи
У : Теме. - Год. 29, бр. 1-2(2005), стр. 161-174
Насл. на срп. јез. : Текија.

*Текст из пера виђенијег и образованијег српског Рома о култном месту Рома муслимана допуњен је и самосвојним предлогом ромског писма. По први пут у историји нашег академског издаваштва, посебно часописног, објављен је чланак на *ромском језику* у једном универзитетском гласилу.

UDK 316.728(=214.58:28)(497.11 Прешево)

163. О СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИМ И МАГИСТАРСКИМ РОМОЛОШКИМ СТУДИЈАМА : у оквиру Центра за студије балканских култура Универзитета у Нишу / Драгољуб Б. Ђорђевић
У : Теме. - Год. 29, бр. 4(2005), стр. 461-478
Насл. на енгл. јез. : About a Post-graduate Diploma and MA Programme in Romani Studies : As a Part of the Centre for Studies of Balkan Cultures at the University of Niš.

*У програматском социолошком есеју, што је својеврсно пледоаје за заснивање Ромолошке катедре на Филозофском факултету у Нишу и специјалистичких и магистарских Ромолошких студија на Универзитету у Нишу, аутор разматра разлоге оправданости ромолошких студија – посебно њихов значај за изградњу квалификоване ромске елите – друштвене институције и актере који подржавају њихово установљење (Декада укључења Рома 2005-2015, разне државне стратегије за Роме, ромске вође) и околности због чега би оне требало да буду смештене у Нишу. Аутор аргументовано показује како би Универзитет у Нишу, утемељујући специјалистичке и магистарске ромолошке студије, веома брзо израстао у балкански центар ромологије, а Филозофски факултет у Нишу, отварајући Студијску групу за ромологију, постао препознатљив у балканском и ширем региону. Аутор закључује да је све то лако изводљиво, јер је Ниш: и град Рома, и мултикултурна и толерантна варош, и ромски центар југоисточне Србије, и трансгранично средиште, и првовесник ромске еманципације на светском нивоу, и домаћин Нишке ромолошке школе, и пионир универзитетске наставе о Ромима, и добрано опремљен ромолошким кадровима.

UDK 378.046.4(=214.58)(497.11 Ниш)

164. THE ROMA AND ETHNOCULTURAL JUSTICE : Toward the Model of Integration I / Dragoljub B. Đorđević i Marijana Filipović
U : Andral magazine. - Vol. 10, No. 39-40(2005), str. 27-36
Nasl. na srp. jez. : Romi i etnokulturna pravda : k modelu integracije.

*Полазећи од чињенице да је већина данашњих држава вишенационална, мултиетничка, вишеконфесионална и мултикултурна, у раду се разматрају основе могућег уређења једне мултикултурне државе. Као пример, узима се конкретна мањина – Роми – и проблеми које она има у три земље: Србији, Македонији и Бугарској. За теоријску основу узет је Кимликин концепт *етнокултурне правде*, базиран на критици политике етнокултурне неутралности и модела изграђивања нације.

UDK 316.752.4(=214.58)(497)

165. THE ROMA AND ETHNOCULTURAL JUSTICE : Toward the Model of Integration II / Dragoljub B. Đorđević i Marijana Filipović
U : Andral magazine. - Vol. 10, No. 41-42(2005), str. 51-67
Nasl. na srp. jez. : Romi i etnokulturna pravda : k modelu integracije.

* Полазећи од чињенице да је већина данашњих држава вишенационална, мултиетничка, вишеконфесионална и мултикултурна, у раду се разматрају основе могућег уређења једне мултикултурне државе. Као пример, узима се конкретна мањина – Роми – и проблеми које она има у три земље: Србији, Македонији и Бугарској. За теоријску основу узет је Кимликин концепт *етнокултурне правде*, базиран на критици политике етнокултурне неутралности и модела изграђивања нације.

UDK 316.752.4(=214.58)(497)

V
ПРИКАЗИ
КЊИГА И ТЕКСТОВА
НИШКЕ РОМОЛОШКЕ
ШКОЛЕ
REVIEWS OF BOOKS AND
ARTICLES OF THE ROMOLOGY
SCHOOL OF NIŠ

166. INTERKULTURALNOST ILI PUKA TOLERANCIJA? /
Ljubiša Vujošević
U: Republika, br. 236-237(1999), str. 23-24
*Напомена : Приказ књиге : Јавор изнад главе /
Драгољуб Б. Ђорђевић и Драган Тодоровић. - Ниш :
Комренски социолошки сусрети, 1999. - 128 стр.
167. ROMANIES, OUR NEIGHBORS / Jovica Vasić
U: Facta Universitatis : series Philosophy and Sociology, Vol.
2, No. 8(2001), str. 593-594
*Напомена : Приказ књиге : Роми, наше комшије :
Доњокомренски Роми / уредник Драгољуб Б. Ђорђевић. -
Ниш : Комренски социолошки сусрети : Пеликан принт,
2000. - 88 стр.
168. A SOCIOLOGICAL INSIGHT INTO THE FATE OF THE
ROMANIES / Dragana R. Mašović i Dragoljub B. Đorđević
U: Facta Universitatis : series Philosophy and Sociology, Vol.
2, No. 8(2001), str. 595-596
*Напомена : Приказ књиге : Роми - социолошки увид /
уредник Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски
социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. - 170 стр.
169. ЈАВОР ИЗНАД ГЛАВЕ / Милош Марјановић
У: Теме, Год. 24, бр. 3-4(2000), стр. 349-350
*Напомена : Реч на промоцији књиге: Јавор изнад
главе : Класична вера и ромско-православна сеоска
гробља / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш
: Комренски социолошки сусрети, 1999. - 128 стр.
170. РОМИ - Социолошки увид / Војислав Становчић
У: Теме, Год. 24, бр. 3-4(2000), стр. 351-354
*Напомена : Реч на промоцији зборника : Роми –
социолошки увид / уредник Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш
: Комренски социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. -
170 стр.
171. РОМСКЕ ДУШЕ / Јелена Ђорђевић
У: Теме, Год. 24, бр. 3-4(2000), стр. 365-366
*Напомена : Реч на промоцији књиге: Ромске душе :
кривудава друмова до ромских душа : интервјуи /
разговарали Јован Живковић, Драган Тодоровић,
Владимир Јовановић, Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш :
Универзитет у Нишу, 2001. - 96 стр.

172. РОМСКЕ ДУШЕ / Бранимир Стојковић
У: Теме, Год. 24, бр. 3-4(2000), стр. 367-369
*Напомена : Реч на промоцији књиге: Ромске душе : кривудаџи друмове до ромских душа : интервјуи / разговарали Јован Живковић, Драган Тодоровић, Владимир Јовановић, Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Универзитет у Нишу, 2001. - 96 стр.
173. ЕМАНЦИПАЦИЈА РОМА : Преломни тренуци / Оливера Марковић
У: Теме, Год. 26, бр. 3(2002), стр. 473-476
*Напомена : Приказ зборника : Romi na raskršću : Prava manjina i manjinskih zajednica / priredili Dragoljub V. Đorđević i Jovan Živković. - Niš : Punta : DDA : KSS : Bahtalo Drom, 2002. - 242 str.
174. ДВА ИЗБОРНА КУРСА / Лела Милошевић
У: Теме, Год. 27, бр. 1(2003), стр. 151-153
*Напомена : Приказ књиге : Sociologija romskog identiteta / Dragoljub V. Đorđević, Marijana Filipović i studenti. - Niš : Komrenski sociološki susreti : Smyk, 2002. - 387 str.
175. О КУЛТУРИ РОМА / Душан Петковић
У: Теме, Год. 27, бр. 2(2003), стр. 333-335
*Напомена : Приказ темата : Kultura Roma / priredio Dragoljub V. Đorđević. - Beograd : Zavod za proučavanje kulturnog razvitka, 2002. - 224 str.
176. РОМИ НА БУВЉАЦИМА / Милан Стојановић
У: Теме, Год. 27, бр. 2(2003), стр. 337-338
*Напомена : Приказ текста : Romanies at Flea Markets : Mirror of Serbian Economy / Dragoljub V. Đorđević, Jovan Živković i Dragan Todorović. У: Теме. - Год. 26, бр. 1(2002), стр. 121-142
177. МАЧКЕ ПЕРУ ВЕШ / Јелена Живковић
У: Теме, Год. 28, бр. 3(2004), стр. 301-303
*Напомена : Приказ књиге : Мачке перу веш: бајке Рома југоисточне Србије / приредио Драгољуб Б. Ђорђевић. Ниш : Italian Consortium of Solidarity : Свен, 2003. - 95 стр.

178. ЕКОНОМСКА КУЛТУРА РОМА / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Теме, Год. 28, бр. 4(2004), стр. 435-438
*Напомена : Приказ књиге : Sa margina : Romi i zanimanja / Vladimir Cvetković. - Niš : Punta, 2003. - 296 str.
179. О РЕЛИГИЈИ И ВЕРСКИМ ОБИЧАЈИМА РОМА / Душица Дробњак
У: Теме, Год. 28, бр. 4(2004), стр. 455-457
*Напомена : Приказ зборника : Религија и верски обичаји Рома / предговор написали и приредили за штампу Драгољуб Б. Ђорђевић и Драган Тодоровић. - Ниш : ЈУНИР : Свен, 2003. - 216 стр.
180. EVANGELIZATION, CONVERSION, PROSELYTISM / Paul Mojzes
У: Religion in Eastern Europe, Vol. 25, No. 1(2004), pp. 44-47
*Напомена : Приказ зборника : Evangelization, Conversion, Proselytism / edited by Dragan Todorović. - Niš : YSSSR / KSE / Punta, 2004. - 106 str.
181. РЕЛИГИЈСКА КУЛТУРА РОМА / Ирена Вељковић
У: Теме, Год. 29, бр. 1-2(2005), стр. 231-233
*Напомена : Приказ зборника : Roma Religious Culture / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - 190 str.
182. О БОРБАМА ЗА ВЕРНИКЕ У РЕЛИГИЈСКОЈ АРЕНИ / Маријана Филиповић
У: Теме, Год. 29, бр. 1-2(2005), стр. 235-239
*Напомена : Приказ зборника : Evangelization, Conversion, Proselytism / edited by Dragan Todorović. - Niš : YSSSR / KSE / Punta, 2004. - 106 str.
183. EVANGELIZATION, CONVERSION, PROSELYTISM / Paul B. Gordiejew
У: Balkan Academic News, No. 6
*Напомена : Приказ зборника : Evangelization, Conversion, Proselytism / edited by Dragan Todorović. - Niš : YSSSR / KSE / Punta, 2004. - 106 str.

184. ROMAS & OTHERS, OTHERS & ROMA : Social Distance /
Margaret Hagan
У: Balkan Academic News, No. 10
*Напомена : Приказ књиге : Romas and Others - Others
and Romas : Social Distance / Dragoljub B. Đorđević, Dragan
Todorović, Lela Milošević. - Sofia : Institute for Social Values
and Structures "Ivan Hadžiyski", 2004. - 129 str.
185. ОД ЗАБОРАВЉЕНЕ ДО МАЊИНЕ У УСПОНУ / Јелена
Живковић
У: Теме, Год. 29, бр. 4(2005), стр. 627-629
*Напомена : Приказ зборника : Romi: od zaboravljenje
do manjine u usponu / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Niš :
Odbor za građansku inicijativu, 2004. - 203 str.

ΠΟΓΟΒΟΡ

НИШКА РОМОЛОШКА ШКОЛА: ЗАМИСАО – ПРИНОСИ – ПЕРСПЕКТИВА*

“У таквој ситуацији, представници Нишке ромолошке школе су преузели на себе, као своју грађанску и моралну обавезу, улогу нарочитог гласноговорника и лобисте ове етничке заједнице. Они су наставили да истражују на систематичан начин кретања у ромском друштвеном и економском статусу, утицаје дискриминаторних осећања из околине на живот Рома и на промене које се одигравају у етничком и религијском идентитету појединих ромских подгрупа.”

Илона Томова

Наговештај социолошког проучавања Рома

Премда су нишки истраживачи и пре 1985. штампали два текста о “момцима гарава лица” (Прошић, 1972; Ђирић, 1979),¹ клица потоње *Нишке ромолошке школе* (надаље: НРШ) проклијала је те године у раду *Социолошко истраживање друштвених односа и регионални развој*. У том програмаатском напису, својеврсном пледоајеу за “социологију одоздо” и изучавање друштвених односа на регионалном нивоу – овде у простору нишког краја и шире југоисточне Србије као засебних географских и културних целина – потреба за социолошким проучавањем Рома наговештава се синтетизованим изрицајем (Ђорђевић, 1985:221-222):

---

* Спремљено у оквиру пројекта *Култура мира, идентитети и међуетнички односи у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграције* (149014Д), који се изводи на Филозофском факултету у Нишу, а финансира га Министарство науке и заштите животне средине РС.

¹ Лука Прошић у форми лирске прозе приповеда о свакодневном животу, обичајима и навикама Рома Скопља, у време тамошњег великог земљотреса 1963. године. Јован Ђирић, на основу урбанистичке историје Ниша, прецизно показује како су ромска насеља, тј. мале, увек била на ободу градског језгра и имала обележја градске периферије. Неке су мале ишчезле, а неке су уткане у урбано језгро.

Национални односи, исто тако, нису били предмет истраживања, што је недопустиво у региону где живе, осим српског народа (у малом броју представници других народа и народности), још припадници бугарске народности и ромског етноса. Иако народи, народности и етничка група Рома живе у коегзистенцији захваљујући временској укоренености и оправдано подржани политичким фактором, ипак егзистирају сфере отворене за побољшање, понекад коренито, статуса народности и етничке групе.

По марксистичкој теорији о нацијама нема стварне равноправности без изједначавања у економским могућностима: политичка и културна еманципација је половична ако није и економска. Тако је бугарска народност интензивно напредовала у политичкој и културној еманципацији, али заостаје у економској. Тачније, погранични делови нишког региона су у стагнантном развоју.² О томе се већ чује са говорница високих федералних и републичких форума, да ли и регионалних? Ти “пропусти” могу имати импликације на развој унутрашњих националних односа, као што су и шире, интердржавне природе, а захтевају редовиту социолошку сондажу. За разлику од бугарске народности, код ромске етничке групе (правилније би било – код ромске народности, националности, како ће се ускоро вероватно именовати)³ ситуација је знатно сложенија и неповољнија. Она касни у свим видовима еманципације, премда кашњење није равномерно. Та, историјски тврдокорна, етничка група тек је на почетку интегралног националног просперитета. Вековна изолација ју је нагнала да се изнутра чврсто интегрише, сачувавши културни идентитет и стил живота, што уз очите посебности претпоставља сасвим другачији третман окружујуће заједнице.

Евидентно је да покушаји реструктурирације и реинтеграције живота у условима издвојених ромских мала (читај: “гета”), којима се не може порећи добронамерност, кроз расељавања и додељивања станова, затим подизање образовног нивоа у школама без двојезичне наставе, те јачање економске сигурности и елиминисање беде путем (не)адекватног запошљавања и социјале не пружају очекиване резултате.

---

² То важи и за остале пограничне делове уже Србије (Болчић, 1981).

³ Тада се званично и политичким језиком говорило о народима, народностима и етничким групама: Срби су прво, Бугари друго а Роми треће. Данас имамо већинске народе и признате националне мањине: Срби су прво, док су Бугари и Роми друго. Битан је податак да су Роми тек почетком XXI века, *Законом о заштити и правима националних мањина* из 2002, најзад добили тај статус, што је још онда предсказано (примедба – Д. Б. Ђ.).

Да се не би еманципација искључиво задржала на фолклорном елементу, и да би се подстрекивала средствима саображеним духу Рома, неопходна је диференциранија друштвена акција и на бази научне опсервације. Социолошка и социјал-антрополошка истраживања на терену, уважавајући облике ромског хабитуса, понудила би изворнију панораму са репрезентацијом аутохтоних жеља и тежњи популације, откривала би богатство енергија и разноврсност продуктивних могућности учаурених у традицију етноса, а често непримерено подстицаних и коришћених. Због тога је потребно предузети интердисциплинарно сликање стила живота Рома и њихове културне самосвести, као и разрадити конкретне алтернативне програме националне еманципације (пример у економској еманципацији: професионализација музичког фолклора и легализација естрадне сцене, самозапошљавање у традиционалним занатима и услугама, кооперативно запошљавање и запошљавање у домаћој радиности – уз текуће, “нормалне” видове).

Не учини ли се то, остаће друштвено неоправдано да регион, на чијој територији битише компактан број Рома, улази у решавање “ромског питања” на стереотипан начин и уз спољашњи утисак душебрижништва.⁴

Да би се наговештај НРШ-е превео у збиљу претходно је требало обавити конкретне послове, то јест:

- анимирати неколицину (млађих и старијих) “ромолошки музикалних” сарадника;
- артикулисати теоријску позадину;

---

⁴ Далеко раније но Џудит Оукли (2002), која је то доживела 1993, при саопштавању овог реферата 1985, на великој конференцији *Научноистраживачки рад и његова улога у развоју региона Ниш*, која се одржавала под патронатом Универзитета у Нишу, Регионалне привредне коморе и Основне заједнице науке региона Ниш и окупила тадашњи “крем” нишких академица, први пут сам искусио отворено *жигосање Рома*, које – касније ме је у то убедио мој ромолошки стаж – није било само олако испољавање непознавања њихове културе. Наиме, када сам започео реферисање о, овде пренетом, пасажу посвећеном Ромима, др Лазар Игњатовић, онда угледни професор Грађевинског факултета и водитељ сесије, грубо ме је прекидао и захтевао да напустим говорницу, што нипошто није долазило у обзир. Нисам се дао; непримерен инцидент академској заједници, свршио је у скандал: уз голему буку и негодовање већине колега, а то им иде на интелектуалну савест, до краја сам изговорио оно што сам и наумио. Згода је била поучна: треба наставити истраживање Рома и осмислити одговарајућу институционалну форму.

- припремити и објавити два-три “ударна” текста и тако се представити крхкој ромолошкој заједници;
- учествовати на домаћим и страним ромолошким скуповима;
- организовати ромолошке конференције;
- успоставити међународну сарадњу;
- издати књигу-две на основу сакупљене евиденције;
- добити и спровести неколико искуствених истраживања;
- спремити библиографију радова; и
- извести ромолошке курсеве на академском нивоу.

И би тако. *Нишка ромолошка школа* стартова 1996, напуни десет лета и дочека да јој се поводом јубилеја појави исцрпна библиографија – од чак 165 јединица – значајки урађена у радионици мр Драгана Тодоровића, њеног вредног посленика.

Теоријска позадина Нишке ромолошке школе

Што да не, отворено записујемо да се теоријска замишљао НРШ-е, уз уобичајена лутања, постепено развијала и да се непрестано усавршава. Питање *топоса*, као чврстог упоришта из којег је могуће научно целовито обухватити такву етничку непознаницу попут ромске, мучи и знатно старије ромолошке правце и уопште је препрека за коначно заснивање ромологије као признате академске дисциплине. Нуде се разноврсни излази из проблема и још се није стигло до сагласја.

Разрађујући у првим написима полазне основе за такво што (Ђорђевић, 1985; 1998; Ђуровић, 2000; Костадиновић, 2000), а свагда имајући на уму изградњу модела интеграције Рома (Ђорђевић and Филиповић, 2006), тек се почетком овог века конзистентније уобличио теоријски background *Школе*, ослоњен на:

- идеју интеркултурализма, и
- шему социјалне стратификације Макса Вебера.

Образложење, овде донето у ширем изводу (Ђорђевић, 2002:9-19), темељи се на претпоставци да Ромима одговара теорија и пракса интеркултурализма и безконфликтног напуштања положаја етно-класе:

1a) Ромима одговара интеркултурализам. Социолози су текућих година и у нас промовисали интеркултурализам (Јакшић, 1995; 1997), односно порадили на заживљавању тог “помодног” светског таласа. Иако се интеркултурализам већ препушта оштром критичарском скалпелу (Katunarić, 1996), а првогласници свесни његовог омеђеног учинка, посебно у посткомунистичким друштвима, он *јесте једна од пронађених мудрости и нема му алтернативе* у мултиетничким и вишеверским заједницама. Зато и Ромима, јер су у транснационалној ситуацији, свагда и свугде живе са другим етносима и културама – *“Роми у интеркултуралном окружењу”* – у потпуности одговара теоријски и практични интеркултурални прилаз.

Поводом Рома гледано, ми збиља јесмо мултикултурно друштво, но далеко од интеркултуралистичке заједнице. Тиме интеркултурализам избија у први план, јер развијањем и гајењем интеркултуралне теоријске и практичне позадине, као синтетичке, итекако би се допринело да се Роми – тај народ са “укусом крви у устима” – отарасе гетске свести и гетоизације, дискриминације и сегрегације, и мање буду притиснути ксенофобијом и расизмом околине.

Роми јесу између мултикултурализма и интеркултуралности, али *интеркултурализам*, као теоријски и практични модел, *јесте нешто различито од мултикултурализма*, прецизније – његовим се заживљавањем тежи квалитетнијој заједници у којој мањинске етничке групе неће бити потпуно интегрисане нити апсолутно асимилване. *Задржаће сваку врсту самосвојности и, у равноправној интеракцији, размењиваће међусобно и са доминантном културом културна и друга добра.*

Како је то Ј. Кардос (1998:9) сведено показала: *“Мултикултурално друштво* би требало имати карактеристике друштва у коме различите етничке групе живе заједно али без интеракције. У њему се мањинске групе пасивно толеришу, али нису прихваћене од стране већинске групе. *Интеркултурално друштво* би требало дефинисати као друштво где различите групе живе заједно, размењују животна искуства, поштују међусобно различите стилове живота и вредности.”

1б) Ромима одговара безконфликтно напуштање положаја етно-класе. У уређеним заједницама – вели Вебер – положај људи, као појединаца и припадника различитих колективитета, јесте одређен *класом, моћи и статусом*, тј. трима големим и структуралним сегментима друштва: *социјално-економским подручјем, правно-политичким пољем и сфером културе.* То напосто значи да се ми делимо по богатству и

економској снази, угледу који уживамо и моћи којом располажемо. Тако једни, чинећи узак круг људи, јесу пребогати и поседују више него што им треба – други, најбројнији, имају нешто и довољно за егзистенцију – док трећи немају ништа или имају врло мало, живе на ивици беде и зависе од социјалне потпоре. Неки су са привилегованим статусом, приписаним од стране заједнице, већина је просечно вреднована, а ту су и они без икаквог угледа, презрени и понижени. Постоје моћници у друштву који доносе кључне одлуке за све и о свима; гро људи није у прилици да демонстрира моћ, осим у непосредном окружењу – пуно је и појединаца без шанси да остваре своје интересе упркос отпору. У друштву нису сви равноправни, нити ће икада бити, али су једино *Роми* у српској држави, као и у свакој другој, *етно-класа*, јер су они: “трећи” који “немају ништа или имају врло мало, живе на ивици беде и зависе од социјалне потпоре”, “без икаквог угледа, презрени и понижени” и “без шанси да остваре своје интересе упркос отпору”.

У принципу, за нероме и друге слојне и етничке групе, важи да се отупљује неједнакост, тиме и међусобна конфликтност, јер критеријуми раслојавања – образовање, професија, приход, стил живота, религија и конфесија, расна и етничка припадност, политичка снага и углед... – производе мултидимензионалну основу стратификације: “Сваки појединац заузима одређено мјесто с обзиром на сваки од тих критерија, а привилегираност у једном често се поништава с непривилегираношћу у другом (Киваџић, 1989:93).”

Како да се многи Ром, онда и читава национална мањина, укључи у стратификациону утакмицу; напредује, примера ради, по друштвеним добрима које је стекао а још се бори за поштовање својте и шире околине, или, одмакне у политичкој моћи иако му мањка материјална подршка, најзад, стекне пристојан углед без асистенције властодржачког естаблишмента!? Тешко – но јесте изводљиво. Треба “променити живот” и понашање у социјално-економским подручју, правно-политичком пољу и сфери културе.

Пође ли се од тога, онда истраживања НРШ-е стављају у срж збивања сам етнос. Јер, *интеграцију* – без асимилације, а камоли сегрегације – тј. интеркултурализацију живота и безконфликтно напуштање етно-класног стања, хтели или не, *морају извести сами Роми*. На њихова ће “плећа” већма пасти терет самојачања и самооспособљавања зарад тога да могу квалитетније и у ширем обиму приступити и користити друштве-

на добра, демонстрирати моћ у социјалном простору и стећи углед шире заједнице. Дакако, *држава* је дужна да путеве интеграције поплоча свакојаким подршкама, првенствено правним и материјалним, а *већински народ* искреном жељом за интеркултуралним даривањем, давањем и примањем. Држава и окружујућа нација тако ће поступити не само из разлога гриже савести, јер, свиђало се то некоме или не, сnose историјску кривицу за положај Рома човека недостојан, већ и због тога што је то залог будућности.

In summa, *модел интеграције* имаће успеха: а) *ако многи Ром коначно прихвати одговорност за себе, својту, групу и читав етнос, узме “ствар у своје руке” и поради на еманципацији у “зноју лица свог”;* и б) *ако у држави, српском друштву и у Срба заживи идеја по којој живети са и поред расно, етнички и религијски “друкчијег” јесте предност и богатство – никако несрећа против које се треба борити.*

Централна поља интересовања Нишке ромолошке школе

Теоријске премисе и замишљен модел интеграције, уз усвајање неколико методолошких правила, нарочито оног о политичкој коректности при истраживању ромске културе⁵, налажу НРШ-и да иде даље од “пуког” научењаштва у покуша-

---

⁵ Истраживач етноса – социолог, етнолог, антрополог... – нарочито у изучавању социјално-економски, правно-политички и културно *рањивих* народа дужан је да се придржава начела тзв. *политичке коректности*. У случају Рома, који су поврх свега још и у положају етно-класе, политичка коректност је неизоставна. Суштински се тиче става да у задатак ромолога напросто не спада само “строга објективно и вредносно неутрално” истраживање ромске културе већ и брига о *имици* Рома у друштвеној заједници. У племенитој намери да се ромскост – синоним за самосвојност ромске културе – пронађе, обради и изложи јавности, те тако допринесе еманципацији, интеграцији и уздизању читаве групе, није препоручљиво баратати, тј. инсистирати на негативним примерима. Нешто се прећуткује због закона, јер би ради изнетог податка неко био окривљен и кажњен, ино се заобилази због “нецивилизацијске ароме” како не би нанело срамоту конкретном појединцу и пољуљало његов статус у својти, треће се свесно забашурује због тога што је јавно мњење неспремно да га прими и уважи. Дакако, демонстрирати политичку коректност у проучавању културе Рома нипошто не значи отупити критичку оштрицу, већ значи пажљиво је употребити водећи рачуна о реалном времену и простору. Ромолог, овде антрополог по Ц. Оукли (2002:51), “наставља да обавља своју етичку и политичку дужност како би заштитио проучаване народе од штетног излагања јавности”. О осталим узусима шире у: Ђорђевић, 2004ц.

ју да активно делује и примени своје налазе. Ту њену особеност бриљантно је запазила Илона Томова (2004:2-3), знани бугарски ромолог, сводно јој оцењујући домете: “У таквој ситуацији, представници Нишке ромолошке школе су преузели на себе, као своју грађанску и моралну обавезу, улогу нарочитог гласноговорника и лобисте ове етничке заједнице. Они су наставили да истражују на систематичан начин кретања у ромском друштвеном и економском статусу, утицаје дискриминаторних осећања из околине на живот Рома и на промене које се одигравају у етничком и религијском идентитету појединих ромских подгрупа.”

И заиста, *Школа* је усредсредила научно интересовање на положај Рома у сва три велика подсистема друштва, у:

- социјално-економској области;
- правно-политичком пољу; и
- културној сфери.

Није се подједнако одмакло у обухвату тих структуралних области. Највише је обављеног посла у изучавању културе Рома, те би попис истраживаног изгледао овако:

- методолошки приступ ромској култури;
- ромски културни идентитет;
- готопије (ромство/ромскост);
- ромски језик;
- ромске бајке;
- школовање Рома
- ромска религиозна култура;
- религија и верски обичаји Рома;
- Васуљица и Ђурђевдан;
- ромска класична религиозност;
- православни Роми;
- протестантизација Рома;
- ромска култура смрти;
- ромски предсмртни, смртни и посмртни обичаји;
- сахрањивање и ромска гробља;
- ромска култна места;
- стереотипи и предрасуде спрам Рома;

- социјална дистанца према Ромима;
- жигосање и дискриминација;
- ромска “гетска” свест;
- страдање лесковачких и нишких Рома;
- стари нишки Роми;
- Роми грејачког краја;
- Сврљишки Роми; и
- Доњокомренски Роми.

У правно-политичком простору обрађена су питања:

- претпоставки за ромску интеграцију;
- правног статуса као националне мањине;
- ромске политичке културе;
- изласка на изборе;
- односа већинских народа према Ромима;
- положаја Рома у конфликтима;
- ромског односа према рату и миру;
- ромске перспективе спрам регионализма; и
- Декаде укључења Рома 2005-2015.

У социјално-економском подручју истражени су:

- ромска економска култура;
- ромско предузетништво и самоиздржавање;
- традиционална и нова занимања;
- ромска економија на бивљацима; и
- просјачење.

Културолошка усмереност *Школе*, можда и претерана, јесте очигледна. Узрок томе је вероватно неравномерна заступљеност неизоставних кадрова: несхватљиво мањају економисти, правници и политиколози који су посвећени проучавању Рома. Посебно би економисти могли да се прославе приносима о “ромској економији”. Стога је ургентна обавеза да се круг сарадника прошири недостајућим профилима.

Припадници Нишке ромолошке школе

Нишку ромолошку школу већма сачињавају социолози, уз покојег филозофа, политиколога, лингвисту и етнолога (Табела 1). Она није чврсто структурирана и када би се колеге, које у њу убрајамо, анкетирале – у смислу да ли и како доживљавају то припадање – неке од њих не би одлучно, претпостављамо, стале уз нашу одлуку. Истине ради, скоро апсолутна већина написа, научних радова, емпиријских истраживања и објављених публикација ипак је доживела светло дана захваљујући ангажману групе социолога из језгра *Школе*. Зато ми у њене чланове сврставамо следеће појединце:

- др Драгољуб Б. Ђорђевић, социолог, редовни професор *социологије културе и морала* на Машинском факултету Универзитета у Нишу;
- др Лука Прошић, филозоф, редовни професор (у пензији) *увода у филозофију* на Филолошком факултету Универзитета у Београду;
- др Недељко Богдановић, лингвиста, редовни професор (у пензији) *дијалектологије и историје српског језика* на Филозофском факултету Универзитета у Нишу;
- др Јован Ђирић, социолог, редовни професор (у пензији) *социологије насеља* на Филозофском факултету Универзитета у Нишу;
- др Јован Живковић, политиколог, ванредни професор *социологије рада* на Филозофском факултету у Косовској Митровици Универзитета у Приштини;
- др Ђокица Јовановић, социолог, ванредни професор *социологије културе* на Филозофском факултету Универзитета у Београду;
- мр Драган Тодоровић, социолог, асистент за *социологију са социологијом историје* на Филозофском факултету Универзитета у Нишу;
- мр Маријана Филиповић, социолог, асистент за *социологију рада* на Филозофском факултету у Косовској Митровици Универзитета у Приштини;
- мр Владимир Цветковић, социолог, докторанд из *социологије културе* на Филозофском факултету Универзитета у Београду;

Богдан Ђуровић, социолог, асистент-приправник за социологије културе и морала на Машинском факултету Универзитета у Нишу;
Раде Вучковић, самостални уметник, слободни новинар, Ниш;
Тане Куртић, технолог, професор технолошке групе предмета, Лесковац;
Ибрахим Османи, лингвиста, професор српског језика и књижевности, Прешево;
Баја Сaitовић-Лукин, филозоф, професор филозофије, Прокупље; и
Ива Трајковић, етнолог, виши кустос Народног музеја у Нишу.⁶

Табела 1
ПРИПАДНИЦИ НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ

<i>Научни профил</i>			
Р. БРОЈ	БАЗИЧНА НАУЧНА ПОЗАДИНА	Н	%
1	Социологија	7	46,66
2/3	Филозофија	2	13,33
2/3	Лингвистика	2	13,33
4/5	Политикологија	1	6,66
4/5	Етнологија	1	6,66
6	Нешто друго	2	13,33
УКУПНО		15	100,00

Почетна бројчана предност социолога – и намерно фаворизована с образложењем како је неопходно социологизацијом осавременили изучавање Рома на штрб старомодног и фолклористичког етнoлошког приступа – уколико се не заустави успостављањем кадровског баланса и бројнијим укључивањем и других научних профила, може се изродити у сушту супротност, у искључивост звану – социологизам. Осим о тој

⁶ Још је десет истраживача – седам из Ниша (Владимир Јовановић, Лела Милошевић, Гордана Стојић, Осман Балић, Јован Златић, Драгана Машовић, Ненад Јашић), један из В. Дреновца/Алексинца (Светозар Стајић), два из Сврљига (Сретен Петровић, Гордана Ђорић) – публиковало корисне радове о Ромима у, више-мање, сарадњи са НРШ-ом.

опасности, коју могу да суспреде предводници *Школе*, првенствено је важно бринути о још двема бригаама:

- укључивању младих научника (магистраната и доктораната); и
- укључивању младих ромских истраживача.

Искуствена истраживања у Нишкој ромолошкој школи

Спрам других научних центара у Србији и бившим југословенским земљама, па и у балканским државама, који се постојано занимају Ромима, НРШ-у од почетка краси управљеност на емпиријско изучавање Рома. Искуствени прилаз ромском становништву, географски гледано, распростирао се најчешће на Ниш, његову околину и југоисточну Србију, онда на западну и целу Србију, да би се од 2003. године проширио и на Македонију и Бугарску. Просто нема града, села и засеока у којима живе Роми или ромске мале, гробља и култног места у југоисточној Србији – од Ражња до Прешева и од Књажевца до Куршумлије – а да тамо није крочила нога неког од истраживача НРШ-е који је директно на терену, користећи низ поступака (информатор, непосредно посматрање, посматрање с учествовањем, анкета, теренска анкета, вођени интервју, фотографска метода...), снимао оно што је било центар стручне окупације. Упркос томе што је већина књига и текстова написана на основу емпиријског материјала, тако богата, посебно аудио-визуелна, грађа само је делимице обрађена и понуђена јавности.

Значајнији су следећи пројекти:

- Обреди при великим верским празницима код Рома у Нишу (1996);⁷
- Социокултурна адаптација Рома у Србији у процесу транзиције – интеграција, асимилација или сегрегација? (1998-2000);⁸

---

⁷ Овако на доле наводимо по резултат (књига, чланак) сваког пројекта: јединица бр. 34 у *Библиографији Нишке ромолошке школе* (скраћено: БНРШ).

⁸ Резултат: јединица бр. 19 у БНРШ-е.

- Класична вера и ромско-православна сеоска гробља (1999);⁹
- Роми и “излазак на црту” (2000);¹⁰
- Верски живот Рома православаца и муслимана у западно-југоисточној Србији (2000-2002);¹¹
- Зајде Баца – култно место нишких Рома (2001);¹²
- Роми између Срба и Албанаца у Бујановцу и Прешеву (Политички и културни узроци конфликта) (2001-2002);¹³
- Грејачки Роми (2000-2001);¹⁴
- Активности за повећање прихода код Рома у јужној Србији (Бујановац, Врање, Лесковац) (2001-2002);¹⁵
- Предрасуде и економска култура Рома (2002-2003);¹⁶
- Ромска култна места и култура смрти (2002-2005);¹⁷
- Роми као трансгранична и транскултурна група (2003-2005);¹⁸ и
- Култура мира и балкански Роми (Србија, Македонија, Бугарска) (2006-2010).¹⁹

Речју, НРШ се цени и по заслуги на унапређивању истраживања Рома, па би такву оријентацију требало да сачува и убудуће.

---

⁹ Резултат: јединица бр. 3 у БНРШ-е.

¹⁰ Резултат: јединица бр. 46 у БНРШ-е.

¹¹ Резултат: јединица бр. 148 у БНРШ-е.

¹² Резултат: јединица бр. 62 у БНРШ-е.

¹³ Резултат: јединица бр. 154 у БНРШ-е.

¹⁴ Резултат: јединица бр. 8 у БНРШ-е.

¹⁵ Резултат: јединица бр. 143 у БНРШ-е.

¹⁶ Резултат: јединица бр. 11 у БНРШ-е.

¹⁷ Резултат: јединица бр. 16 у БНРШ-е.

¹⁸ Резултат: јединица бр. 13 у БНРШ-е.

¹⁹ Скоро да су сви пројекти подржавани од страних институција и добијани у међународној утакмици (*Шема за подршку истраживању*, Праг; *Програм ромске културе Отвореног института*, Будимпешта; *Савет за глобалну заштиту*, Вашингтон; *Италијански конзорцијум за солидарност*, Рим...). Два последња се финансирају од Министарства науке и заштите животне средине Републике Србије, али су они део ширих пројеката.

Научна продукција Нишке ромолошке школе

Завидна је научна продукција НРШ-е. За само десет година (1996-2005) њени су припадници објавили 165 библиографских јединица (Табела 2).

Табела 2

НАУЧНА ПРОДУКЦИЈА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ

Врста и број радова

ВРСТА ПУБЛИКАЦИЈЕ	Н	%
Књига	16	9,69
Зборник радова	14	8,48
Прилог у зборнику радова	99	60,00
Прилог у часопису	36	21,81
УКУПНО	165	100,00

У тој импресивној производњи највише је текстова у зборницима радова (60,00%), јер су настајали поводом бројних конференција и након обављених емпиријских истраживања, и у часописима (21,81%) – с обзиром на њихову константну периодичност излажења и потребу да се научна јавност на време обавести о резултатима. Значајно је упозорити и на скроман успех, тј. на то да је једна књига публикована на енглеском језику у Бугарској²⁰, а да су две обимне монографије упоредо штампане на ромском и енглеском²¹.

Разумљив је податак да је половина прилога објављена у нишким часописима (*Теме*, *Facta Universitatis*, *Nissa*, *Зборник Народног музеја*) – Школа јесте “нишка” и готови сви припадници делају у Нишу и суседству – али и чињеница да је остатак пласиран по угледним српским и иностраним гласилима (Табела 3).

²⁰ Јединица бр. 13 у БНРШ-е.

²¹ Јединице 15 и 16 у БНРШ-е.

Табела 3

НАУЧНА ПРОДУКЦИЈА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ

Прилози у часописима

ЧАСОПИС	БР. РАДОВА	ЗЕМЉА	ГРАД
Андрал магazine	2	Бугарска	Софија
Бдење	1	Србија	Сврљиг
GSC Quarterly	1	САД	Вашингтон
Зборник МС за друштвене науке	1	Србија	Нови Сад
Зборник Народног музеја у Нишу	2	Србија	Ниш
Зборник радова ФФ у К. Митровици	1	Србија	К. Митровица
Kultura	2	Србија	Београд
Култура полиса	1	Србија	Нови Сад
Лесковачки зборник	4	Србија	Лесковац
Međunarodne studije	1	Хрватска	Загреб
Nissa	2	Србија	Ниш
Ost-West. Europaeische Perspektiven	1	Немачка	Фрајзинг
Religija i tolerancija	2	Србија	Нови Сад
Religion in Eastern Europe	1	САД	Принстон
Republika	2	Србија	Београд
Теме	7	Србија	Ниш
Theoretical Perspectives	1	Бангладеш	Дака
Facta Universitatis	5	Србија	Ниш
Habitus	1	Србија	Нови Сад

Табела 4

НАУЧНА ПРОДУКЦИЈА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ

Појединачни резултати²²

РЕДНИ БРОЈ	АУТОРИ	Н	%
1	Драгољуб Б. Ђорђевић	96 ²³	58,18
2	Драган Тодоровић	39 ²⁴	23,63
3	Јован Живковић	16 ²⁵	9,69
4	Маријана Филиповић	10 ²⁶	6,06
5	Богдан Ђуровић	7 ²⁷	4,24
6/7	Ива Трајковић	5	3,03
6/7	Тане Куртић	5	3,03

Као у свакој формалној и неформалној друштвеној институцији, и у НРШ-и налазе се они који “вуку напред”, више се ангажују и пружају вредније приносе (Табела 4).²⁸ Смањивање очите несразмере између њихових напора и резултата и осталих припадника није посао *Школе* – за њихову “танку” научну продукцију се испоставља рачун организацијама у којима раде – но она треба да игра стимулативнију улогу и обезбеди промоцију свагда и свугде онима који то желе и заслужују.

Међународна сарадња Нишке ромолошке школе

Узалудно је трошење мастила на реченице о значају међународне научне сарадње. Зато је НРШ промислито кренула у обезбеђивање повољног амбијента за такву кооперацију помоћу:

²² Имена и број објављених радова само оних припадника НРШ-е који су објавили пет и више јединица (самостално и у коауторству).

²³ Од тога 37 коауторских.

²⁴ Од тога 26 коауторских.

²⁵ Од тога 8 коауторских.

²⁶ Од тога 6 коауторских.

²⁷ Од тога 1 коауторски.

²⁸ То су чланови НРШ-е који, међу другим, мисле да и за српске универзитетске и институтске намештенике важи максима: “Објави или умри.”

- истрајавања на одлуци да се што више текстова штампа на страним језицима;
- инсистирања да при таквој накани енглески језик буде фаворизован;
- договора да се, и када се објављују у нашој земљи, књиге, зборници и радови публикују на енглеском;
- праксе по којој се ама баш све публикације шаљу на стотинак адреса у свету (научницима, библиотекама, катедрама);
- учествовања на свим одговарајућим страним и домаћим научним конференцијама;
- организовања у сопственој режији научних конференција с међународним учешћем;
- кратких студијских боравака у балканским ромолошким центрима;
- предавања, посећивања и учествовања у раду специјализованих семинара и летњих ромолошких школа;
- одржавања округлих столова с групама ромолога из суседства;
- припремања по позиву тематских зборника и темата у часописима; и
- гајења личних веза и познанстава с иностраним ромолозима.

Множина наређаног је остварена. Примерице, прва три залага су добро испуњена (Табела 5).

Табела 5
НАУЧНА ПРОДУКЦИЈА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ

<i>Језик објављивања</i>		
ЈЕЗИК	Н	%
Српски	107	64,84
Енглески	51	30,90
Ромски	3	1,81
Руски	1	0,60
Бугарски	1	0,60
Хрватски	1	0,60
Немачки	1	0,60
УКУПНО	165	100,00

Подаци казују да се итекако бринуло о међународној сарадњи. Трећина књига, зборника и радова објављена је ван српског говорног подручја (35,11%), највише на енглеском језику (30,90%), чиме се и путем језика и земље пласирања – Бугарска (6),²⁹ Америка (2), Мађарска (2), Немачка (1), Бангладеш (1) и Хрватска (1) – омогућила загранична комуникација. Томе иду у прилог и 20 приказа публикација НРШ-е, од којих су два-три штампана у иностраној периодици.

Тако се исто разгранала мрежа саобраћаја са ромолозима и институцијама из читаве Европе, на пример, од Немачке (Јоханес Рис, Универзитет у Лајпцигу – Етнолошки институт, Лајпциг) до Бугарске (Елена Марушиакова, Етнолошки институт и музеј БАН, Софија), од Финске (Арло Тарнер, Универзитет у Хелсинкију, Хелсинки) до Македоније (Трајко Петровски, Институт за фолклор “Марко Цепенков”, Скопље).

Да би се међународна комуникација подигла на виши ниво, *Школа* је у обавези да уради следеће, то јест мора да:

- увећа постотак објављивања на енглеском језику, претежно књига;
- штампа чланке у референтним журналима с тзв. тврдим коефицијентом;
- покрије сваки ромолошки скуп било где у Европи;
- организује голем међународни симпозијум са учешћем водећих светских ромолога; и
- реализује или учествује у извођењу балканских емпиријских пројеката.

Будућност Нешке ромолошке школе

Будућност НРШ-е јесте извесна. Њу обезбеђују капитализовано искуство, обављена проучавања, стечено знање, објављени радови, штампане књиге, академски ангажман, прострт углед, раширен утицај и, првенствено, *квалитет кадрова*. Да би перспектива била још изгледнија, попут сваке истраживачке групе у развоју, следи етапа институционализације. Она, између осталог, обухвата неопходне кораке:

---

²⁹ У заградама је број прилога објављених у дотичној држави.

- заснивање додипломских³⁰ и магистарских ромолошких студија³¹;
- утемељење докторских ромолошких студија;³²
- инсталирање институтског истраживачког одсека;³³
- издавање опште и тематских библиографија;³⁴
- формирање научног ромолошког часописа;³⁵ и
- обликовање ромолошке библиотеке³⁶.

Колико ће се отегнути институционализација и какву ће каквоћу задобити, највише зависи од прилике припадника НРШ-е. Када би свако од њих запео само онолико колико Д. Тодоровић, бдијући над њиховим публикацијама и радовима, тј. спремајући библиографију о којој иде реч³⁷, угасио би се сваки трачак сумње у перспективу *Нишке ромолошке школе*.

Књижевност

Bolčić, S. 1981. Sociološka dimenzija nedovoljno razvijenih područja SR Srbije. U: *Razvoj teritorijalnih zajednica*, str. 95-137. Beograd: Institut za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta.

Бркић, А. 2005. Одобрена и Катедра за ромски језик. *Политика* од 11. новембра, стр. 9.

Davis, B. (ur.) 2005. *Romanipe(n)*. Beograd: CARE.

Dekada uključenja Roma (2005-2015). 2005. *Informator Centra za prava manjina* 1:6-8.

³⁰ То ће се пре десети на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду захваљујући ангажовању проф. др Свенке Савић (о њеном напору на инсталирању додипломских ромолошких студија видети у: Savić i Mitro, 2006) и на Филолошком факултету Универзитета у Београду где др Рајко Ђурић има шансе да отвори лекторат за ромски језик.

³¹ Дуго времена припремам њихово увођење на Универзитет у Нишу. За образложење погледати у: Ђорђевић, 2005б, 2006а.

³² Универзитет у Нишу је такође право место за докторске ромолошке студије.

³³ Када се, ако се, оформи *Центар за истраживање балканских култура* на Универзитету у Нишу, ето “природне” средине за ромолошко истраживачко одељење.

³⁴ Тодоровићева је општа библиографија НРШ-е зачетак тога посла.

³⁵ Гласило би морало да буде на енглеском језику и требало би да постане утицајно барем у балканским оквирима. Гарант томе је и чињеница да гро чланова НРШ-е има богато уредничко искуство у часописима и издавачким кућама.

³⁶ Ту се већ одмакло јединственом *Ромолошком библиотеком Комрен*, која има преко петнаестак издања.

³⁷ Кратка рекапитулација НРШ-е је и сачињена поводом издавања његове књиге *Нишка ромолошка школа: Библиографија 1996-2005*.

- Đorđević, D. B. 1985. Sociološko istraživanje društvenih odnosa i regionalni razvoj. U: *Naučnoistraživački rad i njegova uloga u razvoju Regiona Niš*, стр. 219-226. Niš: Univerzitet U Nišu i dr.
- _____. 1998. Interkulturalnost versus getoizacija i diskriminacija: slučaj Roma. U: *Interkulturalnost versus rasizam i ksenofobija*, priredio B. Jakšić, стр. 335-342. Beograd: Forum za etničke odnose.
- _____. 2002. Prema modelu integracije Roma: promenimo život. U: *Romi na raskršću*, priredili D. B. Đorđević i J. Živković, стр. 9-19. Niš: PUNTA, DDA, KSS, Bahtalo drom.
- _____. 2003. Roma in Serbien – Vergangenheit, Gegenwart. *Zukunft. Ost-West. Europaeische Perspektiven* 2:93-102.
- _____. (pri.) 2004a. *Romi od zaboravljene do manjine u usponu*. Niš: Odbor za građansku inicijativu.
- _____. 2004b. Romanipen – osnova kulturne politike i saradnje balkanskih Roma. U: *Modeli kulturne politike u uslovima multikulturnih društava na Balkanu i evrointegracionih procesa*, priredili Lj. Mitrović, D.B. Đorđević i D. Todorović, стр. 125-133. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu, SVEN.
- _____. 2004ц. Методолошке недоумице проучавања ромске културе. У *Етнокултуролошки ЗБОРНИК*, књ. IX, 103-107. Сврљиг: Етно-културолошка радионица.
- _____. 2005a. Towards the Sociology of Religion of Roma Religious Life. In: *Romani Cult Place and Culture of Death*, edited by D. B. Đorđević, pp. 5-29. Niš: Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion, Sven.
- _____. 2005б. О специјалистичким и магистарским ромолошким студијама (У оквиру Центра за студије балканских култура Универзитета у Нишу). *Теме* 29 (4):461-478.
- _____. 2006а. О специјалистичким и магистарским ромолошким студијама (У оквиру Центра за студије балканских култура Универзитета у Нишу). U: *Za studije balkanskih kultura*, priredili Lj. Mitrović, M. Kristović i D. Gavrilović, стр. 65-86. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta.
- _____. 2006b. Roma, War and Peace (A plea for research). U: *Kultura mira – pojam i funkcije*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta.
- Đorđević, D. B., M. Filipović i studenti. 2002. *Sociologija romskog identiteta – dva izborna kursa*. Niš: Komrenski sociološki susreti, CMYK.
- _____. 2006. The Roma and Ethnocultural Justice: Towards a Model of Integration. In: *Forced Ethnic Migrations on the Balkans: Consequences and Rebuilding of Societies*, pp. 55-76. Sofia and Tokyo: IMIR and Meiji University.

- Đorđević, D. B., D. Todorović and L. Milošević. 2004. *Romas and Others – Others and Romas (Social Distance)*. Sofia: Institute for Social Values and Structures “Ivan Hadjiyski”.
- Đorđević, D. B. i J. Živković (prir.). 2002. *Romi na raskršću: prava manjina i manjinskih zajednica*. Niš: Punta, DDA, KSS, Bahtalo drom.
- Ђуровић, Б. 2000. Друштвена сегрегација и гетоизирана свест Рома. У: *Цигани/Роми у прошлости и данас*, уредио М. Мацура, стр. 89-95. Београд: САНУ.
- Ђуровић, Б. и Д. Б. Ђорђевић. 1996. Обреди при великим верским празницима код Рома у Нишу. У *Етно-културолошки ЗБОРНИК*, књ. II, 66-72. Сврљиг: Етно-културолошка радионица.
- Živković, J. (prir.) 2005. *Izazovi dekade Roma – šta, gde, kako?* Niš: UR “Bahtalo drom”, RTV Nišava.
- Јакшић, В. (prir.) 1995. *Interkulturalnost*. Beograd: Hobisport.
- _____. (prir.) 1997. *Granice – izazov interkulturalnosti*. Beograd: Forum za etničke odnose.
- Katunarić, V. 1996. Tri lica kulture. *Društvena istraživanja* 5(5-6):831-855.
- Костадиновић, А. 2000. Комренски социолози о Ромима (део “Према социологији ромске судбине – разговор са Драгољубом Б. Ђорђевићем”). У: *Роми, наше комшије*, стр. 30-41. Ниш: Комренски социолошки сусрети.
- Kuvačić, I. 1989. *Sociologija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Митев, П-Е. 2006. Култура мира и култура страха. У: *Kultura mira – pojam i funkcije*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta.
- Oukli, Dž. 2002. Pisanje antropologije u Evropi. *Kultura* (1003-104):27-53.
- Проданов, В. и Б. Тодорова (съста) 2005. *Рискове за България од ислямски фундаментализъм и тероризъм*. София: ИК ИФИ–БАН.
- Прошић, Ј. 1972. *Игра и време*. Ниш: Градина.
- Savić, S. i V. Mitro (prir.). 2006. *Škola romologije*. N. Sad: Futura publikacije.
- Славкова, М. И. 2006. Циганите евангелисти в България (автореферат на дисертација – шифър 05.03.14 - Етнографија). София: Специализиран научен съвет по нова и най-нова историја към висшата атестационна комисија.
- Тодорович, Д. и Д. Б. Джорджевич. 2005. Ромите за ислямски фундаментализъм на Балканите: “Не, благодаря!”. В: *Рискове за България од ислямски фундаментализъм и тероризъм*, съставители В. Проданов и Б. Тодорова, стр. 160–172. София: ИК ИФИ–БАН.
- Томова, I. 2004. Preface. In: *Romas nad Others – Others and Romas: The Social Distance*, edited by D.B. Đorđević, D. Todorović and L. Milošević, pp. 1-4. Sofia: Institute for Social Values and Structures “Ivan Hadjiyski”.

- Топалова, В. 2006. Културата на мира и формирането на социалната представа за Циганите на Балканите. У: *Kultura mira – pojam i funkcije*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta.
- Ђирић, Ј. 1979. Насеља Рома као обележје градске периферије. *Лесковачки зборник* 19(19):219—224.
- Forced Ethnic Migrations on the Balkans: Consequences and Rebuilding of Societies*. 2006. Sofia and Tokyo: IMIR and Meiji University.
- Cardos, I. 1998. Multikulturalno obrazovanje prema interkulturalnom obrazovanju. У: *Образовање Рома - стање и перспективе*, стр. 9-10. Beograd: Друштво за унапређивање ромских насеља и SANU – Комисија за проучавање живота и обичаја Рома.

EPILOGUE

**ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ
IDEA – CONTRIBUTIONS – PERSPECTIVE***

“In such a situation, the representatives of the Niš Romological School have undertaken, as their civil and moral obligation, the role of specific spokesmen and lobbyists of this ethnic community. They have continued to explore in the systematic way the movements in the Roma social and economic status, the influence of the discriminatory feelings of the surroundings upon the Roma life and the changes taking place in the ethnic and religious identity of particular Roma subgroups.”

Ilona Tomova

An indication of a sociological study of Roma

Although resresearch workers from Niš had published two papers about “boys with dirty faces” (Прошић, 1972; Ђирић, 1979),³⁸ before 1985., the germ of the upcoming *Romological School of Niš* (further: RSN) sprouted that very year in the paper *A Sociological research of social relations and regional development*. In that programmatist article, which is a sort of a plea for “a sociology from beneath” and the study of social relations on the regional level – here in the Niš region and wider Southeast Serbia as separate geographical and cultural units – the need for a sociological study of Roma was unanimously announced (Đorđević, 1985:221-222):

---

* Prepared as part of the project *The Culture of Peace, Identities and Interethnic Relationships in Serbia and in the Balkans in the Eurointegration Process* (149014D), which is being carried out at the Faculty of Philosophy in Niš, and which is financed by the Ministry of Science and Environmental Protection of the Republic of Serbia.

³⁸ Luka Prošić, in the form of lyrical prose, recounts the story about the everyday life, customs and habits of Roma from Skoplje, during the then large-scale earthquake in 1963. Jovan Ćirić, relying on the urbanistic history of Niš, makes a precise reference to the fact that Roma settlements, that is, quarters, had always been located on the outskirts of towns and had suburban characteristics. Some quarters have become extinct, while some have immersed themselves into urban centres.

Likewise, national relations had not been taken as a subject of research, which is inadmissible in the region populated, apart from Serbian people (and a small number of other nations and nationalities) by people of Bulgarian descent and the Romani ethnos. Still, although nations, nationalities and ethnic groups of Roma coexist owing to their existence on the same territory for a long time and a justified political cause, there are spheres liable to the improvement, sometimes a thorough one, of the nationality and ethnic group status.

According to the Marxist theory on nations, there is no real equality without becoming equal in economic opportunities: political and cultural emancipation is halfway achieved if not being economic as well. For instance, the Bulgarian nationality made a considerable improvement in political and cultural emancipation, but it is still falling behind in the economic one. More precisely, border regions of the Niš region have been stagnating.³⁹ The issue has already been brought up at high federal and republican forums; however, regional ones remained silent. Such 'omissions' might affect the development of international relationships, but they impinge upon inter-state ones as well. Moreover, they require regular sociological research.

Unlike that of the Bulgarian nationality, the case of the Romani ethnic group (or, more correctly – the Romani nationality, a name likely to be adopted in the near future)⁴⁰ is by far more compound and unfavourable. They fall behind in all aspects of emancipation, although the rate is not evenly distributed. Such an ethnic group, resilient throughout the history, is in its infancy as regards the integral national welfare. The centuries-long isolation forced this group to gather its strength and preserve its cultural identity and way of living, which, aside from obvious particularities, presupposes quite a different treatment on the part of the environment.

It is obvious that the undeniably kind-hearted attempts to restructure the life of Roma and reintegrate them in conditions such as isolated Romani quarters (that is: “ghettoes”), through the dispersion of the population and providing solution to

---

³⁹ The same applies to other border regions of Serbia proper (Болчић, 1981).

⁴⁰ At that time, according to the official political jargon, the names in use were nations, nationalities and ethnic groups: the first name applied to Serbs, second to Bulgarians and third to Roma. Today, we have majority peoples and acknowledged national minorities: the first name applies to Serbs, and the second to Bulgarians and Roma. It is an important fact that Roma's status was not finally acknowledged until the beginning of the XXI century, with the passing of the Law on the Protection and Rights of National Minorities in 2002, which is an outcome previously predicted in the past (remark by – D. B. Đ.).

housing problems, through the increasing of the education level in non-bilingual schools, and the strengthening of economic stability and eradication of poverty through inadequate employment and social policy, have not yielded anticipated results.

In order for emancipation not to rest on the folklore element alone, and in order for it to be boosted by mechanisms conforming to the nature of Roma, a more differentiated social action based upon scientific observation is also required. Sociological and social-anthropological field research, while respecting the forms of the Romani habitus, would yield a more authentic picture representing the autochthonous demands and strivings of the population; what is more, it would reveal a wealth of energy and a diversity of productive possibilities deeply ingrained in their ethnic tradition, more often than not immoderately instigated and used. Therefore, what is required is an interdisciplinary representation of the Romani way of living and their cultural self-consciousness, as well as having concrete alternative programmes of national emancipation worked out (an example of economic emancipation: professionalization of music folklore and legalization of entertaining business, self-employment in traditional trades, cooperative employment and employment in handicrafts – apart from usual, “normal” employments).

Otherwise, it is going to be socially unjustified for a region, populated by a large number of Roma, to deal with 'the Roma issue' stereotypically, making an outward impression of increased anxiety.⁴¹

So as to realize the announcement of the RSN, a number of jobs were to be done, that is:

---

⁴¹ Much before Judit Oakley (2002) in 1993, while elaborating on my paper in 1985 at the conference *Scientific research work and its role in the development of the Niš region*, held under the auspices of the University of Niš, The Regional Economic Chamber and The Basic Scientific Community of the Niš region, which gathered the cream of the crop of scholars from Niš, I witnessed for the first time the public branding of Roma, which – as it turned out during my tenure as a Romologist – was not merely a casual expression of ignorance of their culture. Namely, when I started elaborating on the paragraph quoted here devoted to Roma, Dr. Lazar Ignjatović, the then esteemed professor of the School of Civil Engineering and the chairman, would abruptly break in and demand that I left the speaker's platform, which was inadmissible. I did not yield to the pressure; an incident an academic community cannot be proud of, turned into a scandal: with most of the colleagues raising hue and cry, a deed lying on their guilty conscience, I finished my speech. The episode had a moral: the study of Roma should be continued and an appropriate institutional framework should be conceived.

- Animate a few (junior and senior) “romologically oriented” collaborators;
- Articulate a theoretical background
- Prepare and publish 2-3 “headline” papers and introduce ourselves to a fragile Romological community;
- Take part in home and international Romological seminars;
- Organize Romological conferences;
- Establish international cooperation;
- Publish a book or two based upon collected files;
- Be granted and carry out a few empirical research;
- Collate a bibliography of papers; and
- Carry out Romological courses on the academic level.

And so it happened. The Romological School of Niš was founded in 1996, celebrated the tenth anniversary and saw the publication of its exhaustive bibliography – comprising more than 165 units – skillfully collated by M. A. Dragan Todorović, its diligent employee.

Theoretical Background of the Romological School of Niš

Why not, we feel free to write down that the theoretical idea of the RSN, aside from usual divergences, developed gradually, and is continuously improving. The issue of topography as a solid ground enabling one to scientifically embrace such an ethnic puzzle as Roma, has been a stumbling block of much earlier Romological movements. What is more, generally speaking, it is an obstacle to the ultimate establishment of Romology as an fully-fledged discipline. Various solutions have been proposed, and yet a common agreement has not been reached.

Working out the starting point for such an undertaking (Đorđević, 1985; 1998; Đurović, 2000; Kostadinović, 2000), and always having in mind the creation of the Romani integration model (Đorđević and Filipović, 2006), it is just at the beginning of this century that the theoretical background of *the School* took shape, relying on the following:

- The idea of multiculturalism, and
- Max Weber's scheme of social stratification

The explanation, quoted here in a lengthy excerpt (Đorđević, 2002:9-19), is based upon the presupposition that Roma find the theory and praxis of multiculturalism and non-conflictory abandonment of the ethno-class status very appealing:

Ia) Roma find interculturalism appealing. Over the last couple of years, our sociologists have also promoted interculturalism (Jakšić, 1995; 1997); in other words, they made an effort in order for that “modern” world trend to take roots. Although interculturalism has already been at the mercy of critics (Katunarić, 1996), and its advocates are aware of its limited success, especially in post-communist societies, it IS one of the *invented wisdoms having no alternatives* in multiethnic and multireligious communities. That is the reason why Roma, being in a transnational situation, and living everywhere and for a long time with other ethnoses and cultures – “Roma in an intercultural environment” – find the theoretical and practical intercultural approach very appealing.

With regard to Roma, we really are a multicultural society; however, we are far away from an intercultural community. In such a situation interculturalism does not have an upper hand, because the development and fostering of intercultural theoretical and practical background synthetically would surely contribute to Roma – that nation with “a taste of blood in its mouth” – shaking off their ghetto-consciousness, ghettoization, discrimination and segregation, and alleviate the pressure coming from xenophobia and environmental racism.

Roma are stuck between multiculturalism and interculturalism, but *interculturalism*, as a theoretical and practical construct, DOES differ from multiculturalism. More precisely, *its taking roots leads to a better community in which minor ethnic groups are not going to be fully integrated or fully assimilated. The community is going to preserve its identity, and exchange its cultural and other heritage with the dominant culture.*

As J. Cardos (1998:9) put it in a nutshell: “*Multicultural society* should have the characteristics of a society in which different ethnic groups coexist without interaction. In such a society, minority groups are passively tolerated, but they are not accepted by the majority group. *Intercultural society* should be defined as society where different groups coexist, exchange life experiences and have mutual respect for different lifestyles and values.”

Ib) Roma find a non-conflictory abandonment of the ethno-class status appealing. According to Weber, in organized communities, the position of people as individuals and members of different

collectives is determined by *class, power and status*, that is, three large structural segments of society: the *social-economic field*, the *legal-political field* and the *cultural field*. In other words, people are divided according to their wealth and economic power, respect they enjoy and the power they wield. So, a handful of people are wallowing in money and possess more than they really need, while others, that is, the majority of people, are very poor and live on the poverty line and depend on public welfare. Some people enjoy a privileged status, awarded by the community, most of the people enjoy limited respect, and there are those without any respect, despised and humiliated. There are powerful persons in society which make key decisions in the name of everyone and for everyone; the majority of people are not in the position to wield power, except in the immediate surrounding – there are also many individuals who do not stand a chance of achieving their goals despite their resistance. Not all people enjoy equal social rights, nor they ever will, but in Serbia, as in any other country, it is only Roma who are regarded as an *ethno-class*, because: they are “lower-class” people, having either “*nothing or very little, living on the poverty line and depend on social welfare*”, “*enjoying no respect, despised and humiliated*” and “*not standing a chance of achieving their goals despite their resistance*”.

In principle, non-Roma and other stratified and ethnic groups are distinguished by the flagging of inequality, and thereby, mutual conflict, because the criteria for stratification – education, profession, income, lifestyle, religion and confession, racial and ethnic affiliation, political power and respect... – create a multidimensional basis for stratification: “Each individual occupies a certain place with respect to all of the above-mentioned criteria, and being privileged in one of the criteria is frequently annulled by being non-privileged in another one om (Kuvačić, 1989:93).”

Then, how are many Roma, and the whole national minority, supposed to take part in a stratification contest; For instance, one can make progress and strike it rich, and, what is more, fight to gain respect for his/her environment and beyond; or, one can assume political power although without material support; finally, one can gain decent respect unaided by the current establishment!? Difficult, though by no means inconceivable. What should be changed is “life” and behaviour in the socio-economic, legal-political and cultural fields.

If the latter statement is taken as a starting point, then the research conducted by the RSN focus on ethnos as a core issue. For

integration – without assimilation, not to speak of segregation – that is, interculturalization of life and non-conflictory abandonment of the ethno-class status *has to be carried out willy'nilly by Roma themselves*. They will mostly bear the burden of self-strengthening and self-qualifying in order to be able to make use of social properties more efficiently and in greater numbers, wield power in social space and gain respect of a wider community. Of course, it is incumbent on the state to pave the road to integration with huge support, first of all in the field of law and economy; in addition, it is upon the majority people to express a sincere wish for intercultural giving, taking and donating. The state and the surrounding nation will do so not only on account of guilty conscience, because, like it or not, they bear the responsibility for Roma living lives unworthy of human kind; moreover, they will do so because doing so is a guarantee of the future.

In summa, *the integration model is going to succeed: a) if a large number of Roma eventually assumes responsibility for their own lives, families, groups and the ethos as a whole; if they “take the matter into their own hands” and “painstakingly” work on emancipation; and b) if the idea, according to which the coexistence with the racially, ethnically and religiously “different” individual is an advantage and wealth rather than misfortune to be dealt with, takes roots in Serbia and its society.*

Major fields of interest of the Romological School of Niš

Theoretical premises and a conceived integration model, together with the adoption of several methodological rules, especially the one about political correctness⁴² while studying the

---

⁴² A researcher of ethnos – be he/she a sociologist, ethnologist or anthropologist...- especially in the study of socio-economically, legal-politically and culturally *vulnerable* peoples is obliged to abide by the rule of the so called *political correctness*. In the case of Roma, who enjoy, above all, the ethno-class status, political correctness is unavoidable. In essence, it deals with the attitude that a Romologist's duty encompasses not only “strictly objective and value-free” research of Romani culture, but worrying about Romani image in a social community. In a well-intentioned attempt to find, process and display “the quality of being a Roma” – a synonym for the originality of Romani culture – and thereby make a contribution to the emancipation, integration and betterment of Romani public image, it is ill-advisable to handle, that is, to insist upon negative examples. Some thing is usually hushed up because of law, because otherwise someone would be sued and punished for revealing data, while some other one is overlooked due to its “uncivilised flavour” so as not to embarrass a concrete individual and upset his/her status in the

culture of Roma, demand that the RSN rise above “mere” scholarship in an attempt to take active part and apply its findings. This feature was brilliantly spotted by Ilona Tomova (2004:2-3), an esteemed Bulgarian Romologist, appraising its scopes in a nutshell: “In such a situation, the representatives of the Niš Romological School have undertaken, as their civil and moral obligation, the role of specific spokesmen and lobbyists of this ethnic community. They have continued to explore in the systematic way the movements in the Roma social and economic status, the influence of the discriminatory feelings of the surroundings upon the Roma life and the changes taking place in the ethnic and religious identity of particular Roma subgroups.”

And verily, *the School* focused its scientific interests on the position of Roma in all three major social subsystems, in:

- Social-economic field;
- Legal-political field; and
- Cultural field.

Unequal progress has been made in the study of these structural fields. The major step forward has been made in the study of the culture of Roma, so the list of the researched subfields is as follows:

- Methodological approach to the culture of Roma;
- Cultural identity of Roma;
- Rromanipe (Romship/the quality of being a Roma);
- The Roma language;
- Romani fairy tales;
- Education of Roma;
- Roma religious culture;
- Religion and religious customs of Roma;

---

family. Or yet a third thing is intentionally kept secret because public opinion is unprepared to take it into consideration and accept it. Of course, demonstrating political correctness in the study of Romani culture by no means entails the abandonment of one's critical stance; rather, it means using it carefully considering real time and space. According to J. Oakley (2002:51), a Romologist, here anthropologist "continues to perform his/her ethical and political duty so as to protect the examined peoples from harmful public exposure". For other instances, refer to Ђорђевић, 2004ц.

- St. George's Day and Vasuljica;
- Romani classical religiosity;
- Orthodox Roma;
- Protestantization of Roma;
- Romani culture of death;
- Romani pre-death, death and post-death customs;
- Burial and Romani cemeteries;
- Romani places of cult;
- Stereotypes and prejudices against Roma;
- Social distance toward Roma;
- Branding and discrimination;
- Romani 'ghetto' consciousness;
- The suffering of Roma from Niš and Leskovac;
- Roma in ancient Niš
- Roma in the Grejač region;
- Roma from Svrljig;
- Roma from Donji Komren;

As regards the legal-political field, the following issues have been covered:

- Presuppositions of Romani integration;
- Legal status as a national minority;
- Romani political culture;
- Going to the polls;
- The attitude of the majority people toward Roma;
- The position of Roma in conflicts;
- Romani attitude toward war and peace;
- Romani perspective vs. Regionalism; and
- Decade of Romani integration 2005-2015.

As regards the social-economic field, the following issues have been covered:

- Romany economic culture;
- Romani entrepreneurship and self-support;
- Traditional and new professions;
- Romani economy in the flea market; and
- Begging

The *School's* cultural orientation, although maybe exaggerated, is obvious. The reason for this is probably an uneven representation of obligatory personnel: there is an inexplicable lack of economists, lawyers, and political researchers devoted to the study of Roma. Economists could particularly rise to prominence by making contributions on "Romani economy". Therefore, the lack of these profiles call for the expansion of a number of collaborators.

Members of the Romological School of Niš

The membership of the Romological School of Niš is mostly comprised of sociologists, with a number of philosophers, political scientists, linguists and ethnologists (Table 1). The school is not firmly structured, so if colleagues who are its members were polled – on the way and how they view their membership – we assume that some of them would not firmly agree with us. True, almost the absolute majority of essays, scientific papers, empirical research and publications have seen the light of day owing to the engagement of a number of sociologists making up *the School's* core group. Therefore, the following individuals are taken to be core members:

- Ph. D. Dragoljub B. Đorđević, sociologist, full professor of *Sociology of Culture and morals* at the Faculty of Mechanical Engineering of the University of Niš;
- Ph. D. Luka Prošić, philosopher, full professor (emeritus) of *Introduction to Philosophy* at the Faculty of philology of Belgrade University;
- Ph. D. Nedeljko Bogdanović, linguist, full professor (emeritus) of *Dialectology and History of Serbian Language* at the Faculty of philosophy of the University of Niš;
- Ph. D. Jovan Ćirić, sociologist, full professor (emeritus) of *Sociology of Settlements* at the Faculty of Philosophy of the University of Niš;
- Ph. D. Jovan Živković, political scientist, associate professor of *Sociology of Labour* at the Faculty of Philosophy in Kosovska Mitrovica of the University of Priština;
- Ph. D. Đokica Jovanović, sociologist, associate professor of *Sociology of Culture* at the Faculty of Philosophy of Belgrade University;

- M. A. Dragan Todorović, sociologist, teaching assistant of *Sociology with Historical Sociology* at the Faculty of Philosophy of the University of Niš;
- M. A. Marijana Filipović, sociologist, teaching assistant of *Sociology of Labour* at the Faculty of Philosophy in Kosovska Mitrovica of the University of Priština;
- M. A. Vladimir Cvetković, sociologist, Ph. D. Candidate of *Sociology of Culture* at the Faculty of Philosophy of Belgrade University;
- Bogdan Đurović, sociologist, teaching fellow for *Sociology of Culture and Morals* at the Faculty of mechanical Engineering of the University of Niš;
- Rade Vučković, freelance artist, freelance journalist, Niš;
- Tane Kurtić, chemical engineer, professor of *technological subjects*, Leskovac;
- Ibrahim Osmani, linguist, professor of *Serbian language and literature*, Preševo;
- Baja Saitović-Lukin, philosopher, professor of *philosophy*, Prokuplje; and
- Iva Trajković, ethnologist, *senior custodian* of The national Museum of Niš.⁴³

Table 1
MEMBERS OF THE ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ

<i>Scientific profile</i>			
O. NUMBER	BASIC SCIENTIFIC BACKGROUND	N	%
1	Sociology	7	46,66
2/3	Philosophy	2	13,33
2/3	Linguistics	2	13,33
4/5	Political Science	1	6,66
4/5	Ethnology	1	6,66
6	Something else	2	13,33
TOTAL		15	100,00

⁴³ Ten more research workers – seven from Niš (Vladimir Jovanović, Lela Milošević, Gordana Stojić, Osman Balić, Jovan Zlatić, Dragana Mašović, Nenad Jašić), one from Veliki Drenovac/Aleksinac (Svetozar Stajić), two from Svrljig (Sreten Petrović, Gordana Đorić) – have published valuable papers on Roma, more or less in collaboration with the RSN.

The initial greater number of sociologists – deliberately preferred, justified by the need to modernize the study of Roma through sociologization at the expense of the old-fashioned and folkloristic ethnological approach – if not equalized by establishing a personnel balance and more frequent inclusion of other scientific profiles, might turn into its extreme antipode, specifically called – sociologism. Aside from this danger, which can be prevented by *the School's leader*, two issues are of the highest importance:

- engaging young scientists (M. A. and Ph. D. candidates); and
- engaging young Romani research workers.

Empirical research of the Romological School of Niš

Unlike other scientific centers in Serbia and ex-Yugoslav countries, as well as in other Balkan countries, which have shown interest in the study of Roma, the RSN has been distinguished from the very outset by the empirical approach to the study of Roma. From the geographical point of view, the empirical approach to the Romani population most frequently encompassed the Niš region, its surroundings and Southeast Serbia; furthermore, other regions included western Serbia, only to be expanded in 2003. to include Macedonia and Bulgaria. There is virtually no city, village or area with the Romani population or Romani quarters, cemeteries cult places in Southeast Serbia – from Ražanj to Preševo and from Knjaževac to Kuršumlija – without some of the RSN's research workers stepping his/her foot there and making explicit recordings of what was a research subject by means of a series of techniques (informant, overt observation, participant observation, questionnaire, field questionnaire, guided interview, photographic method...). In spite of the fact that most books and papers published were based upon empirical data, such rich, especially audio-visual materials have only partially been processed and seen the light of day.

More significant projects are the following:

- Rites connected to the principal religious holidays of Roma in Niš (1996);⁴⁴
- Socio-cultural Adaptation of Roma in Serbia in the Transition Process – Integration, Assimilation or Segregation? (1998 – 2000);⁴⁵
- Classical faith and country cemeteries of Ortodox Roma (1999);⁴⁶
- Roma and “way out” (2000);⁴⁷
- Religious life of Ortodox and Muslim Roma in Western-Southeast Serbia (2000 – 2002);⁴⁸
- Zajde Badža – a Romani cult place in Niš (2001);⁴⁹
- Roma between Serbs and Albanians in Bujanovac and Preševo (Political and cultural causes of conflicts) (2001 – 2002);⁵⁰
- Roma from Grejač (2000-2001);⁵¹
- Activities Aimed at the Increasing of Romani income in South Serbia (Bujanovac, Vranje, Leskovac) (2001-2002);⁵²
- Prejudices and the Economi Culture of Roma (2002-2003);⁵³
- Romani cult places and culture of death (2002 – 2005);⁵⁴
- Roma as a Crossborder and a Crosscultural Group (2003 – 2005);⁵⁵ and
- The Culture of Peace and Roma in the Balkans (Serbia, Macedonia, Bulgaria) (2006-2010).⁵⁶

---

⁴⁴ ⁴⁴ This is how we quote the result (book, article) of each project: unit no. 34 in *The Bibliography of the Romological School of Niš* (abbrev.: BRSN).

⁴⁵ Result: unit no. 19 in BRSN.

⁴⁶ Result: unit no. 3 in BRSN.

⁴⁷ Result: unit no.46 3 in BRSN.

⁴⁸ Result: unit no. 148 in BRSN.

⁴⁹ Result: unit no. 63 in BRSN.

⁵⁰ Result: unit no. 154 in BRSN.

⁵¹ Result: unit no. 8 in BRSN.

⁵² Result: unit no. 143 in BRSN.

⁵³ Result: unit no. 11 in BRSN.

⁵⁴ Result: unit no. 16 in BRSN.

⁵⁵ Result: unit no. 13 in BRSN.

To put it in a nutshell, the RSN is given credit for its contributions to the advancements in the empirical study of Roma, so it should not stray off course in the future.

The Scientific Production of the Romological School of Niš

The scientific production of the Romological School of Niš is considerable. In only ten years (1996-2005), its members published 165 bibliographical units (Table 2).

Table 2

SCIENTIFIC PRODUCTION OF THE ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ

Type and number of papers

PUBLICATION TYPE	N	%
Book	16	9,69
Collection of papers	14	8,48
Contribution to a collection of papers	99	60,00
Contribution to a journal	36	21,81
TOTAL	165	100,00

Such an awe-inspiring production boasts the highest number of papers in collection of papers (60,00%), because they were written for numerous conferences and upon the publication of empirical research data, and in journals (21,81%) – having in mind their constant periodicity of publishing and the need to acquaint the scientific public with results on time. It is also important to warn about a moderate success as well. In other words, only a single book has been published in English in Bulgaria⁵⁷, whereas two exhaustive monographies have been printed as bilingual editions⁵⁸.

---

⁵⁶ Almost all projects were supported by foreign institutions and awarded in an international contest (*A Scheme for Supporting a Research*, Prague; *A Programme of Romani Culture of the Open Institute*, Budapest; *the Council for Global Security*, Washington; *The Italian Consortium for Solidarity*, Rome...). The last two are being financed by the Ministry of Science and environmental protection of the Republic of Serbia, but they are part of larger projects.

⁵⁷ Unit no. 13 in BRSN.

⁵⁸ Units no. 15 and 16 in BRSN.

It is understandable that a half of contributions have been published in journals from Niš (*Themes, Facta Universitatis, Nissa, Collection of Papers of the National Museum*) – the School IS “from Niš”, and almost all members are employed in Niš and its surroundings – however, it is a verified fact that the rest of contributions have been published in distinguished Serbian and international journals (table 3).

Table 3
SCIENTIFIC PRODUCTION OF THE ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ

Contributions to journals

JOURNAL	No. Of papers	Country	City
'Andral' magazine	2	Bulgaria	Sophia
Vigil	1	Serbia	Svrljig
GSC Quarterly	1	The USA	Washington
Collection of papers of Matica Srpska for social sciences	1	Serbia	Novi Sad
Collection of Papers of the National Museum of Niš	2	Serbia	Niš
Collection of Papers of the FF in K. M.	1	Serbia	Kosovska Mitrovica
Culture	2	Serbia	Belgrade
Cultural policy	1	Serbia	Novi Sad
Collection of papers from Leskovac	4	Serbia	Leskovac
International Studies	1	Croatia	zagreb
Nissa	2	Croatia	Niš
Ost-West. Europaeische Perspektiven	1	Germany	Freising
Religion and Tolerance	2	Serbia	Novi Sad
Religion in Eastern Europe	1	The USA	princeton
Republic	2	Serbia	Belgrade
Themes	7	Serbia	Niš

Theoretical Perspectives	1	Bangladesh	Dhaka
Facta Universitatis	5	Serbia	Niš
Habitus	1	Serbia	Novi Sad

Table 4
SCIENTIFIC PRODUCTION OF THE ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ

*Individual results*⁵⁹

ORDINAL No.	Authors	N	%
1	Dragoljub B. Đorđević	96 ⁶⁰	58,18
2	Dragan Todorović	39 ⁶¹	23,63
3	Jovan Živković	16 ⁶²	9,69
4	Marijana Filipović	10 ⁶³	6,06
5	Bogdan Đurović	7 ⁶⁴	4,24
6/7	Iva Trajković	5	3,03
6/7	Tane Kurtić	5	3,03

As is the case in every formal and informal social institution, the RSN also has its “driving forces”, those who are more diligent and who make more valuable contributions (Table 4).⁶⁵ It is not upon *the School* to reduce the obvious disproportion between their efforts and other members' results –a report on their “meagre” scientific production is submitted to their employers. Nonetheless, *the School* has to play a more stimulative role, and ensure the promotion to those who crave for or deserve it any time any place.

⁵⁹ Only the names of those *School's* members who published five and more units (individually or in coauthorship) are given.

⁶⁰ 37 in coauthorship.

⁶¹ 26 in coauthorship.

⁶² 8 in coauthorship.

⁶³ 6 in coauthorship.

⁶⁴ 1 in coauthorship.

⁶⁵ Those are the members, who, among others, think that the saying "publish or die" goes for Serbian University and institutional employees as well.

International Collaboration of the Romological School of Niš

Wasting words on the significance of international scientific collaboration is futile. Hence, the RSN has promptly embarked upon preparing a favourable ground for such a collaboration by means of:

- Adhering to the decision that as many texts as possible should be printed in foreign languages;
- Insisting that, under such circumstances, the English language should take precedence over others;
- The agreement that, books, collections of papers and papers should be published in English although they are also meant to be published in our country;
- The practice according to which every single publication is to be sent to around hundred addresses worldwide (to scholars, libraries, departments);
- Participating in all appropriate international conferences home and abroad;
- Organizing our own international conferences;
- Brief stays in Romological centres in the Balkans for the purpose of research;
- Giving lectures, visiting and participating in the work of specialized seminars and summer Romological schools;
- Running round-table discussions with groups of Romologists from neighbouring countries participating;
- Preparing thematic collection of papers and thematic volumes in journals upon request; and
- Maintaining personal contacts with foreign Romologists.

Most of the criteria have been met. For instance, the first three goals have been thoroughly accomplished (Table 5).

The data show that special care has been given to international cooperation. One third of the books, collection of papers and papers has been published out of the Serbian-speaking territory (35,11%), mostly in English (30,90%). Thereby, the communication with the neighbouring countries has been made possible through language and the countries where publications

have been distributed – Bulgaria (6),⁶⁶ The USA (2), Hungary (2), Germany (1), Bangladesh (1) and Croatia (1). Twenty reviews of the RSN's publication also add to the number, two-three of which have been published in foreign periodicals.

Table 5
SCIENTIFIC PRODUCTION OF THE ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ

Language the paper has been published in

LANGUAGE	N	%
Serbian	107	64,84
English	51	30,90
Roma	3	1,81
Russian	1	0,60
Bulgarian	1	0,60
Croatian	1	0,60
German	1	0,60
TOTAL	165	100,00

The links with Romologists and institutions from all over Europe has also branched out. For example, from Germany (Johannes Reiss, from the University of Leipzig – The Ethnological Institute, Leipzig) to Bulgaria (Elena Marusyakova, The Ethnological Institute and Museum BAN, Sophia), Finland (Arlo Turner, Helssinki University, Helssinki) and Macedonia (Trajko Petrovski, The Insitute for Folklore 'Marko Cepenkov', Skoplje).

In order to raise the level of international communication to a higher level, *the School* is obliged to do the following:

- Increase the percentage of publications in the English language, preferably books;
- Print articles in appropriate journals with the so-called hard coefficient;
- Cover every Romologica meeting anywhere across Europe;
- Organize a huge international symposium with the cream-of the crop of international Romologists participating; and
- Carry our or participate in the implementation of of Balkanic empirical projects.

---

⁶⁶ The number of contributions published in the country in question is given in the parentheses.

The future of the Romological School of Niš

The future of the Romological School of Niš is certain. What makes it certain are accumulated experience, research carried out so far, acquired knowledge, and, above all, *the quality of personnel*. In order to make our prospects flourish even more, *the School* is to undergo the institutionalization phase, as any developing research group. Among other things, such a phase comprises the following steps:

- The establishment of undergraduate⁶⁷ and postgraduate Romological studies⁶⁸;
- The establishment of doctoral Romological studies;⁶⁹
- The foundation of the institute research department;⁷⁰
- The publication of general and thematic bibliographies;⁷¹
- The foundation of a scientific Romological journal;⁷²
- The collating of a Romological library⁷³

The duration and quality of the institutionalization phase primarily depends upon the NRS members' dedication. If each and every one of them would make an effort as much as D. Todorović does, keeping a watchful eye on their publications and papers, that is, preparing a bibliography mentioned here⁷⁴, every doubt regarding the perspective of *the Romological School of Niš* would fade away.

---

⁶⁷ Which is more likely to happen first at the Faculty of Philosophy of the University of Novi Sad, owing to Ph. D. Svenka Savić's effort (for more on this subject, see: Savić and Mitro, 2006), and at the Faculty of Philology of Belgrade University, where Ph. D. Rajko Đurić has a chance to found the instructorship in the Romani language.

⁶⁸ I have been working for a long time on introducing such studies at the University of Niš. For the explanation, see: Đorđević, 2005b, 2006a.

⁶⁹ The University of Niš is also the right place for introducing doctoral Romological studies.

⁷⁰ Once *the Center for the Study of Balkanic cultures* has been founded (if, that is), there is going to be a "natural" environment for the Romological research department.

⁷¹ The springboard for such an undertaking is Todorović's general bibliography.

⁷² The journal's official language should be English, and it should become influential at least in the Balkans, which is possible due to most of the RSN members having gained profound editorial experience in journals and publishing houses.

⁷³ Certain progress has already been made in this field with a unique *Romological Library Komren*, which boasts over fifteen editions.

⁷⁴ A brief retrospection of the RSN has also been published on the occasion of his book *the Romological School of Niš: a Bibliography 1996-2005*. coming out of print.

Literature

- Bolčić, S. 1981. Sociološka dimenzija nedovoljno razvijenih područja SR Srbije. U: *Razvoj teritorijalnih zajednica*, str. 95-137. Beograd: Institut za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta.
- Бркић, А. 2005. Одобрена и Катедра за ромски језик. *Политика* од 11. новембра, стр. 9.
- Davis, B. (ur.) 2005. *Rromanipe(n)*. Beograd: CARE.
- Dekada uključenja Roma (2005-2015). 2005. *Informator Centra za prava manjina* 1:6-8.
- Đorđević, D. B. 1985. Sociološko istraživanje društvenih odnosa i regionalni razvoj. U: *Naučnoistraživački rad i njegova uloga u razvoju Regiona Niš*, стр. 219-226. Niš: Univerzitet U Nišu i dr.
- _____. 1998. Interkulturalnost versus getoizacija i diskriminacija: slučaj Roma. U: *Interkulturalnost versus rasizam i ksenofobija*, priredio B. Jakšić, str. 335-342. Beograd: Forum za etničke odnose.
- _____. 2002. Prema modelu integracije Roma: promenimo život. U: *Romi na raskršću*, priredili D. B. Đorđević i J. Živković, str. 9-19. Niš: PUNTA, DDA, KSS, Bahtalo drom.
- _____. 2003. Roma in Serbien – Vergangenheit, Gegenwart. *Zukunft. Ost-West. Europaeische Perspektiven* 2:93-102.
- _____. (pri.) 2004a. *Romi od zaboravljene do manjine u usponu*. Niš: Odbor za građansku inicijativu.
- _____. 2004b. Romanipen – osnova kulturne politike i saradnje balkanskih Roma. U: *Modeli kulturne politike u uslovima multikulturnih društava na Balkanu i evrointegracionih procesa*, priredili Lj. Mitrović, D.B. Đorđević i D. Todorović, str. 125-133. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu, SVEN.
- _____. 2004ц. Методолошке недоумице проучавања ромске културе. У *Етнокултуролошки ЗБОРНИК*, књ. IX, 103-107. Сврљиг: Етно-културолошка радионица.
- _____. 2005а. Towards the Sociology of Religion of Roma Religious Life. In: *Romani Cult Place and Culture of Death*, edited by D. B. Đorđević, pp. 5-29. Niš: Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion, Sven.
- _____. 2005б. О специјалистичким и магистарским ромолошким студијама (У оквиру Центра за студије балканских култура Универзитета у Нишу). *Теме* 29 (4):461-478.
- _____. 2006а. О специјалистичким и магистарским ромолошким студијама (У оквиру Центра за студије балканских култура Универзитета у Нишу). U: *Za studije balkanskih kultura*, priredili Lj. Mitrović, M. Kristović i D. Gavrilović, str. 65-86. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta.

- _____. 2006b. Roma, War and Peace (A plea for research). U: *Kultura mira – pojam i funkcije*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta.
- Dorđević, D. B., M. Filipović i studenti. 2002. *Sociologija romskog identiteta – dva izborna kursa*. Niš: Komrenski sociološki susreti, СМУК.
- _____. 2006. The Roma and Ethnocultural Justice: Towards a Model of Integration. In: *Forced Ethnic Migrations on the Balkans: Consequences and Rebuilding of Societies*, pp. 55-76. Sofia and Tokyo: IMIR and Meiji University.
- Dorđević, D. B., D. Todorović and L. Milošević. 2004. *Romas and Others – Others and Romas (Social Distance)*. Sofia: Institute for Social Values and Structures “Ivan Hadjiyski”.
- Dorđević, D. B. i J. Živković (prir.). 2002. *Romi na raskršću: prava manjina i manjinskih zajednica*. Niš: Punta, DDA, KSS, Bahtalo drom.
- Буровић, Б. 2000. Друштвена сегрегација и гетоизирана свест Рома. У: *Цигани/Роми у прошлости и данас*, уредио М. Мацура, стр. 89-95. Београд: САНУ.
- Буровић, Б. и Д. Б. Ђорђевић. 1996. Обреди при великим верским празницима код Рома у Нишу. У *Етно-културолошки ЗБОРНИК*, књ. II, 66-72. Сврљиг: Етно-културолошка радионица.
- Živković, J. (prir.) 2005. *Izazovi dekade Roma – šta, gde, kako?* Niš: UR “Bahtalo drom”, RTV Nišava.
- Jakšić, V. (prir.) 1995. *Interkulturalnost*. Beograd: Hobisport.
- _____. (prir.) 1997. *Granice – izazov interkulturalnosti*. Beograd: Forum za etničke odnose.
- Katunarić, V. 1996. Tri lica kulture. *Društvena istraživanja* 5(5-6):831-855.
- Костадиновић, А. 2000. Комренски социолози о Ромима (део “Према социологији ромске судбине – разговор са Драгољубом Б. Ђорђевићем”). У: *Роми, наше комшије*, стр. 30-41. Ниш: Комренски социолошки сусрети.
- Kuvačić, I. 1989. *Sociologija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Митев, П-Е. 2006. Култура мира и култура страха. У: *Kultura mira – pojam i funkcije*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta.
- Oukli, Dž. 2002. Pisanje antropologije u Evropi. *Kultura* (1003-104):27-53.
- Проданов, В. и Б. Тодорова (съста) 2005. *Рискове за България од ислямски фундаментализъм и тероризъм*. Софија: ИК ИФИ–БАН.
- Прошић, Л. 1972. *Игра и време*. Ниш: Градина.
- Savić, S. i V. Mitro (prir.). 2006. *Škola romologije*. N. Sad: Futura publikacije.
- Славкова, М. И. 2006. Циганите евангелисти в България (автореферат на дисертација – шифър 05.03.14 - Етногеографија). Софија: Специализиран научен съвет по нова и най-нова историја към висшата атестационна комисија.

- Тодорович, Д. и Д. Б. Джорджевич. 2005. Ромите за ислямския фундаментализъм на Балканите: “Не, благодаря!”. В: *Рискове за България од ислямски фундаментализъм и тероризъм*, съставители В. Проданов и Б. Тодорова, стр. 160–172. София: ИК ИФИ–БАН.
- Томова, I. 2004. Preface. In: *Romas nad Others – Others and Romas: The Social Distance*, edited by D.B. Đorđević, D. Todorović and L. Milošević, pp. 1-4. Sofia: Institute for Social Values and Structures “Ivan Hadjysky”.
- Топалова, В. 2006. Културата на мира и формирането на социалната представа за Циганите на Балканите. U: *Kultura mira – rojam i funkcije*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta.
- Ђирић, Ј. 1979. Населња Рома као обележје градске периферије. *Лесковачки зборник* 19(19):219–224.
- Forced Ethnic Migrations on the Balkans: Consequences and Rebuilding of Societies*. 2006. Sofia and Tokyo: IMIR and Meiji University.
- Cardos, I. 1998. Multikulturalno obrazovanje prema interkulturalnom obrazovanju. U: *Obrazovanje Roma - stanje i perspektive*, str. 9-10. Beograd: Društvo za unapređivanje romskih naselja i SANU – Komisija za proučavanje života i običaja Roma.

АУТОРСКИ РЕГИСТАР
INDEX OF AUTHORS

Балић, Осман 70, 110

Богдановић, Недељко 89, 129

Васић, Јовица 167

Вељковић, Ирена 181

Вујошевић, Љубиша 166

Вучковић, Раде 94

Gordiejew, Paul B. 183

Дробњак, Душица 179

Ђорђевић, Драгољуб Б. 2, 3, 4, 5, 9, 10, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 31, 34, 35, 37, 38, 39, 41, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 74, 75, 77, 78, 81, 83, 86, 90, 96, 99, 100, 102, 103, 104, 106, 107, 110, 111, 114, 115, 116, 118, 120, 122, 124, 126, 127, 128, 135, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 148, 150, 152, 153, 154, 155, 157, 160, 161, 163, 164, 165, 168, 178

Ђорђевић, Јелена 171

Ђорић, Гордана 159

Ђуровић, Богдан 34, 48, 68, 88, 109, 117, 149

Живковић, Јелена 177, 185

Живковић, Јован 5, 12, 20, 21, 29, 30, 42, 56, 70, 71, 72, 125, 140, 143, 144, 154

Златић, Јован 131

Јашић, Ненад 7

Јовановић, Ђокица 82, 123

Јовановић, Владимир 5, 6, 55, 154

Куртић, Тане 95, 121, 134, 147, 158

Марјановић, Милош 169

Марковић, Оливера 173

Машовић, Драгана 135, 168

Милошевић, Лела 13, 76, 78, 97, 105, 151, 174

Možes, Paul 180

Османи, Ибрахим 93, 162

Петковић, Душан 175

Петровић, Сретен 32

Прошић, Лука 1, 14

Саитовић-Лукин, Баја 91

Стајић, Светозар 8, 57

Становчић, Војислав 170

Стојановић, Милан 176

Стојић, Гордана 151

Стојковић, Бранимир 172

Тодоровић, Драган 3, 5, 13, 15, 20, 24, 26, 27, 35, 39, 44, 45,
49, 59, 60, 62, 67, 73, 76, 78, 80, 85, 92, 98, 101, 105, 112,
113, 116, 119, 137, 138, 142, 143, 144, 145, 146, 148, 156

Трајковић, Ива 36, 40, 43, 132, 136

Филиповић, Маријана 9, 58, 61, 79, 104, 107, 108, 124, 164,
165, 182

Hagan, Margaret 184

Цветковић, Владимир 11, 84, 87

Ђирић, Јован 33, 130, 133

ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР
INDEX OF TERMS

Дискриминација Рома 2, 3, 4, 10, 13, 17, 21, 22, 28, 29, 30, 37, 48, 68, 74, 82, 109, 110, 117, 124, 149

Економија Рома

Бувљаци 9, 11

Занимања Рома 7, 8, 9, 11, 17, 29, 30, 81, 122, 137, 143, 144

Просјачење 35

Ромска економска култура 7, 11, 35, 63, 84, 122, 143, 144

Ромско предузетништво 9, 11, 122, 143, 144

Интеграција Рома

Декада укључења Рома 2005-2015. 28, 29, 30, 110, 118, 123, 124, 125

Интеркултурализам 13, 21, 22, 28, 38, 64, 104, 110, 111, 118, 157

Модел интеграције 13, 21, 28, 38, 64, 104, 110, 111, 118, 157, 164, 165

Образовање Рома 17, 21, 28, 29, 30, 38, 79, 110, 121, 135, 147

Претпоставке интеграције 12, 13, 20, 21, 28, 29, 30, 38, 64, 75, 104, 110, 111, 116, 118, 123, 153, 157, 164, 165

Регионализам 104, 118, 164, 165

Историја Рома

Грејачки Роми 8, 20, 52, 57

Доњокомренски Роми 17, 18, 44, 142

Лесковачки Роми 23, 95, 134, 158

Нишки Роми 7, 18, 20, 21, 22, 23, 33, 34, 36, 40, 43, 46, 50, 59, 62, 92, 108, 132, 133, 136, 139, 141, 145, 156

Сврљишки Роми 32, 159

Култура смрти Рома

Гробља 3, 5, 8, 9, 13, 17, 18, 21, 23, 44, 45, 74, 120, 142

Смртни обичаји 3, 7, 9, 13, 15, 18, 23, 43, 67, 93, 94, 119, 156, 159

Типови гробаља 3, 9, 13, 23, 45, 74, 120

Ромологија

Академска ромологија 9, 28, 31, 79, 106, 110, 126, 163

Нишка ромолошка школа 9, 13, 17, 21, 28, 31, 63, 79, 110, 163

Ромолошка библиографија 9, 13, 22, 28, 80, 146

Ромска култна места

Активна култна места 9, 16, 20, 22, 23, 59, 62, 91, 92, 120, 145

Зајде Баца 7, 9, 16, 20, 22, 59, 62, 145

Типологија 9, 16, 23, 85, 90, 120

Угашена култна места 16, 23, 120

Ромска политичка култура

Избори 21, 46

Медији и Роми 18, 20, 21, 29, 30, 58, 61, 71, 151

Политичко организовање 18, 21, 28, 29, 30, 46, 70, 72, 108, 110, 116, 125

Правни статус 9, 12, 18, 21, 28, 70, 71, 72, 110

Ромске вође 9, 21, 28, 46, 70, 110

Ромска религиозност

Василица и Ђурђевдан 3, 7, 8, 9, 16, 20, 22, 23, 32, 34, 127, 128

Класична религиозност 3, 5, 9, 13, 15, 20, 21, 23, 39, 54, 65, 66, 88, 96, 120

Преобраћивање 5, 26, 27, 73, 101, 102, 115, 153, 155, 160

Протестантизација Рома 4, 9, 20, 23, 26, 73, 95, 102, 110, 114, 115, 120, 127, 128, 153, 155, 160, 161

Роми православци 3, 5, 7, 8, 9, 15, 16, 17, 20, 23, 34, 39, 94, 127, 128, 148

Роми муслимани 3, 5, 7, 15, 16, 20, 23, 34, 93, 116, 127, 128, 148, 162

Религијске вође 5, 23, 51, 138

Религијске речи и изрази 3, 5, 6, 20, 55

Религиозни обичаји и веровања 3, 5, 7, 8, 9, 15, 16, 20, 22, 23, 24, 32, 34, 36, 57, 89, 136, 137, 158

Ромски идентитет

“Гетска” свест 38, 48, 68

Методолошка питања 13, 14, 19, 22, 25, 28, 31, 38, 45, 106, 110, 126

Ромске бајке 25

Ромски језик 162

Romanipe 1, 9, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 22, 28, 48, 56, 60, 68, 81, 103, 104, 110, 129, 130, 137

Скинхеди 2, 4, 9, 10, 21, 37, 69

Социјална дистанца

Други о Ромима 11, 13, 17, 18, 21, 22, 23, 28, 41, 47, 49, 76, 77, 82, 86, 87, 97, 99, 100, 105, 107, 109, 112, 116, 117, 139, 141, 149, 150, 152, 154

Роми о другима 11, 12, 13, 78, 98, 99, 109, 113, 117, 149

Страдање Рома

Страдање косовских Рома 12, 42, 84, 140

Страдање лесковачких Рома 13, 83

Страдање нишких Рома 13, 83, 131

Холокауст 13, 22, 28, 83, 110

**БЕЛЕШКА О ЧЛАНОВИМА
НИШКЕ РОМОЛОШКЕ
ШКОЛЕ**

Богдановић, Недељко (1938, Бучум /Сврљиг/), доктор филолошких наука, редовни професор у пензији *Дијалектологије и Историје српског језика* на Филозофском факултету у Нишу. Проучава народне говоре и усмено песништво. Објавио и приредио десетак књига и зборника.

E-mail: nedb@junis.ni.ac.yu

Вучковић, Раде (1951, Ниш), самостални уметник, композитор и инструменталиста, заступљен у неколико антологија ромске поезије, главни и одговорни уредник програма на ромском језику на нишкој телевизији "Belle Amie", новинар у нишким "Народним новинама".

Ђорђевић, Драгољуб Б. (1954, Доњи Комрен /Ниш/), доктор социолошких наука, редовни професор *Социологије културе и морала*, шеф Катедре за друштвене науке Машинског факултета Универзитета у Нишу, оснивач и председник Југословенског удружења за научно истраживање религије, главни уредник *Тема*, часописа Универзитета у Нишу. Бави се истраживањем православља, нових религиозних покрета, етничких, религијских и професионалних односа у Србији и на Балкану и могућностима интеркултурализма у мултиетничким и мултиконфесионалним друштвима, са посебним освртом на Роме. Написао и приредио, самостално и у коауторству, 50 књига и више од 200 радова у националним и међународним часописима и зборницима радова.

E-mail: brkab@bankerinter.net

Ђуровић, Богдан (1953, Ниш), асистент-приправник из *Социологије културе и морала* на Машинском факултету у Нишу. Бави се социологијом религије и ромологијом. Објавио је десетак радова и приредио неколико књига.

E-mail: bogdan.d@bankerinter.net

Живковић, Јован (1947, Пирот), ванредни професор *Социологије рада* на Филозофском факултету у Косовској Митровици, оснивач журналистике и Студијске групе за социјални рад и социјалну политику на истој установи. Низ година се бави мањинама, међу њима и Ромима, и регионализацијом. Написао и приредио 17 књига и више од 120 научних радова.

E-mail: dda@eunet.yu

Јовановић, Ђокица (1952, Љубљана, Словенија), сада ванредни професор *Социологије културе* на Филозофском факултету Универзитета у Београду, дуги низ година предавао исти предмет на Филозофском факултету Универзитета у Приштини/Косовској Митровици, на коме је од 2002. до 2004. био и шеф Одсека за филозофију и социологију. Једно време у сталном радном односу предавао и Општу социологију на Филозофском факултету у Нишу. Објавио преко 80 научних радова, међу њима и три књиге.

E-mail: djolej@bankerinter.net

Куртић, Тане (1961, Лесковац), професор средње школе у Лесковцу, дугогодишњи истакнути ромски активиста, члан Националног савета Рома Србије и Црне Горе, писац неколико запажених радова о образовању Рома и Ромима лесковачког краја.

E-mail: macadj@info-net.co.yu

Османи, Ибрахим (1944, Прешево), професор књижевности, дугогодишњи промотер ромске културе и језика, пише приповетке за децу и одрасле, поезију и драме, бави се митолошким истраживањима и сакупља народне умотворине, заступљен у неколико антологија ромске поезије.

E-mail: iboosmani@yahoo.com

Прошић, Лука (1935, Босански Петровац), доктор социолошких наука, редовни професор у пензији *Увода у филозофију* Филолошког факултета у Београду. На Филозофском факултету у Нишу предавао је Историју социјалних теорија и Социологију сазнања, а на Филозофском факултету у Приштини Историју филозофије. Био је уредник часописа *Градина*.

E-mail: ukar@bitsyu.net

Саитовић-Лукин, Баја (1954, Прокупље), професор филозофије у средњој школи. Аутор збирке песама "Ак авилам (Ево, стигли смо)", заступљен у неколико антологија ромске поезије, превео на ромски језик познату збирку песама "Гарави сокак" Милана Антића.

E-mail: bajalukin@beotel.yu

Тодоровић, Драган (1971, Ниш), асистент из *Опште социологије са социологијом историје* на студијској групи за историју Филозофског факултета у Нишу. Секретар редакције часописа *Теме*, гласила Универзитета у Нишу. Бави се историјском социологијом, социологијом религије и ромологијом. Објавио је у коауторству неколико књига и више од педесет радова, есеја и приказа у научним часописима и зборницима.
E-mail: todor.d@eunet.yu

Трајковић, Ива (1952, Кијевац /Сурдулица/), виши кустос Народног музеја у Нишу, дугогодишњи теренски истраживач обичајне и верске праксе нишких Рома.

Ђирић, Јован (1922, Крупац /Пирот/), редовни професор у пензији *Социологије насеља* на Филозофском факултету у Нишу, раније дугогодишњи наставник Више педагошке школе, научни сарадник Балканолошког института Универзитета у Нишу, хонорарно предавач и на Одсеку за просторно планирање на Природно-математичком факултету Универзитета у Београду, један од првих доктора наука у Нишу после II светског рата, носилац медаље “Јован Цвијић”, написао неколико књига и преко 300 научних радова.

Филиповић, Маријана (1975, Ниш), асистент из *Социологије рада* на Филозофском факултету у Приштини/Косовској Митровици, магистрирала из масовних комуникација на Централно-европском универзитету у Будимпешти (Филозофски факултет у Варшави), бави се идентитетом мањина и њиховим медијима, објавила две књиге и десетак радова на српском и енглеском језику.
E-mail: marijanaf@gawab.com

Цветковић, Владимир (1971, Ниш), магистрирао из економске социологије на Централно-европском универзитету у Варшави, од 2002. до 2005. године био асистент на Филозофском факултету у Приштини-Косовској Митровици на предмету *Култура и економске промене у пост-социјализму*. Бави се истраживањем економске културе Рома, објавио књигу и неколико радова на српском и енглеском језику.
E-mail: cvet@medianis.net

**NOTE ON MEMBERS OF THE
ROMOLOGY SCHOOL OF NIŠ**

Bogdanović, Nedeljko (1938, Bučum /Svrljig/), Ph. D. in Philological Sciences, full professor (emeritus) of *Dialectology and History of Serbian language* at the Faculty of Philology of the University of Niš. Studies the spoken language and oral poetry. He has published and edited around ten books and collection of papers.
E-mail: nedb@junis.ni.ac.yu

Vučković, Rade (1951, Niš, Serbia), freelance artist, composer and instrumentalist, published in several anthologies of Romani poetry, chief editor of Romani program at the Niš television "Belle Amie"; a journalist employed by "Narodne novine" from Niš.

Dorđević, Dragoljub B. (1954, Donji Komren /Niš/, Serbia), Phd in Sociology; full professor of *Sociology of Culture and Morals*; head of Department of Social Sciences at Faculty of Mechanical Engineering, University of Niš; founder and president of the Yugoslav Association for the Scientific Study of Religion, chief editor of *Theme*, the official journal of the University of Niš. His research interest include: Christian Orthodoxy, New religious movements, ethnic, religious and confessional relations in Serbia and in the Balkans, possibilities of interculturalism in multi-ethnic and multi-confessional societies with special emphasis on the Roma people. He wrote and edited, individually and as co-author, 50 books and more than 200 articles published in national and international journals and collections of articles.
E-mail: brkab@bankerinter.net

Đurović, Bogdan (1953, Niš), teaching fellow of *Sociology of Culture and Morals* at the Faculty of Mechanical Engineering in Niš. Studies sociology of religion and Romology. He has published around ten papers and edited several books.
E-mail: bogdan.d@bankerinter.net

Živković, Jovan (1947, Pirot), associate professor of *Sociology of Labour* at the Faculty of Philosophy in Kosovska Mitrovica, founder of the Department of journalist studies and the Department of Social Work and Social Policy at the aforementioned faculty. He has studied minorities, Roma included, and regionalization for several years. He has written and edited 17 books and more than 120 scientific papers.
E-mail: dda@eunet.yu

Jovanović, Đokica (1952, Ljubljana, Slovenia), associate professor of *Sociology of Culture* at the Faculty of Philosophy of Belgrade University; he has taught the same subject for several years at the Faculty of Philosophy of the University of Priština/Kosovska Mitrovica, where he was a chairman of the Department of Philosophy and Sociology from 2002. to 2004. For a brief period, he was fully employed as a professor of General Sociology at the Faculty of Philosophy in Niš. He has published over 80 scientific papers. three books included.

E-mail: djolej@bankerinter.net

Kurčić, Tane (1961, Leskovac), professor of a high-school in Leskovac, long-standing Romani activist, member of the National Council of Roma of Serbia and Montenegro, author of several acclaimed papers on the education of Roma and Roma from the Leskovac region.

E- mail: macadj@info-net.co.yu

Osmani, Ibrahim (1944, Preševo, Serbia), professor of literature, long-standing promoter of the Romani language and culture, writes stories for children and adults, poetry and dramas, carries out mythological research and collects pieces of folk literature, represented in several anthologies of Romani poetry.

E-mail: iboosmani@yahoo.com

Prošić, Luka (1935, Bosanski Petrovac), Ph. D. in sociology, full professor (emeritus) of *Introduction to Philosophy* of the Faculty of Philology in Belgrade. He taught History of Social Theories and Cognitive Sociology at the Faculty of Philosophy in Niš, and he taught History of Philosophy at the Faculty of Philosophy in Priština. He was an editor of the journal *Gradina*.

E-mail: lukap@bitsyu.net

Saitović-Lukin, Baja (1954, Prokuplje, Serbia), high-school professor of philosophy. Author of the collection of poems "Ak avilam (here we are)", represented in several anthologies of Romani poetry, translated into the Romani language a well-known Milan Antić's collection of poems "A Sooty Lane".

E-mail: bajalukin@beotel.yu

Todorović, Dragan (1971, Niš, Serbia), teaching assistant of *General Sociology with Historical Sociology* at the Department of History of the Faculty of Philosophy in Niš; secretary of the editorial board of the journal of the University of Niš, *Themes*. He studies historical sociology, sociology of religion and Romology. He published in coauthorship several books and more than fifty papers, essays and reviews in scientific journals and collections of papers.

E-mail: todor.d@eunet.yu

Trajković, Iva (1952, Kijevac /Surdulica/), senior custodian of the National Museum in Niš, a long-standing field researcher of customary and religious practice of Roma.

Ćirić, Jovan (1922, Krupac /Piroć/), full professor (emeritus) of *Sociology of Settlements* at the Faculty of Philosophy in Niš; previously, a long-standing teacher of the Advanced Pedagogical School, a scientific collaborator of the Balcanic Institute of the University of Niš, a honorary lecturer at the Department of Spatial Planning of the Faculty of Science and Mathematics of Belgrade University, one of the first Ph. D.s in the post-war Niš, recipient of the medal "Jovan Cvijić", wrote several books and over 300 scientific papers.

Filipović, Marijana (1975, Niš), teaching assistant of *Sociology of Labour* at the Faculty of Philosophy in Priština and Kosovska Mitrovica, M. A. in Mass Communication at the Central-European University in Budapest (Faculty of Philosophy in Warsaw), studies identity of minorities and their media, published two books and around 10 papers in Serbian and English.

E-mail: marijanaf@gawab.com

Cvetković, Vladimir (1971, Niš), M. A. in economic sociology at the Central-European University in Warsaw, teaching assistant of *Culture and Economic Changes in post-socialism* from 2002. to 2005. at the Faculty of Philosophy in Priština/Kosovska Mitrovica. He studies the economic culture of Roma, published a book and several papers in Serbian and English.

E-mail: cvet@medianis.net

Главни и одговорни уредник / Editor-in-Chief
Проф. др Игор Миловановић

Редакциони одбор / Editorial Board
Проф. др Владисав Стефановић, председник,
Снежана Јанчић, Снежана Лазић,
Зоран Б. Живковић, Снежана Бојовић

За издавача / For the Editor
Зоран Б. Живковић, управник

Суиздавач, припрема и штампа / Co-editor, Support & Print
Пунта – Ниш

Тираж / Circulation
300

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије – Београд

Подаци о оригиналној публикацији:

Главни и одговорни уредник / Editor-in-Chief
Проф. др Игор Миловановић

Редакциони одбор / Editorial Board
Проф. др Владисав Стефановић, председник,
Снежана Јанчић, Снежана Лазић,
Зоран Б. Живковић, Снежана Бојовић

За издавача / For the Editor
Зоран Б. Живковић, управник

Суиздавач, припрема и штампа / Co-editor, Support & Print
Пунта – Ниш

Тираж / Circulation
300

ISBN 86-85227-66-6

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

016:316.7(=214.58)(497.11)

ТОДОРОВИЋ, Драган
Нишка ромолошка школа : библиографија -
Romology School of Niš : bibliography :
1996-2005. / приредио , edited by Драган
Тодоровић ; превод, translation Маријана
Филиповић , Бранислав Д. Ђорђевић ; поговор ,
epilogue Драгољуб Б. Ђорђевић . - 1. изд.
- Ниш : Универзитетска библиотека "Никола
Тесла" : Пунта , 2006 (Ниш : Пунта) . -
174 стр. ; 21 см. - (Библиотека
Библиографије / [Универзитетска библиотека
"Никола Тесла" , Ниш] ; књ. 10)

На врху насл. стр. : Универзитет у Нишу. -
Тираж 300. - Поговор ; Epilogue : стр.
105 - 150 . - Библиографија : стр. 123-126,
148-150.

ISBN 86-85227-66-6 (Пунта)

а) Роми - Социолошка истраживања - Србија
- Библиографије
COBISS.SR-ID 132759052

Библиотека Библиографије. Книга 10 ISBN 86-85227-66-6

Универзитетска библиотека «Никола Тесла»

Кеј Мике Палигорића 2
18000 Ниш
Србија

Главни и одговорни уредник
Др Игор Миловановић

За Библиотеку
Зоран Б. Живковић, управник

Превод
Мр Маријана Филиповић и Бранислав Д. Ђорђевић

Рецезенти
Проф др Јелена Ђорђевић и проф. др Милош Марјановић

*

Рачунарска обрада
Зоран Б. Живковић

Публиковано на интернет страници Универзитетске
библиотеке «Никола Тесла» у Нишу

CIP - Каталогизација у публикацији

Универзитетска библиотека "Никола Тесла" Ниш

016:316.7

ТОДОРОВИЋ, Драган

Нишка ромолошка школа : библиографија : 1996 – 2005 /
приредио Драган Тодоровић. – Прво електронско изд. – Ниш :
Универзитетска библиотека «Никола Тесла», 2007. – 174 стр. –
(Библиотека Библиографије ; књ. 10)

Формат PDF. – Стр. 105-150: Поговор / Драгољуб Ђорђевић.

а) Роми – Социолошка истраживања – Србија - Библиографије
UBN IBD BIB_00100

**Универзитет у Нишу
Универзитетска библиотека**

Овај текст је део Дигиталне библиотеке, јавно је доступан и може се слободно користити за личне потребе, у образовне и научне сврхе. Ако користите текст, наведите извор.

Комерцијална употреба текста није дозвољена.

**University of Niš
University Library**

This text is part of the Digital library of public domain. Permission is granted for use for personal, educational and scientific use. If you do use the document, indicate the source.

No permission is granted for commercial use.

Фебруар 2007 УБН © UBN February 2007

